

ಅಧ್ಯಾಯ 1

ಸಮಗ್ರ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಪರಿಚಯ

ಉದ್ದೇಶ: ಪ್ರಕೃತಿ ಸ್ನೇಹಿ ಜೈವಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಪೂರಕವಾದ ಹಲವಾರು ಬಗೆಯ ಪರಿಕರಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಸೂರಿನಡಿ ರೈತ ಸಮುದಾಯ, ನಗರದ ಸಾರ್ವಜನಿಕರು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಗ್ರಾಮೀಣ ಯುವಜನತೆ, ಕೃಷಿ ಉದ್ಯಮಿಗಳು ರವರಿಗೆ ಒದಗಿಸುವುದು ಈ ಸಮಗ್ರ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು: ಈ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಪ್ರಮುಖ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೆಂದರೆ: ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಸಸ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ, ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಸಸ್ಯ ಪೋಷಕಾಂಶ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ರಫ್ತಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಸಸ್ಯ ನೈರ್ಮಲೀಕರಣ ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರ್ ವಿತರಣೆ, ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಸಸ್ಯಗಳ ರಫ್ತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, **Nursery Origin Certificate** ನೀಡುವುದು, ಗುಣಮಟ್ಟ ನಿಯಂತ್ರಣ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಸಸ್ಯ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ದಾಖಲಾತಿ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಬೆಳೆಗಳ ಭೌಗೋಳಿಕ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆ ಹಾಗೂ ಗಳಿಕೆಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಸ್ವಯಂ ಕೃಷಿ ಉದ್ಯಮಕ್ಕಾಗಿ ಉದ್ಯೋಗ ಅವಕಾಶ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯವಾದ ತರಬೇತಿ/ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವುದು.

ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಎಲ್ಲಿಲ್ಲಿವೆ:

ಸದ್ಯ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಹುಳಿಮಾವು, ಬೆಳಗಾವಿ ಮತ್ತು ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಗಳಲ್ಲಿನ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ದಾವಣಗೆರೆ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಗಳಲ್ಲಿನ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಕಾರ್ಯಾರಂಭ ಮುಗಿಸಿದ್ದು, ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ಉಳಿದ ವಿಭಾಗಗಳು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಸೇವೆ ನೀಡಲು ಆರಂಭಿಸಿವೆ. ಬೀದರ್ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದ ಸಸ್ಯ ಪೋಷಕಾಂಶ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ವಿಭಾಗವು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಾರಂಭ ಮಾಡಿರುತ್ತದೆ.

ಸದ್ಯದ ಉತ್ಪಾದನಾ / ವಿಶ್ಲೇಷಣಾ ಸೇವಾ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ:

ಪ್ರತಿ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕ 10 ರಿಂದ 15 ಲಕ್ಷ ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಸಸಿಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ, 500-1000 ಟನ್ ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಹಾಗೂ 2000 ರಿಂದ 3000 ಕೆ.ಜಿ ಅಣಬೆ ಬೀಜೋತ್ಪಾದನೆಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಉತ್ಪಾದನೆ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ದುಪ್ಪಟ್ಟು ಮಾಡಲು ಸಹ ಅವಕಾಶವಿರುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ, ಪ್ರತಿ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕ 15000-20000 ಸಂಖ್ಯೆಯ ಮಣ್ಣು / ನೀರು/ ಸಸ್ಯ/ ಮಾದರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಸ್ಯಪೋಷಕಾಂಶ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ವಿವಿಧ ಮಾದರಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರಿ ಲೋಹಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರುತ್ತದೆ. ICPOES ಉಪಕರಣವಿರುವ ಹುಳಿಮಾವು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ

ಮಾದರಿ ಅಂದರೆ ವಾರ್ಷಿಕ 50000 ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬಹುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಯೋಜನೆ, ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆಯಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆ, ಕೇಂದ್ರಗಳ ದಿನನಿತ್ಯದ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ವತಂತ್ರತೆ, ನವೀಕೃತ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಅಳವಡಿಕೆ, ಗಣಕೀಕರಣ, ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಸುಧಾರಣೆಯಂತಹ ಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಇವುಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಸೇವಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ದ್ವಿಗುಣಗೊಳಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಬೆಂಗಳೂರು, ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಮತ್ತು ಬೆಳಗಾವಿ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪೀಡೆ ನಾಶಕ ಉಳಿಕೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಅವುಗಳ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಬಳಕೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ತರಬೇತಿ: ಹಳಿಮಾವು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ರೈತರು, ಮಹಿಳೆಯರು, ಉದ್ಯಮಿಗಳು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬೇಡಿಕೆಯಿರುವ ವಿಷಯಗಳಾದ - ಕೈತೋಟ ಮತ್ತು ತಾರಸಿ ತೋಟ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಅಣಬೆ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಸಾವಯವ ತೋಟಗಾರಿಕೆ, ಮನೆ ಮದ್ದಿಗಾಗಿ ಔಷಧಿ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆ, ಸಸ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ನರ್ಸರಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು ಒಂದು ದಿನದ ನಿಯತಕಾಲಿಕ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ರೈತರು, ನಗರ ಪ್ರದೇಶದ ಯುವ ಜನತೆಗೆ, ಯುವ ಉದ್ಯಮಿದಾರರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶ ಮತ್ತು ಸ್ವ-ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಒಂದು ವಾರದ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಅಣಬೆ ಬೇಸಾಯ, ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಸಸ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ, ನರ್ಸರಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಇತ್ಯಾದಿ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ರೈತರ ಜಮೀನುಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇತ್ರಮಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೇ ಸಾವಯವ ಪರಿಕರಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಹಾಗೂ ಪೀಡೆ ನಾಶಕ ಉಳಿಕೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು ಒಂದು ವಾರದ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ ಆರಂಭಿಸಲು ಯೋಜಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವಾರದ ತರಬೇತಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ರೂ.2500/-, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ರೂ.1500/-, ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ರೂ.1000/- ಶುಲ್ಕ ವಿಧಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಸದ್ಯ ಅಣಬೆ ಬೆಳೆ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆ ಕುರಿತು ಒಂದು ದಿನದ ಮಾಹಿತಿ ತರಬೇತಿ ಹಾಗೂ ಒಂದು ವಾರದ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಯೋಜನಾ ವರದಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಬೆಳಗಾವಿ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಸದ್ಯ ಅಣಬೆ ಬೆಳೆ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆ ಕುರಿತು ಒಂದು ದಿನದ ಮಾಹಿತಿ ತರಬೇತಿ ಹಾಗೂ ಒಂದು ವಾರದ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಹಳಿಮಾವು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಆಯೋಜಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ತರಬೇತಿಗಳನ್ನು ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆಯೋಜಿಸಲು 2021-22 ನೇ ಸಾಲಿನಿಂದ ಕ್ರಮವಹಿಸುವುದು.

ಅಣಬೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ: ಅಧಿಕ ಪ್ರೋಟೀನ್ ಮತ್ತು ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪಿಷ್ಟ ಪ್ರಮಾಣವಿರುವ ಅಣಬೆಯು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸಸ್ಯಾಹಾರಿ ಆಹಾರವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರೋಷಕಾಂಶ ಭದ್ರತೆ ಸುಧಾರಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ

ಪಾತ್ರವಹಿಸಲಿದೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಮತ್ತು ನಗರ ಪ್ರದೇಶದ ಸಾರ್ವಜನಿಕರು ನಿತ್ಯದ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ, ಅಣಬೆ ಬಳಕೆ ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ನಿಯತಕಾಲಿಕ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ, ಅಣಬೆ ಬೇಸಾಯ, ಸಂಸ್ಕರಣೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆ ಕುರಿತು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರು, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಬೆಳಗಾವಿ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಅಣಬೆ ಬೀಜೋತ್ಪಾದನಾ ಘಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮಗುಣಮಟ್ಟದ ಅಣಬೆ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಿ, ಕಡಿಮೆದರದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಒದಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯವು ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಅಣಬೆ ಬೀಜವನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಿ, ಕಡಿಮೆ ದರದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಕರಿಗೆ ಒದಗಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಹುಳಿಮಾವು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿನ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು:

ನರ್ಸರಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು: ಹುಳಿಮಾವು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಹಣ್ಣಿನ ಬೆಳೆಗಳ ಕಸಿ/ಸಸಿ ಗಿಡಗಳ ಅಧಿಕ ಪ್ರಮಾಣದ ಸಸ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಹಸಿರುಮನೆ ಮತ್ತು ಪಾಲಿಮನೆ ಘಟಕಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಮಾವು, ಸಪೋಟ, ಹಲಸು, ಪನ್ನೇರಳೆ, ಹುಣಸೆ, ನಿಂಬೆ, ಅಂಜೂರ, ದಾಳಿಂಬೆ, ಪಪಾಯ ಮತ್ತು ಹಲವು ಬಗೆಯ ಅಪ್ರಧಾನ ಹಣ್ಣಿನ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ವಾರ್ಷಿಕ ಸುಮಾರು 1-1.5 ಲಕ್ಷ ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಮತ್ತು ಬೇಡಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ವಿವಿಧ ಜಾತಿಯ ಹಣ್ಣಿನ ಕಸಿ/ಸಸಿಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡಿ ಇಲಾಖಾ ದರದಲ್ಲಿ ರೈತರಿಗೆ ಸರಬಾರಾಜು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಔಷಧಿ ಸಸಿಗಳ ಸಸ್ಯಾಗಾರ: ಹುಳಿಮಾವು ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 400 ಪ್ರಭೇದಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಔಷಧಿ ಮತ್ತು ಸುಗಂಧ ತಳಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದು, ಇವುಗಳ ಪೈಕಿ ಸುಮಾರು 150 ತಳಿಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಣಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪೋಷಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಬೇಡಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸುಮಾರು 30 ಬಗೆಯ ಔಷಧಿ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಸಸ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾಡಿ, ರೈತರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ದರದಲ್ಲಿ ಒದಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಔಷಧಿ ಬೆಳೆಗಳೆಂದರೆ - ತುಳಸಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಿ, ಶತಾವರಿ, ಕೋಲಿಯಸ್, ಚಕ್ರಮುನಿ, ಇನ್ಸುಲಿನ್, ಅಶೋಕ, ಒಂದೆಲಗ, ಆಡುಸೋಗೆ, ನಿಂಬೆ ಹುಲ್ಲು, ರಾಸ್, ಸ್ಪೀವಿಯಾ, ಮಧುನಾಶಿನಿ, ಅಮೃತ ಬಳ್ಳಿ, ವನಮುಗಳಿ, ನೆಲಬೇವು, ಮಾಕುಂದಿ ಬೇರು, ದೊಡ್ಡಪತ್ರ, ಪಾಷಾಣ ಬೇಧಿ, ಇತ್ಯಾದಿ

ಸಸ್ಯ ನೈರ್ಮಲೀಕರಣ ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರ: ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ರಫ್ತಿಗೆ ಅವಶ್ಯವಾದ ಸಸ್ಯ ನೈರ್ಮಲೀಕರಣ ಪ್ರಮಾಣೀಕರಣವನ್ನು ಹುಳಿಮಾವು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದ ವತಿಯಿಂದ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ತಳಿ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಸಂಸ್ಕರಣೆ ಮತ್ತು ದಾಖಲಾತಿ, ಭೌಗೋಳಿಕ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆ ನೋಂದಣಿ: ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯವು ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಮೃದ್ಧ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ನಂಜನಗೂಡು ರಸಬಾಳೆ, ಮೈಸೂರು ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಸ್ಥಳೀಯ ವೀಳ್ಯದೆಲೆ ಮತ್ತು ಬದನೆ ತಳಿಗಳು ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿನ ಹಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳು. ಆದರೆ, ಅಧಿಕ

ಉತ್ಪಾದಕತೆಯ ಭರಾಟೆ, ಒಂಟಿ ಬೆಳೆ ಪದ್ಧತಿ ಮತ್ತು ರೋಗರುಜಿನಗಳ ಭಾದೆಯಿಂದ, ಈ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸ್ಥಳೀಯ ತಳಿಗಳು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹುಳಿಮಾವು, ಬೆಂಗಳೂರು ಇಲ್ಲಿನ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರವು ಇಂತಹ ತಳಿಗಳ ಸಂಸ್ಕರಣೆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಭೌಗೋಳಿಕ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆ ನೊಂದಣಿ ಮುಖೇನ ಸ್ಥಳೀಯ/ ಪಾರಂಪರಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು ಅವಶ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಪಾರಂಪರಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ, ಸಂಪನ್ಮೂಲದ ಶುದ್ಧತೆ ಮತ್ತು ಗುಣಮಟ್ಟ ಕಾಪಾಡುವುದರಿಂದ, ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿರುವ ರೈತರ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ದೊರಕಿಸಿಕೊಡಬಹುದು ಹಾಗೂ ದುರ್ಬಳಕೆ ತಡೆಗಟ್ಟಬಹುದು. ಇದು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಪಾರಂಪರಿಕ ಗೌರವ ವೃದ್ಧಿಸುವುದಲ್ಲದೆ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಭ್ಯುದಯಕ್ಕೂ ಎಡೆಮಾಡಿ ಕೊಡಲಿದೆ. ಕೇಂದ್ರದ ವತಿಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಒಟ್ಟು 12 ಪಾರಂಪರಿಕ ತೋಟದ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು, ಭೌಗೋಳಿಕ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆ ನೊಂದಣಿಯಡಿ, ನೊಂದಾಯಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಇವುಗಳೆಂದರೆ - ಮೈಸೂರು ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಮೈಸೂರು ವೀಳೈದೆಲೆ, ನಂಜನಗೂಡು ರಸಬಾಳೆ, ಕೊಡಗಿನ ಕಿತ್ತಲೆ, ಉಡುಪಿ ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಹಡಗಲಿ ಮಲ್ಲಿಗೆ, ದೇವನಹಳ್ಳಿ ಚಕ್ಕೋತ, ಸಾಗರ ಅಪ್ಪೆಮಿಡಿ, ಕಮಲಾಪುರ ಕೆಂಪು ಬಾಳೆ, ಮಟ್ಟುಗುಳ್ಳು ಬದನೆ, ಬೆಂಗಳೂರು ನೀಲಿ ದ್ರಾಕ್ಷಿ ಮತ್ತು ಬೆಂಗಳೂರು ಕೆಂಪು ಈರುಳ್ಳಿ.

ಮಳೆ ನೀರು ಸಂರಕ್ಷಣೆ: ಬಿದ್ದ ಮಳೆ ನೀರನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಮತ್ತು ಅಂತರ್ ಜಲ ವೃದ್ಧಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಳೆ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಣಾ/ಇಂಗು ಕೆರೆಯ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಕ್ಷೇತ್ರದ ಬಹುಪಾಲು ಮಳೆ ನೀರು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಇಂಗುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕ್ಷೇತ್ರದ ಎಲ್ಲಾ ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಮಳೆ ನೀರು ಮರು ಪೂರಣಾ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸಾವಯವ ಕ್ಷೇತ್ರ: ಹುಳಿಮಾವು ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು 2003 ನೇ ಸಾಲಿನಿಂದ ಸಾವಯವ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, APEDA ಅನುಮೋದಿತ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ದೃಢೀಕರಣ ಮಾಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಾವಯವ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರ ಮತ್ತು ಎರೆಹುಳು ಗೊಬ್ಬರ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಎರೆಹುಳುಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ, ರಸಸಾರ (ಬಯೋಡೈಜಿಸ್ಟರ್), ಪಂಚಗವ್ಯ ತಯಾರಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಕುರಿತು ರೈತರಿಗೆ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ತರಬೇತಿ ನೀಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ, ಸಾವಯವತೆ ಮತ್ತು ಜೈವಿಕತೆ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ವಿವಿಧ ಜಾತಿಯ ಹಣ್ಣಿನ ಕಸಿ/ಸಸಿಗಳನ್ನು ಸಾವಯವ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಉತ್ಪಾದಿಸಿ ರೈತರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಸಸಿಗಳನ್ನು ವಿತರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹುಳಿಮಾವು ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಒಟ್ಟು 40.03 ಎಕರೆಗಳ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಪೋಟ-731, ಮಾವು-340, ತೆಂಗು -180, ಹಲಸು-20, ಗೋಡಂಬಿ, ಚಿರೈ, ಪನ್ನೇರಳೆ ಇತ್ಯಾದಿ-105, ಅಪ್ರಧಾನ ಹಣ್ಣಿನ ಗಿಡಗಳು-540 ಹಾಗೂ 600 ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಔಷಧೀಯ ಮತ್ತು ಸುಗಂಧಿತ ಮರಜಾತಿಯ ಸಸ್ಯ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ಹೊಸ ಹಣ್ಣಿನ ಬೆಳೆಗಳ ಪರಿಚಯ: ಕೆಲವು ಹಣ್ಣಿನ ಬೆಳೆಗಳಾದ ಡ್ರಾಗನ್ ಫ್ರೂಟ್, ಮಾಂಗೋ ಸ್ಪೀನ್, ರಾಂಭೂತಾನ್, ಡುರಿಯನ್, ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ರೈತರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಪರಿಚಿತವಿದ್ದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹುಳಿಮಾವು ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ತರಹದ ಹತ್ತಾರು ಬಗೆಯ ಹಣ್ಣಿನ ಬೆಳೆಗಳ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ ತೋಟವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಜೀವ ವೈವಿಧ್ಯತಾ ಕಾನನ: ಔಷಧಿ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ, ಅಳಿವಿನಂಚಿನಲ್ಲಿರುವ, ಟಿಂಬರ್ ಮೌಲ್ಯ ಹೊಂದಿರುವ, ಜೀವ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಮಹತ್ವ ಹೊಂದಿರುವ, ಫಲ ನೀಡುವ ವಿವಿಧ ಪ್ರಭೇದಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಹಲವಾರು ಬಗೆಯ ಅರಣ್ಯ ಜಾತಿಯ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಾಟಿ ಮಾಡಿ ಪೋಷಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಬೆಳಗಾವಿ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಮೈಸೂರು, ಬೀದರ್ ಮತ್ತು ದಾವಣಗೆರೆ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಸ್ಥಳಾವಕಾಶ, ಹವಾಗುಣ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ, ಮೇಲ್ಕಾಣಿಸಿದ ಎಲ್ಲಾ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲು ಯೋಜನೆ ರೂಪಿಸಿ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುವುದು.

ಅಧ್ಯಾಯ 2

ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆ ಉತ್ತಮ ಪಡಿಸಲು ಕ್ರಮಗಳು

ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಕಾಮಗಾರಿ, ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳ ಖರೀದಿ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಅವಶ್ಯ ಮೂಲಭೂತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಲ್ಪಿಸಲು ಹೂಡಲಾಗಿರುವ ಬಂಡವಾಳಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅವುಗಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ವಿವಿಧ ಉತ್ಪಾದನಾ ಘಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಕರಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣಾ ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಅನುದಾನವನ್ನು ವ್ಯಯಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಕನಿಷ್ಠವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಖರ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಷ್ಟಾದರೂ ಆದಾಯ ಗಳಿಸಲು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಿರುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ, ಆದಾಯವೃದ್ಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಖರ್ಚು ಮಿತಿಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಜರುಗಿಸಬೇಕಿರುತ್ತದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಯೋಜನಾಬದ್ಧ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ನಿರ್ವಹಣೆ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಲು ಮತ್ತು ಪಾಲಿಸಲು ಕ್ರಮವಹಿಸುವುದು.

ಕಟ್ಟಡ ಕಾಮಗಾರಿ ನಿರ್ವಹಣೆ:

1. ಕಟ್ಟಡ ಕಾಮಗಾರಿಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸರ್ಕಾರಿ ನಿರ್ಮಾಣ ಇಲಾಖೆ/ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳ ಮೂಲಕ ಅನುಷ್ಠಾನಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಕಾಮಗಾರಿಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ: ಕಟ್ಟಡ ನಿರ್ಮಾಣ, ಕಾಂಪೌಂಡ್ ನಿರ್ಮಾಣ, ರಸ್ತೆ, ಚಿರಂಡಿ, ಪೇವ್‌ಮೆಂಟ್, ವಿದ್ಯುತ್ ಕಾಮಗಾರಿ, ಬಾಗಿಲು, ಕಿಟಕಿ, ಪಾರ್ಟೀಷನ್, ಸಾಮಾನ್ಯ ಪೈಪಿಂಗ್, ನೀರು ಸಂಗ್ರಹ ಟ್ಯಾಂಕ್, ನೀರು ಸಂಪರ್ಕ, ಸ್ಯಾನಿಟೇಷನ್ ಕಾಮಗಾರಿ, ವಾರ್ಡ್ ರೋಬ್ಸ್, ಕಿಟಕಿಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ಕ್ರೀನ್, ಟ್ರಾನ್ಸ್ ಪಾರ್ಮರ್, ಇತ್ಯಾದಿ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳು ಅನುಮೋದಿತ ದರಗಳನ್ವಯ ಅಂದಾಜು ಪಟ್ಟಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅನುಮೋದಿತ ದರಪಟ್ಟಿಯೇತರ ಸದರಿ ದರಗಳನ್ನು/ ಮಾದರಿ/ ತಾಂತ್ರಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮಾತ್ರ ಇಲಾಖೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯು ಹೌದು.

2. ನಿರ್ಮಾಣ ಏಜೆನ್ಸಿ ಅಂದಾಜು ಪಟ್ಟಿ ನೀಡಿದ ಕೂಡಲೇ, ಅದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸದೇ ಅನುದಾನ ಠೇವಣಿ ಇರಿಸಿದರೆ, ನಮ್ಮ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮುಗಿದಂತಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಅವಶ್ಯಕತೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಅಂದಾಜುಪಟ್ಟಿ ಪಡೆದು ಉತ್ತಮ ಕಾಮಗಾರಿ ಅನುಷ್ಠಾನ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮಾತ್ರ ಇಲಾಖೆಯದ್ದೂ ಸಹ. ಅಂದಾಜುಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿನ ಘಟಕಗಳು/ ಪರಿಮಾಣಗಳು/ ಪ್ರಮಾಣ/ ತಾಂತ್ರಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಇಲಾಖೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಇವೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಹ ತಮ್ಮ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಕಾಮಗಾರಿಗಳ ಹಲವು ಅಂದಾಜು ಪಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಇಲಾಖೆಯ ಅನುಮೋದಿತ (SOR) ದರಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಒಂದೆರಡು ಬಾರಿ ತಿರುವಿ ಹಾಕಿದರೆ, ಈ ಕೆಲಸ ಸರಾಗ ಮತ್ತು ಸುಗಮವಾಗುತ್ತದೆ.

3. ನಿರ್ಮಾಣ ಏಜೆನ್ಸಿ (ಸರ್ಕಾರಿ/ಅರೆಸರ್ಕಾರಿ/ಖಾಸಗಿ) ಯು ಕಾಮಗಾರಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಹಂತದಿಂದಲೇ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯ, ವಿನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯ ಒಂದು ಹಂತ ದಾಟಿದ ಮೇಲೆ ಅಥವಾ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡ ಮೇಲೆ ಲೋಪ/ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುವುದು ಎರಡು ಇಲಾಖೆಗಳಿಗೆ ಸಮಂಜಸವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

4. ತಾರಸಿಯ ಮೇಲೆ ನೀರು ನಿಲ್ಲದಂತೆ ಕ್ರಮವಹಿಸುವುದು: ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಜೈವಿಕ ಸೋಂಕು ತಗಲದಂತೆ ಎಚ್ಚರವಹಿಸುವುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯವಾದ ಆಂತರಿಕ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದ ಹೊರಭಾಗದ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯತೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಟ್ಟಡದ ತಾರಸಿಯ ಮೇಲಿನಿಂದ ಮಳೆ ನೀರು ಹರಿದು ಹೋಗದೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದ ಒಳಗೆ ಸೋರಿಕೆ ಉಂಟಾಗಿ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಣು ಜೀವಿಗಳ ಸೋಂಕಿಗೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ತಾರಸಿಯ ಮೇಲೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು, ಜಡ ವಸ್ತುಗಳು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಅನುಪಯುಕ್ತ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ರಾಶಿ ಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡಬಾರದು. ಜೊತೆಗೆ, ತಾರಸಿಯ ಮೇಲೆ ಮರಗಳ ಎಲೆ, ಮಣ್ಣು, ಇಟ್ಟಿಗೆ ಚೂರುಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಇರದಂತೆ ಎಚ್ಚರವಹಿಸುವುದು. ತಾರಸಿಯ ಮೇಲಿರುವ ವಿದ್ಯುತ್/ನೀರು ಪೂರೈಕೆಗೆ ಅಳವಡಿಸಲಾದ ಪೈಪುಗಳು, ಹವಾನಿಯಂತ್ರಣ (AC) ಘಟಕಗಳ ಹೊರಾಂಗಣ ಘಟಕಗಳು (Outdoor units) ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಕೆಳಗೆ ಮಣ್ಣು/ನೀರು ಸಂಗ್ರಹವಾಗದಂತೆ ನಿಯಮಿತವಾಗಿ (ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಋತುಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ) ಸ್ವಚ್ಛತಾ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು. ನೀರಿನ ಸಂಗ್ರಹಣಾ ತೊಟ್ಟಿಗಳ ತಳಭಾಗ ನೇರವಾಗಿ ತಾರಸಿಯ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಬದಲಾಗಿ ಇದನ್ನು ಎರಿಸಿದ ಕಟ್ಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಅಳವಡಿಸಬೇಕು. ತಾರಸಿಯ ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಲ, ಅರಳಿ, ಬಸಲೆ ಮರಗಳ ಸಸಿಗಳು ಬೆಳೆಯದಂತೆ ನಿರಂತರ ನಿರ್ವಹಣೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಳೆ ನಿಂತ ಕೂಡಲೇ ತಾರಸಿಯ ಮೇಲೆ ನೀರು ನಿಂತುಕೊಂಡಿರಬಾರದು. ಈ ರೀತಿಯ ನಿರ್ವಹಣೆ ಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಡಗಳ ಬಾಳಿಕೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅನಗತ್ಯ ದುರಸ್ತಿ ವೆಚ್ಚ ತಗ್ಗುತ್ತದೆ.
5. ಗಾಳಿ ಮಳೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಿಟಕಿ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಮುಚ್ಚುವುದು, ರಜಾ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಮುಂಜಾಗ್ರತೆ ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು, ಮಳೆ ನೀರು ಕಿಟಕಿ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿದ ಮೇಲೂ ಒಳ ನುಸುಳುತ್ತಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ತಡೆ ನಿರ್ಮಿಸುವುದು ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಸಹ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶವಾಗಬೇಕು.
6. ಈಗಾಗಲೇ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿರುವ ಕೊಠಡಿಗಳ ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದ ಬಳಕೆಗೆ ಕ್ರಮವಹಿಸಿ, ಅನಗತ್ಯವಾಗಿ ಹೊಸಕಾಮಗಾರಿಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡಬಾರದು.
7. ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರವು ತುಂಗಾ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿರುವುದರಿಂದ, ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಹ ಸಂಬಂಧಿತ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ತಡೆಯಲು ನೈಸರ್ಗಿಕ ವಿಪತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆಯಡಿ ಪ್ರವಾಹ ನಿರೋಧಕಾ ಕಾಮಗಾರಿ/ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಸ್ಥಳೀಯ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್ ರವರೊಡನೆ ಚರ್ಚಿಸಿ ಕ್ರಮವಹಿಸುವುದು [ಕ್ರಮ: ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಉಪ ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಶಿವಮೊಗ್ಗ].

ನೀರಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ನಿರ್ವಹಣೆ:

- a) **ಮಳೆ ನೀರು ಮರುಪೂರಣ:** ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಎಲ್ಲಾ ಉತ್ಪಾದನಾ ಘಟಕಗಳಿಗೆ ಗುಣಮಟ್ಟದ ನಿರಂತರ ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಎಲ್ಲಾ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಲಭ್ಯತೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇದೆ ಎಂದೆನಿಸಿದರು ಸಹ, ಮೈಸೂರಿನ ರಂಗಸಮುದ್ರ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರ ಒಂದನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ಉಳಿದ 5 ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಮಹಾನಗರ ಪಾಲಿಕೆ/ನಗರ ಸಭೆ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಲಭ್ಯವಿರುವ ನೀರನ್ನು ಸುಸ್ಥಿರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಲು ಮತ್ತು ಮರುಪೂರಣಕ್ಕೆ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ನೀರಿನ ಮೂಲಗಳ ಅಂತರ್ಜಲ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಉತ್ತಮಪಡಿಸಲು ಕ್ರಮವಹಿಸುವುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಹೆಚ್ಚುವ ನೀರಿನ ಬಳಕೆ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಅಂತರ್ಜಲ ಮಟ್ಟದ ಮೇಲೂ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಲಿದೆ. ಮೈಸೂರಿನ ರಂಗಸಮುದ್ರ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರ ಒಂದನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ಉಳಿದ 5 ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಇರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು ವಾರ್ಷಿಕ 800mm ಗಿಂತ ಅಧಿಕ ಮಳೆ ಪಡೆಯುವುದರಿಂದ ಈ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವ ಮಳೆಯ ನೀರನ್ನು ಕನಿಷ್ಠ ಪ್ರಮಾಣದ ಖರ್ಚಿನೊಂದಿಗೆ ಕೊಯ್ದು ಮಾಡಿ, ನೇರವಾಗಿ ಬಳಸಲು ಅಥವಾ ಅಂತರ್ಜಲಕ್ಕೆ ಮರುಪೂರಣ ಮಾಡಲು ಕ್ರಮವಹಿಸುವುದು. ಹಳಿಮಾವು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಅತೀ ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಯೋಜನೆ ರೂಪಿಸಲಾಗಿರುವುದನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇದೇ ರೀತಿ ಕ್ರಮವಹಿಸಲು ತಿಳಿಸಿದೆ.
- b) **ನೀರಿನ ಪರ್ಯಾಯ ಮೂಲ:** ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಏಕೈಕ ನೀರಿನ ಮೂಲವಿದ್ದು, ಅದು ಬರಿದಾದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದ ಎಲ್ಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಸ್ತಬ್ಧಗೊಂಡು ಭಾರಿ ಪ್ರಮಾಣದ ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಡಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ, ಎಲ್ಲಾ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನೀರಿನ ಪರ್ಯಾಯ ಮೂಲಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ಮತ್ತು ಈ ಮೂಲಗಳ ನೀರನ್ನು **Rotation** ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಬಳಸುವುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯ. ಜೊತೆಗೆ ನೀರನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಲು ಬಳಸುವ ಪಂಪ್ ಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ನಿಯಮಿತ ನಿರ್ವಹಣೆ ಪ್ರಮುಖವಾಗುತ್ತದೆ.
- c) ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರತಿ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಕ್ಕೆ ಆಯಾ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದ ಶುದ್ಧತೆಯ ದರ್ಜೆ (purity grade) ಯನ್ನಾಧರಿಸಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ನೀರು ಶುದ್ಧೀಕರಣ ಘಟಕಗಳನ್ನು (water purification units) ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಒಂದೇ ತರಹದ ಶುದ್ಧತೆಯ ದರ್ಜೆ (type-1/type-2/type-3) ಯ ನೀರು ಬೇಕಾಗುವ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳಿಗೆ ಒಂದೇ ದೊಡ್ಡ ಶುದ್ಧೀಕರಣ ಘಟಕವನ್ನು ಅಳವಡಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿದ್ದು, ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಯಾವುದು ಸೂಕ್ತ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿ, ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿರುತ್ತದೆ.
- d) ಬಾಯ್ಲರ್ ಗೆ ಸಾಫ್ಟ್ ನರ್ ಮೂಲಕ ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಬಾಯ್ಲರ್ ನ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆ ಉತ್ತಮಗೊಳ್ಳುವುದಲ್ಲದೇ ಉಪಕರಣದ ಬಾಳಿಕೆಯನ್ನು ಸಹ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ.
- e) ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯ, ಅಣಬೆ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯ ಮತ್ತು ಸಸ್ಯಪೋಷಕಾಂಶ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉಪಕರಣಗಳು ಮತ್ತು ಸಲಕರಣೆಗಳ ಸ್ವಚ್ಛತೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ

ನೀರನ್ನು ಅವಶ್ಯಕತೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೆ ನಿರಂತರ ಸಲಹೆ, ಸೂಚನೆ ನೀಡುವುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಶೌಚಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರದ ಬಳಕೆ ತಡೆಯುವುದು ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಆಯಾ ವಿಭಾಗದ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ತರಬೇತಿ / ಪ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷಿಕೆ ಮೂಲಕ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸುವುದಲ್ಲದೇ, ಇದು ಚಾಚೂ ತಪ್ಪದೆ ಪ್ರತಿ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ದಿನ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಸತತವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು. ಬಳಸಿದ ನೀರನ್ನು ಇತರೆ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಮರು ಬಳಕೆ ಮಾಡುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಹಿಸಿ, ವರದಿ ನೀಡುವುದು.

- f) ಗಡಸುಗೊಳಿಸುವಿಕೆ ಘಟಕಗಳು ಮತ್ತು ಪಾಲಿ ಹೌಸ್ ಮತ್ತು ನೆರಳು ಪರದೆ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣದ ನೀರು ಬಳಕೆಯಿಂದ ನೀರು ಪೋಲಾಗುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ, ಪಾಲಿ ಬ್ಯಾಗ್ ಗಳಿಂದ ಪೋಷಕಾಂಶ ನಷ್ಟವು ಸಹ ಆಗುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಸಿಂಪರಣೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಒದಗಿಸಲು ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು.
- g) ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತವಾಗುವ ಬಹುವಾರ್ಷಿಕ ಪ್ರಭೇದದ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ (small trees/shrubs/climbers) ಉದ್ಯಾನವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಹುಲ್ಲು ಹಾಸಿ (Lawn)ನ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸುವುದು.
- h) ದಾವಣಗೆರೆ ಮತ್ತು ಬೀದರ್ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಳೆ ನೀರು ಕೊಯ್ದು, ಬಳಕೆ, ಮರುಪೂರಣ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ವಿದ್ಯುತ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ನಿರ್ವಹಣೆ:

1. **ಟ್ರಾನ್ಸ್ ಫಾರ್ಮರ್:** ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುತ್ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಪರಿಕರವಾಗಿದ್ದು, ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುತ್ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳು ಪಾವತಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕೆಲವು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಟ್ರಾನ್ಸ್ ಫಾರ್ಮರ್ ಅಳವಡಿಕೆಯಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳು ಅನಗತ್ಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಠೇವಣಿಯನ್ನು ಪಾವತಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹಳಿಮಾವು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ 2020-21 ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಟ್ರಾನ್ಸ್ ಫಾರ್ಮರ್ ಅಳವಡಿಸಿದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಮಾಸಿಕ ವಿದ್ಯುತ್ ಬಿಲ್ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. 2021-22 ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಮತ್ತು ಬೆಳಗಾವಿ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳು ತಮ್ಮ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿರುವ ಟ್ರಾನ್ಸ್ ಫಾರ್ಮರ್ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ, ಅಗತ್ಯಕ್ರಮ ತಪ್ಪದೇ ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು. ಹೊಸದಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಗಿರುವ ಬೀದರ್, ಮೈಸೂರು ಮತ್ತು ದಾವಣಗೆರೆ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಸಹ ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ತತ್ಪರರಾಗುವುದು.
2. **ವಿದ್ಯುತ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ನಿರ್ವಹಣೆ:** ಟ್ರಾನ್ಸ್ ಫಾರ್ಮರ್, ಮುಖ್ಯ ಪ್ಯಾನಲ್, ಆಂತರಿಕ ಪ್ಯಾನಲ್ ಗಳು, ಜನರೇಟರ್ ಮತ್ತು ಇವುಗಳ ಸಂಪರ್ಕ ವೈರಿಂಗ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ನಿಯಮಿತ ಮತ್ತು ಸಮರ್ಪಕ ನಿರ್ವಹಣೆಯು

ಅವುಗಳ ಬಾಳಿಕೆ ಉತ್ತಮಪಡಿಸುವುದಲ್ಲದೇ, ಖರ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ವಿದ್ಯುತ್ ಕಡಿತದ ಸಂಭವವನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸುರಕ್ಷತೆಯ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲೂ ಇದು ಪ್ರಮುಖವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಅಳವಡಿಕೆ ಹಾಗೂ ನಂತರ ದುರಸ್ತಿ/ಮಾರ್ಪಾಡು/ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಜಾಗರೂಕರಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುತ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ AMC ಯನ್ನು ಅನುಭವಸ್ಥ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ವಹಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯ. ವಿದ್ಯುತ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕುರಿತು ಕನಿಷ್ಠ ಪ್ರಮಾಣದ ಜ್ಞಾನವಿದ್ದರೆ ನಿರ್ವಹಣೆ ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹವಾನಿಯಂತ್ರಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ನಿರ್ವಹಣೆ:

ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲಾ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರೀಯ ಹವಾ ನಿಯಂತ್ರಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (Clean room technology) ಯ ಒಳಾಂಗಣ ಘಟಕ (Indoor units) ಮತ್ತು ಅವುಗಳ Duct ಗಳಿಗೆ ಮಳೆ ನೀರು ಬೀಳದಂತೆ ಕಾಮಗಾರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಗೋಡೆಗಳ ಸಂಧಿಯಿಂದ ಅಥವಾ ಕಿಟಕಿ ಬಾಗಿಲುಗಳ ಕಡೆಯಿಂದ ನೀರು ಈ ಘಟಕಗಳ ಮೇಲೆ ಬೀಳದಂತೆ ಸದಾ ಮುನ್ನೆಚ್ಚರಿಕೆ ಕ್ರಮ ವಹಿಸುವುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯ. ಹವಾನಿಯಂತ್ರಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಳಗೆ ನೀರು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದ ಒಳಗೆ ಸೋಂಕಿಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಡಕ್ಟ್ ನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಲೀಕೇಜ್/ರಂಧ್ರಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಇರಕೂಡದು. ಇದರ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ನಿರ್ವಹಣೆ ಸಹ ಪ್ರಮುಖ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಬೇಕು. ಹವಾನಿಯಂತ್ರಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ AMC ಯನ್ನು ಅನುಭವಸ್ಥ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ವಹಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಹವಾನಿಯಂತ್ರಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ ಬಗ್ಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ಈ ಹಿಂದಿನ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಭೇಟಿ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತರಿಂದ ಮಾಹಿತಿ ಒದಗಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲಾ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪರ್ಯಾಯ (stand by) ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಒಳಾಂಗಣ (Indoor unit) ಘಟಕಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿದ್ದು, stand by ಘಟಕವನ್ನು ಸಹ ಬಳಸುವುದು ನಿರ್ವಹಣೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವಶ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ stand by ಘಟಕ ಹಾಳಾಗುವ ಸಂಭವ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ.

ಪರ್ಯಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ, ಕೇಂದ್ರೀಯ ಹವಾನಿಯಂತ್ರಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಭಾದಿತವಾದಾಗ, ಅದರ ದುರಸ್ತಿಯಾಗುವವರೆಗೆ split AC ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗದಂತೆ ಕ್ರಮವಹಿಸುವುದು ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದ ಮತ್ತು ಬಟವಾಡೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

Split AC, LAF ನ Pre filter ಇತ್ಯಾದಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿರ್ವಹಣಾ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದ ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದು, ಆ ಮೂಲಕ ಖರ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದು.

ಜನರೇಟರ್ ಮತ್ತು ಬಾಯ್ಲರ್ ಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ:

ಜನರೇಟರ್: ವಿದ್ಯುತ್ ಕಡಿತದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಭಾಧಿತವಾಗದಂತೆ ಪರ್ಯಾಯ ವಿದ್ಯುತ್ ಪೂರೈಕೆಗಾಗಿ ಜನರೇಟರ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎಲ್ಲಾ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಸದರಿ ಜನರೇಟರ್ ಗಳ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ರೀತಿ, ಭಾಗಗಳು, ಅವುಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಪ್ರತಿ ಘಂಟೆಗೆ ಇದು ಬಳಸುವ ಡೀಸೆಲ್ ನ ಪ್ರಮಾಣ,

ಚೀಂಜ್ ಓವರ್ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಕುರಿತು ಅಧಿಕಾರಿ/ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಮಾಹಿತಿ ಇರಬೇಕು. ಜನರೇಟರ್ ನ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆ ಉತ್ತಮ ಪಡಿಸಲು ಇದು ಅತ್ಯವಶ್ಯ. ಅದೇ ರೀತಿ ಬಾಯ್ಲರ್ ಉಪಕರಣದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ, ಪ್ರತಿ ಲೀಟರ್ ಡೀಸೆಲ್ ಬಳಕೆಗೆ ಇದು ಸೃಜಿಸುವ ಶಕ್ತಿ, ಉಪಕರಣದ ಭಾಗಗಳು, ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ ತತ್ವ, ಸುರಕ್ಷತಾ ಮುನ್ನೆಚ್ಚರಿಕೆ ಕ್ರಮಗಳು, ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಹ ಕನಿಷ್ಠ ಪ್ರಮಾಣದ ಮಾಹಿತಿ ಇದ್ದಲ್ಲಿ, ಇದರ ಕ್ಷಮತಾ ಪೂರ್ವಕ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ದೀರ್ಘಕಾಲ ಬಾಳಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಒಟ್ಟಾರೆ ನಿರ್ವಹಣೆ ಖರ್ಚು ತಗ್ಗಿಸಲು ಅನುವಾಗುತ್ತದೆ.

ಬಾಯ್ಲರ್: ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಯ್ಲರ್ ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಪ್ರತಿ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ **Steam pressure** ನ ಪ್ರಮಾಣದಂತಹ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಟವಾಡೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಮೂಲಭೂತ ಮಾಹಿತಿಯ ಕೊರತೆ ಇರುವುದು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಘಟಕ ಅಳವಡಿಕೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಬಹುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಒಂದೇ ಬಾಯ್ಲರ್ ನಿಂದ ಎರಡು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಘಟಕಗಳಿಗೆ **Steam** ಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿಯ ಕೊರತೆಯಿಂದ ತಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಸರಿಯಿಲ್ಲದ ಪೈಪ್ ಕಾಮಗಾರಿಗಳ ಅಳವಡಿಕೆ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಬಾಯ್ಲರ್ ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯತೆ ಅಪೂರ್ಣ ಬಳಕೆ ಅಥವಾ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದ **Steam pressure** ಲಭ್ಯತೆ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಒಟ್ಟಾರೆ ಉತ್ಪಾದನೆ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತದೆ. **Boiler** ಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ **Steam distribution Header** ಇರುವಂತೆ ಕ್ರಮವಹಿಸಿದಲ್ಲಿ, ಒಂದೇ ಮೂಲದಿಂದ ಹಲವಾರು ಘಟಕಗಳಿಗೆ ಹಬೆ ಸರಬರಾಜು ಮಾಡಬಹುದು. ಇದು **Boiler** ನ ಹಬೆ ಸೃಜಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಅಂತರವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಇಂತಹ ಉಪಕರಣಗಳ ಬಳಕೆ ವಿಧಿವಿಧಾನ, ನಿರ್ವಹಣೆ ವಿಷಯಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆ ಕುರಿತು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಉಪಕರಣ ಸರಬರಾಜುದಾರರು/ಡೀಲರ್/ದುರಸ್ತಿ ದಾರರಿಗೆ ಬಿಡುವುದು ಸರಿಯಾದ ಕ್ರಮವಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಉಪಕರಣಗಳ ಬಳಕೆ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಅಭ್ಯಾಸ ಅವಶ್ಯ. ಇದರಿಂದ ಉಪಕರಣಗಳ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಲು ಮತ್ತು ಕೂಡಲೇ ಅಗತ್ಯ ನಿರ್ವಹಣಾ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ.

ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ:

ಸಂಕೀರ್ಣ ರಚನೆ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಹೊಂದಿದ ಕೆಲವು ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಾರ್ಷಿಕ ನಿರ್ವಹಣೆ ಒಪ್ಪಂದ (AMC) ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. LCMS, GCMS, ಹೆಚ್ಚು ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಬಾಯ್ಲರ್, ದೊಡ್ಡ ಆಟೋಕ್ಲೇವ್, ಕೇಂದ್ರೀಯ ಹವಾನಿಯಂತ್ರಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (Centralized AC/Clean room technology), ವಿದ್ಯುತ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇತ್ಯಾದಿ. ಟೆಂಡರ್ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮೂಲಕ AMC ಬಿಡ್ಡುದಾರರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಅವರು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯಕೆಲಸಗಳ ಕುರಿತು ಪಟ್ಟಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ, ಒಪ್ಪಂದ ಸಹಿ ಮಾಡಿ ಕೆಲಸದ ಆದೇಶ ನೀಡುವುದು. AMC ದರಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇತರೆ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಉಪಕರಣಗಳಿಗೆ ಚಾಲ್ತಿ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಮೋದಿಸಿರುವ ಮೊತ್ತ, ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಮೋದಿಸಿರುವ ದರಗಳು, ಇಂಟರ್ ನೆಟ್ ಮೂಲಕ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ದರಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕೆಲವು ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಉದಾ: ಒಬ್ಬರೇ

ಸರಬರಾಜುದಾರರು ಇದ್ದಾಗ ಅಥವಾ ಉಪಕರಣದ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ/ಮಾದರಿ ಬೇರೆಯಾದರೆ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸರಬರಾಜುದಾರರಿಗೆಯೇ AMC ವಹಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಬಹುದು. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ KTPP ಕಾಯಿದೆಯ 4C ನಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿರುವ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅಗತ್ಯ ಸಮರ್ಥನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಪಾಲಿಸುವುದು. ಸರಳ ರಚನೆ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವಿರುವ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೇ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅನಗತ್ಯ ವೆಚ್ಚಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡದಂತೆ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಿಸುವುದು.

ಖರೀದಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ:

ಎಲ್ಲಾ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳು, ಸಲಕರಣೆಗಳು, ಪರಿಕರ ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಟೆಂಡರ್ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮೂಲಕ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಟೆಂಡರ್ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಕುರಿತಂತೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು.

1. ಟೆಂಡರ್ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳ ಕುರಿತು ಆರ್ಥಿಕ ಇಲಾಖೆಯ ವತಿಯಿಂದ ಹೊರಡಿಸಲಾಗಿರುವ ನಿಯಮಗಳು ವೆಬ್ ಸೈಟ್ ನಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿದ್ದು, ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಹಂತಗಳನ್ನು ಸರಳ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಜೊತೆಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಹೊರಡಿಸಲಾಗುವ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳನ್ನು ಸಹ ಗಮನಿಸಿದಲ್ಲಿ ಟೆಂಡರ್ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಲೋಪದೋಷಗಳು ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸದೆ, ಈ ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಟೆಂಡರ್ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಕಡತದಿಂದ ಹಳೆಯ ಪ್ರಕಟಣೆಯನ್ನೇ ಮಾಪಾಡುಗಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಕಟಿಸುವುದು ಸರಿಯಾದ ಕ್ರಮವಲ್ಲ.
2. ಟೆಂಡರ್ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ವೇದಿಕೆಯಾದ ಇ-ಪ್ರೊಕ್ಯೂರ್ ಮೆಂಟ್ ಪೋರ್ಟಲ್ ಮುಖಾಂತರ ನಡೆಸುವುದರಿಂದ, ಎಲ್ಲಾ ನೊಂದಾಯಿತ ಬಿಡ್ಡುದಾರರಿಗೆ ಸಂದೇಶ ರವಾನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ನೊಂದಾಯಿಸಲ್ಪಡದ ಕೆಲವು ಆಸಕ್ತ ಬಿಡ್ಡುದಾರರು ಮತ್ತು ಹೊಸಬರು ಇಂತಹ ಅವಕಾಶದಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಬಹುದು. ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ದರ ಮತ್ತು ಗುಣಮಟ್ಟದ ಸಾಮಗ್ರಿ/ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಖರೀದಿ ಮೊತ್ತ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದಾಗ ಅಥವಾ/ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದಕರು ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ದೂರದ ಹೊರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅಥವಾ ತಯಾರಕರು/ಉತ್ಪಾದಕರು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರವು ಅವಶ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ವಾರ್ತಾ ಮತ್ತು ಪ್ರಚಾರ ಇಲಾಖೆಗೆ ಪ್ರಕಟಣೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಸ್ವೀಕೃತಿ ಪಡೆದು ಕಡತದಲ್ಲಿ ಲಗತ್ತಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಸೀಮಿತವಾಗಬಾರದು, ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ/ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ/Edition ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟ/ಪ್ರಚಾರವಾಗುವ ಕುರಿತು ಧೃಢಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಉತ್ಪಾದಕರು/ ತಯಾರಕರು/ಸೇವಾ ಸರಬರಾಜುದಾರರುಗಳೇ ಇಲ್ಲದ ಅಥವಾ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಪ್ರದೇಶದ/ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅದನ್ನು ಉತ್ತಮ ಪ್ರಚಾರ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗದು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಹಲವು ಭಾಷೆಗಳ ಮಾಧ್ಯಮದ ಪ್ರಚಾರವು ಅವಶ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಸಿಗುವ ಪರಿಕರಗಳ/ಸರಕುಗಳ ಖರೀದಿ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ

ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರಚಾರವು ಪ್ರಮುಖವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಪ್ರಚಾರ ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ವೆಚ್ಚ ಪಾವತಿಸಬೇಕಾಗುವುದರಿಂದ ಸರಕು ಖರೀದಿ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ, ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಗಾತ್ರ ಪ್ರಮಾಣ ಮತ್ತು ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು.

3. ಈ ಕೆಳಕಾಣಿಸಿದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ಉತ್ಪಾದಕರು ಮತ್ತು ಸರಬರಾಜುದಾರರ ವಿಳಾಸ, ದೂರವಾಣಿ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಇ-ಮೇಲ್ ವಿವರಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಇತರೆ ಎಲ್ಲಾ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಂದ ಪಡೆದು ಅವರುಗಳ ವಿಳಾಸವನ್ನು ಇಂಧೀಕರಿಸಿಕೊಂಡು ದೃಢೀಕರಿಸಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ವಿವರಗಳು (i) ಎಲ್ಲಾ ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳು, (ii) ಎಲ್ಲಾ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳು, ಪರಿಕರಗಳು, (iii) ಎಲ್ಲಾ ತರಹದ ಸೇವಾ ಸೌಲಭ್ಯ ಒದಗಿಸುವ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳು, (iv) ಎಲ್ಲಾ ತರಹದ ಅವಶ್ಯ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಇರಬೇಕು. ಕ್ರಮ ಸಂ.1 ರನ್ವಯ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ರಮಕೈಗೊಂಡ ನಂತರ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಸಮಗ್ರ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಬಿಡುಗಡಾರರುಗಳಿಗೆ ಟೆಂಡರ್ ಪ್ರಕಟಣೆ ಕುರಿತ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು.

4. ಈ ಕೆಳಕಾಣಿಸಿದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಈ ಹಿಂದೆ ವಿವಿಧ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ವತಿಯಿಂದ ಅನುಮೋದಿಸಲಾದ L1 ಬಿಡುಗಡಾರರು ಮತ್ತು L1 ದರಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಈ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿ, ದೃಢೀಕರಿಸಿ ಎಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಒದಗಿಸುವುದು.

i. ಎಲ್ಲಾ ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳು

ii. ಎಲ್ಲಾ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳು, ಪರಿಕರಗಳು

iii. ಎಲ್ಲಾ ತರಹದ ಸೇವಾ ಸೌಲಭ್ಯ ಒದಗಿಸುವ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳು

ಹೊಸದಾಗಿ ಖರೀದಿಸಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸರಕು/ಸೇವೆಯ ಅಂದಾಜು ಮೊತ್ತ ನಿಗದಿಪಡಿಸಲು ಮತ್ತು ಟೆಂಡರ್ ಬಿಡುಗಡೆಗಳ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಲು ಮತ್ತು ಟೆಂಡರ್ ಬಿಡ್ ಅನುಮೋದನೆಯ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಇದು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

5. ಟೆಂಡರ್ ಪ್ರಕಟಣೆಯಲ್ಲಿ ಖರೀದಿಸಬೇಕಾದ ಸರಕು/ಸೇವೆಯ ಅಂದಾಜು ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಲೋಪಗಳದಾಗ, ಇದನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಹಂತಗಳ ಟೆಂಡರ್ ಘಟನಾವಳಿಗಳು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆದರೂ ಸಹ, ಸರಕು/ಸೇವೆಯ ತಪ್ಪು ಅಂದಾಜು ಮೌಲ್ಯದ ಕಾರಣದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಟೆಂಡರ್ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಅಸಿಂಧುವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ಸರಕು/ಸೇವೆಯ ಅಂದಾಜು ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ, ಅಂದಾಜು ಮೌಲ್ಯ/ಬೆಲೆಯನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸುವುದು.

i. ಈ ಹಿಂದೆ ವಿವಿಧ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳು/ಉತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳು/ಇಲಾಖೆಯ ಇತರೆ ವಿಭಾಗಗಳು/ಅನ್ಯ ಇಲಾಖೆಗಳು/ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು/ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ವತಿಯಿಂದ ಅನುಮೋದಿಸಲಾದ L1 ದರಗಳು.

ii. ಟೆಂಡರ್ ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ಮುನ್ನ ಪಡೆಯಬಹುದಾದ ಕೊಟೀಷನ್ ಮುಖಾಂತರದ ಅಂದಾಜು ದರಗಳು.

- iii. ತಯಾರಕರು/ಉತ್ಪಾದಕರು/ಸೇವಾ ಸರಬರಾಜುದಾರರ ಅಧಿಕೃತ ವೆಬ್ ಸೈಟ್ ಮೂಲದಿಂದ ಅಥವಾ ಅವರುಗಳ ಅಧಿಕೃತ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳಿಂದ ಪಡೆದ ಅಂದಾಜು ಮೌಲ್ಯಗಳು.
 - iv. ಅಂತರ್ಜಾಲದ ಮುಖೇನಾ ಪಡೆದ ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಅಂದಾಜು ಬೆಲೆಗಳು.
 - v. ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅನಿವಾರ್ಯ ಕಾರಣಾಂತರಗಳಿಂದ/ಮಾಹಿತಿ ಇಲ್ಲದೇ/ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪರ್ಧೆ ಇಲ್ಲದೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ದರ ಪಾವತಿಯಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅದು ಹೆಚ್ಚಿದೆ ಎಂದು ಮನವರಿಕೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಅದೇ ದರವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸುವುದು ಸರಿಯಾದ ಕ್ರಮವಲ್ಲ. ಆಗಿರುವ ತಪ್ಪನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸರ್ವರ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಲೇಸು.
6. ನಿಯಮಗಳನ್ವಯ, ಅನುದಾನ ಲಭ್ಯತೆಯನ್ನು ಧೃಢಪಡಿಸಿಕೊಂಡೇ, ಅನುಮೋದಿತ ಬಿಡ್ಡುದಾರರಿಗೆ ಕೆಲಸದ ಆದೇಶ ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆದ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಅನುದಾನ ವಿಳಂಬವಾಗಿಯಾದರೂ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅನುದಾನ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ನಂತರ ಟೆಂಡರ್ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಇದರಿಂದ ಖರ್ಚು ಭರಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನೆ/ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ತೊಡಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆಯುವ ಯೋಜನೆಗಳಡಿ, ಟೆಂಡರ್ ಪ್ರಕಟಣೆಯಲ್ಲಿ ಅನುದಾನ ಲಭ್ಯತೆಯನ್ನಾಧರಿಸಿ ಸರಬರಾಜು ಆದೇಶ/ಕೆಲಸದ ಆದೇಶ ನೀಡಲಾಗುವುದು ಎಂಬ ನಿಬಂಧನೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿ ಟೆಂಡರ್ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮುಂಚೆಯೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು. ಈ ರೀತಿ ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳದೇ, ಹಿಂದಿನ ಸಾಲಿನ ಬಿಡ್ಡುದಾರರ ಅವಧಿಯನ್ನೇ ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಕೋರಿಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಆದೇಶವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯದ ವತಿಯಿಂದ ಈಗಾಗಲೇ ನೀಡಿರುವ ಆದೇಶವನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿ, ಕ್ರಮವಹಿಸುವುದು. ವಸ್ತು ಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನೆ/ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಸರಾಗ ಅನುಷ್ಠಾನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎರಡು ವರ್ಷದ ಅವಧಿಗೆ ಟೆಂಡರ್ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಸಲಹೆಗಳು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದು, ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿ, ಸೂಕ್ತವಾದಲ್ಲಿ ಆ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಯ ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿರುತ್ತದೆ.
7. ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳ ಟೆಂಡರ್ ಪ್ರಕಟಣೆಯಲ್ಲಿ ತಾಂತ್ರಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಿರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಬರದಂತೆ, ಟೆಂಡರ್ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮುನ್ನವೇ ತಾಂತ್ರಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮನನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ. ಪ್ರಿ-ಬಿಡ್ ಸಭೆ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಬಿಡ್ಡುಗಳ ಪರಿಶೀಲನಾ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಡ್ಡುದಾರರು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಸರಿಯಾದ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಣವನ್ನು ನೀಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಪದವಿ/ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ/ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ಪದವಿ ಹೊಂದಿದ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಕಷ್ಟವಾಗಬಾರದು. ಹಿಂದಿನ ಸಾಲುಗಳ ಟೆಂಡರ್ ಕಡತಗಳಲ್ಲಿನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿ, ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಉಪಕರಣಗಳ ಚೊತೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿ ಅನುಭವ ಹೊಂದಿರುವ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಗಳು/ನಿಬಂಧನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮನನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲಾ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಕೃಷಿ/ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಕಾಲೇಜು/ARS/HRS/KVK ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿದ್ದು, ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಭಾಗದ ಅಧ್ಯಾಪಕರು/ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು/ವಿಷಯ

ಪರಿಣಿತರಿಂದ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆಯಲು ಕ್ರಮವಹಿಸಬಹುದು. ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮಾದ್ಯಮ/ಅಂತರ್ಜಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಮಾಹಿತಿಗಂತೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ, ಇರಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಕಲಿಯುವ ಆಸಕ್ತಿ.

8. ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಸಸ್ಯೋತ್ಪಾದನೆ, ಅಣಬೆ ಬೀಜೋತ್ಪಾದನೆ, ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಪೋಷಕಾಂಶಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊರಗುತ್ತಿಗೆ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳ ಮುಖಾಂತರ ತುಂಡು ಗುತ್ತಿಗೆ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಿರ್ವಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಏಜೆನ್ಸಿಯವರ ಮುಖಾಂತರ ಸದರಿ ತುಂಡು ಗುತ್ತಿಗೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೆ ನಿಯಮಗಳನ್ವಯ ವೇತನ ಪಾವತಿ, ESI, PF ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ನಿಯಮಿತ ಉಸ್ತುವಾರಿ ನಡೆಸುವುದು ಮತ್ತು ಲೋಪಗಳಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸರಿಪಡಿಸುವುದು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಕೊರತೆ ಇದ್ದಾಗ ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಹಾಯಕರ ಸೇವೆ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಹೊರಗುತ್ತಿಗೆ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಪಡೆಯಬೇಕಾದ್ದರಿಂದ ಏಜೆನ್ಸಿ ಮುಖಾಂತರವೇ ಅರ್ಹತೆಗಳನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿ, ಪ್ರಚಾರ ನೀಡಿ ಉತ್ತಮ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಸೇವೆ ಪಡೆಯುವುದು ಅವಶ್ಯ.

ಪ್ರಮಾಣೀಕೃತ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನ (SoP):

1. ಎಲ್ಲಾ ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಪದ್ಧತಿಗಳು, ಜೈವಿಕ ಗೊಬ್ಬರ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಕಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಪದ್ಧತಿ, ಅಣಬೆ ಬೀಜ ಮತ್ತು ಬೆಳೆ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಪೋಷಕಾಂಶ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ವಿಧಾನ, ಪೀಡೆ ನಾಶಕ ಉಳಿಕೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಭಾರೀ ಲೋಹಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಸಾವಯವ ಪರಿಕರಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳ ಅಧಿಕೃತ ಅನುಮೋದಿತ SoP ಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. SoP ಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸಲ್ಪಡುವ ಸುಧಾರಣೆಗಳು/ಮಾರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಇಂಧೀಕರಣಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯ. ಅಧಿಕೃತ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು/ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಕುರಿತು ಸಾಮಾನ್ಯ SoP ಪ್ರಕಟಿಸಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಆಯಾ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಗಳ ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ/ಪರಿಷ್ಕರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಿರ್ದೇಶಕರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಹಿಂದೆ ನಡೆದ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಪ್ರಗತಿ ಪರಿಶೀಲನಾ ನಡವಳಿಯನ್ವಯ ಪ್ರತಿ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದ ತಾಂತ್ರಿಕ/ಆಡಳಿತ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಗೆ ರಚಿಸಲಾಗಿರುವ ವಿಭಾಗೀಯ ಜಂಟಿ ನಿರ್ದೇಶಕರು/ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಉಪ ನಿರ್ದೇಶಕರುಗಳ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಈ SoP ಗೆ ಧೃಢೀಕರಣ ಪಡೆಯುವುದು.
2. ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳ ಎಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರಿ ಮತ್ತು ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳು SoP ಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಕುಶಲತೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ನೈಪುಣ್ಯತೆಯಿಂದ ಖುದ್ದು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಶಕ್ತರಿರಬೇಕು. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಆಯಾ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಸತೋನಿಗಳು ಖುದ್ದು ಗಮನಹರಿಸಿ ಅತ್ಯವಶ್ಯ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು. ಕೆಲವು ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರಗುತ್ತಿಗೆ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳ ಮೂಲಕ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಹಾಯಕರು ಕೆಲಸ ಬಿಟ್ಟಾಗ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಉತ್ಪಾದನೆ/ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಕಷ್ಟಪಡುವುದನ್ನು

ತಪ್ಪಿಸಲು ಇದು ಅತ್ಯವಶ್ಯ. ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣಾ ವರದಿಯ ಮೌಲ್ಯ ಮಾಪನ ಇದರ ಮೇಲೆಯೂ ಸಹ ನಿರ್ಧಾರವಾಗ ಬೇಕು. ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಜಂಟಿ ನಿರ್ದೇಶಕರು (ಬಯೋಟೆಕ್ನಾಲಜಿ) ಹಾಗೂ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯದ ಹಿರಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಖುದ್ದ ಪರಿಶೀಲಿಸುವರು.

ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಕ್ಷಮತೆ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಶಿಸ್ತು:

ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆ ಕುರಿತು ವಿವಿಧ ವೇದಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸುವ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಖರ್ಚು ವೆಚ್ಚ ಮತ್ತು ಆದಾಯದ ವಿಷಯಗಳು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆಯನ್ನು ಉತ್ತಮಪಡಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಜೈವಿಕಕೇಂದ್ರಗಳ ಅಧಿಕಾರಿ/ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳು ವಿಶೇಷ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ. ಮುಂಬರುವ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಜೈವಿಕಕೇಂದ್ರಗಳು ಖರ್ಚಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದ ಆದಾಯ ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯತತ್ಪರರಾಗಬೇಕಿದೆ. ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪೂರ್ವಭಾವಿ ತಯಾರಿ ಮತ್ತು ಮುಂಜಾಗ್ರತಾ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ವಹಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅನಗತ್ಯ ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿರುತ್ತದೆ.

ನಿಗದಿತ ನಮೂನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾ ಯೋಜನೆ ಸಲ್ಲಿಸುವುದು: ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, 2022-23 ನೇ ಸಾಲಿನಿಂದ ಇಲಾಖಾ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು KSHDA ಅಡಿ ಘಟಕವಾರು ಖರ್ಚು ವೆಚ್ಚದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಬೇಕು. ಪತ್ರದೊಂದಿಗೆ ಲಗತ್ತಿಸಿದ 4 ಅನುಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವುದು. ಅನುಬಂಧಗಳ ನಮೂನೆಗಳನ್ನು ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಲಗತ್ತಿಸಿದೆ. ಆಯಾ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಎಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರಿ/ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ವಿವರಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು. ಅನುಬಂಧದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾದ ಘಟಕವಾರು ಖರ್ಚು ವೆಚ್ಚದ ವಿವರಗಳು ವಾಸ್ತವಾಂಶಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರಬೇಕು, ಸಮರ್ಥನೀಯವಾಗಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಅತ್ಯವಶ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಮೂದಿಸಬೇಕು. ಘಟಕವಾರು ವೆಚ್ಚದ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಉದ್ಭವಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯ ಸಮರ್ಥನೆಯೊಂದಿಗೆ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಜಂಟಿ ನಿರ್ದೇಶಕರು (ಬಯೋಟೆಕ್ನಾಲಜಿ) ರವರ ಅನುಮತಿ ಪಡೆಯತಕ್ಕದ್ದು.

1. ಅವಶ್ಯವಿರುವ ಘಟಕಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ನಮೂದಿಸುವುದು.
2. ಅನುಮೋದಿತ ಉತ್ಪಾದನಾ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಿರುವ ಘಟಕಗಳ ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ನಮೂದಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ.
3. ಇಲಾಖಾ ಪ್ರಯೋಗಾ ಶಾಲೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು KSHDA ಅಡಿ ನೀಡಲಾದ ಒಟ್ಟು ಗುರಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗುವ ಉತ್ಪಾದನಾ ವೆಚ್ಚವನ್ನೇ ನಮೂದಿಸತಕ್ಕದ್ದು.
4. ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಯೋಜನೇತರದಡಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರಿ/ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳ ವೇತನವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸುವುದು.

ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಮೇಲ್ಕಾಣಿಸಿದಂತೆ 4 ನಮೂನೆಗಳಲ್ಲಿ ಗುರಿಗಳನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಜೊತೆಗೆ, ಉತ್ಪಾದನೆ/ವಿಶೇಷಣ ಘಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಕರಗಳ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ನಷ್ಟವನ್ನು ಕನಿಷ್ಠಗೊಳಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಕ್ರಮವಹಿಸುವುದು.

a) **ಪರಿಕರಗಳ ವೆಚ್ಚ:** ಪ್ರತೀ ವರ್ಷ ನಿಗದಿ ಪಡಿಸಿದ ಉತ್ಪಾದನೆ/ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಗುರಿಗೆ ಅವಶ್ಯವಾಗುವ ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಪರಿಕರಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳ ಅಂದಾಜು ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಈ ರೀತಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾದ ಪರಿಕರಗಳ/ಸೇವೆಗಳ ಪ್ರಮಾಣವು ಇಲಾಖಾ ಅನುಮೋದಿತ ದರಗಳ ಮಿತಿಯೊಳಗಿರಬೇಕು. ರಾಸಾಯನಿಕಗಳು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಪರಿಕರಗಳ ದಾಸ್ತಾನನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ದಾಸ್ತಾನು ವಹಿಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿ, ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಸಹಾಯಕರು, ಸಹಾಯಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಅಧಿಕಾರಿ ಮತ್ತು ಬಟವಾಡೆ ಅಧಿಕಾರಿ ರವರು ಪ್ರತೀ ಹಂತದಲ್ಲೂ ದೃಢೀಕರಿಸುವುದು. ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದಲ್ಲಿನ ದಾಸ್ತಾನು ಮತ್ತು ವಿತರಣಾ ವಹಿಯನ್ನು ಸಹ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಮೂವರು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ದೃಢೀಕರಿಸುವುದು. ಪ್ರತೀ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಪರಿಕರಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳ ಪ್ರಮಾಣ **SoP** ಯನ್ವಯವೇ ಇರತಕ್ಕದ್ದು, ಇದನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮೀರತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಪ್ರತೀ ತಿಂಗಳು ಪರಿಕರಗಳ ಬಿಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಮಾಣ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾದ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ (ದಾಸ್ತಾನು ವಿತರಣಾ ವಹಿ) ತಾಳೆಯಾಗಬೇಕು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪರಿಕರಗಳ ಅನಗತ್ಯ ಬಳಕೆಗೆ ಕಡಿವಾಣ ಹಾಕಬೇಕು. ಸುಧಾರಿತ **SoP** ಅನುಸರಿಸುವುದರಿಂದ ಪರಿಕರಗಳ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶಗಳಿದ್ದು, ನುರಿತ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಪಡೆಯುವುದು.

b) **ಮಜೂರಿ ವೆಚ್ಚ:** ಪ್ರತೀ ತಿಂಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೆ ಪಾವತಿಸಬೇಕಾದ ವೇತನದ ಪ್ರಮಾಣದ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು. ಇದರನ್ವಯವೇ ಕೆಲಸಗಾರರ ಖಾತೆಗೆ ವೇತನ ಏಜೆನ್ಸಿವತಿಯಿಂದ ಪಾವತಿಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಏಜೆನ್ಸಿವತಿಯಿಂದ **statement** ಪಡೆದು ಕಡತದಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು. ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳ ವೇತನದ ಬಿಲ್ಲಿನ್ನು ಸಹಿ ಮಾಡುವಾಗ ಬಟವಾಡೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ರವರು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು. ಲಿಪಿಕ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಇದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ ನಂತರವೇ ಮೇಲು ಸಹಿಗೆ ಬಿಲ್ಲಿನ್ನು ಮಂಡಿಸುವುದು. ಹಿಂದಿನ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತೀ ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೆ ಪಾವತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ **ESI** ಮತ್ತು **PF** ಗಳ ದಾಖಲಾತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

c) **ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ (AMC):** ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಹಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು. ವಹಿಯ ನಮೂನೆಯು ಯಂತ್ರೋಪಕರಣದ ಹೆಸರು, ಪ್ರತಿ ಯಂತ್ರೋಪಕರಣದ ಉಲ್ಲೇಖ ಸಂಖ್ಯೆ, ದುರಸ್ತಿ/ಸರ್ವಿಸ್ ನ ವಿವರಗಳು (ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ಪಡೆದ), ಅಳವಡಿಸಿದ ಬಿಡಿಭಾಗಗಳು/ಸರ್ವಿಸ್ ಅವಶ್ಯಕತೆ, ದುರಸ್ತಿ/ಸರ್ವಿಸ್ ಮಾಡಿದ ದಿನಾಂಕ, ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ಪಡೆದ ಬಿಡಿಭಾಗಗಳ ಬಳಕೆಯ ಅವಧಿಯ (**warranty**) ಇತ್ಯಾದಿ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ದಾಖಲಿಸುವುದು. **AMC** ಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಬಿಲ್ಲಿನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಅಧಿಕಾರಿ, ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಸಹಾಯಕರು ಮತ್ತು ಬಟವಾಡೆ ಅಧಿಕಾರಿ ರವರು ಸದರಿ ವಹಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ ನಂತರವೇ ಬಿಲ್ಲಿನ್ನು ಸಹಿಮಾಡುವುದು. ಅಧೀಕ್ಷಕರು/ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರು ಇದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ ನಂತರವೇ ಮೇಲು ಸಹಿಗೆ ಬಿಲ್ಲಿನ್ನು ಮಂಡಿಸುವುದು. ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದ ಎಲ್ಲಾ ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ ಪ್ರತೀ ಉಪಕರಣಕ್ಕೆ ಉಲ್ಲೇಖ ಸಂಖ್ಯೆ (**Reference no.**) ನೀಡಿ, ದೃಢೀಕರಿಸಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಹಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು. ಪ್ರತಿ ಬಿಲ್ಲಿನಲ್ಲೂ ಈ ಸಂಖ್ಯೆ ನಮೂದಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕದ್ದು.

- d) **ವಿದ್ಯುತ್ ವೆಚ್ಚ:** ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದ ಉಸ್ತುವಾರಿ ಮತ್ತು ಬಟವಾಡೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ವಿದ್ಯುತ್ ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಲಹೆಗಾರರ ಸಲಹೆಯೊಂದಿಗೆ ಪ್ರತೀ ವಿಭಾಗದ ವಿದ್ಯುತ್ ಬಳಕೆಯ ಸರಾಸರಿ ಪ್ರಮಾಣ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣಾ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಕರಾರುವಕ್ಕಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ, ಅದರನ್ವಯ ವಿದ್ಯುತ್ ಪಾವತಿ ವೆಚ್ಚ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗುವಂತೆ ಕ್ರಮವಹಿಸುವುದು.
- e) **ಗ್ರೀನ್ ಹೌಸ್, ಪಾಲಿಹೌಸ್, ಶೇಡ್ ಹೌಸ್:** ಗ್ರೀನ್ ಹೌಸ್, ಪಾಲಿಹೌಸ್, ಶೇಡ್ ಹೌಸ್ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ದುರಸ್ತಿ/ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಪ್ರತಿ ಘಟಕದ ಉಲ್ಲೇಖ ಸಂಖ್ಯೆ, ದುರಸ್ತಿ/ಸರ್ವಿಸ್ ನ ವಿವರಗಳು (ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ಪಡೆದ), ಅಳವಡಿಸಿದ ಬಿಡಿಭಾಗಗಳು/ಸರ್ವಿಸ್ ಅವಶ್ಯಕತೆ, ದುರಸ್ತಿ/ಸರ್ವಿಸ್ ಮಾಡಿದ ದಿನಾಂಕ, ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ಪಡೆದ ಬಿಡಿಭಾಗಗಳ ಬಳಕೆಯ ಅವಧಿಯ (**warranty**) ಇತ್ಯಾದಿ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ದಾಖಲಿಸುವುದು. **AMC** ಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಅಧಿಕಾರಿ/ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಸಹಾಯಕರು, ದ್ವಿತೀಯ/ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಸಹಾಯಕರು ಮತ್ತು ಬಟವಾಡೆ ಅಧಿಕಾರಿ ರವರು ಸದರಿ ವಹಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ ನಂತರವೇ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಸಹಿಮಾಡುವುದು. ಇದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ ನಂತರವೇ ಮೇಲು ಸಹಿಗೆ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಮಂಡಿಸುವುದು. ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದ ಎಲ್ಲಾ ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ ಪ್ರತೀ ಉಪಕರಣಕ್ಕೆ ಉಲ್ಲೇಖ ಸಂಖ್ಯೆ (**Reference no.**) ನೀಡಿ, ದೃಢೀಕರಿಸಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಹಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು. ಪ್ರತಿ ಬಿಲ್ಲಿನಲ್ಲೂ ಈ ಸಂಖ್ಯೆ ನಮೂದಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕದ್ದು.
- f) ಮೇಲ್ಕಾಣಿಸಿದಂತೆ, ಪರಿಕರಗಳು/ಸೇವೆಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ದಾಖಲಿಸಿ ದೃಢೀಕರಿಸುವ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ, ಪರಿಕರಗಳು/ಸೇವೆಗಳ ಸ್ವೀಕೃತಿಚಾರದ ಬಳಕೆಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುವುದು, ಪುನಾರಾವರ್ತಿತ ಪಾವತಿ ತಪ್ಪಿಸುವುದು, ಪದೇ ಪದೇ ಅನಗತ್ಯ ದುರಸ್ತಿ/ಸರ್ವಿಸ್ ಪಾವತಿಗೆ ತಡೆಹಾಕುವುದು ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾರ್ಗಗಳ ಮುಖೇನ ಖರ್ಚನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸಿ, ಖರ್ಚಿಗಿಂತ ಆದಾಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಅವಕಾಶವಾಗುತ್ತದೆ.
- g) **ಆರ್ಥಿಕ ಶಿಸ್ತು:** ಕ್ರಿಯಾ ಯೋಜನೆ ಸಲ್ಲಿಸಲು 4 ನಮೂನೆಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ನೀಡಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಂತಹ ಉಪಯುಕ್ತ (**productive**) ಘಟಕಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಖರ್ಚು ಭರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ (**ಅನುಬಂಧ-1**), ಇವುಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ಉಳಿದ ಅಂದರೆ ಉತ್ಪಾದನೇತರ ಘಟಕಗಳಾದ ವೇತನ, ಪ್ರಯೋಗಾಲಯ ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದ ಭಾಗಗಳ ಕಾಮಗಾರಿ ನಿರ್ವಹಣೆ, ವಿದ್ಯುತ್ ಭದ್ರತೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ವೆಚ್ಚ ಭರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ (**ಅನುಬಂಧ-2**) ಮತ್ತು ಖರ್ಚು ವೆಚ್ಚದ ಅನುಪಾತ (**ಅನುಬಂಧ-3&4**) ಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕುವುದು, ಅನುಬಂಧ-2 ರ ಉತ್ಪಾದನೇತರ ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಆ ಮುಖೇನ ಮುಂದಿನ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಕನಿಷ್ಠಪಕ್ಷ ಖರ್ಚು ಆದಾಯ ಸಮ ಹಂತಕ್ಕೆ ತರುವುದು ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಕ್ರಿಯಾ ಯೋಜನೆ ಸಲ್ಲಿಸುವಾಗ ಘಟಕವಾರು ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸಿ ನಮೂದಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅದರನ್ವಯವೇ ಖರ್ಚು ಭರಿಸಲು ಶಿಸ್ತು ಪದ್ಧತಿ ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಸಸಿಗಳು, ಪರಿಕರಗಳು ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳ ಗುರಿ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಖರ್ಚು ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸಿ ಸರಿದೂಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಆರ್ಥಿಕ ವರ್ಷದ 4ನೇ ತ್ರೈಮಾಸಿಕ ಆಗಮಿಸಿದಂತೆ,

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ಗುರಿಯನ್ನಯ ಉಪಯುಕ್ತ ಘಟಕಗಳಿಗೆ ಖರ್ಚು ಭರಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಇದ್ದಾಗ, ಖರ್ಚು ಭರಿಸಲೇ ಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಕಡಿಮೆ ಅವಶ್ಯವಿರುವ ಅಥವಾ ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಬೇಡದೇ ಇರುವ ಅಥವಾ ಅನಗತ್ಯ ಕಾಮಗಾರಿ/ಸಾಮಗ್ರಿ ಘಟಕಗಳಿಗೆ ವೆಚ್ಚ ಭರಿಸುವಂತಹ ಪ್ರಾರಂಭ ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಇಂತಹ ಸಂಭವವನ್ನು ಮೊದಲೇ ಗ್ರಹಿಸಿ, ಸಮರ್ಥನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಅನುದಾನವನ್ನು ಅವಶ್ಯವಿರುವ ಬೇರೆ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ಅಥವಾ ಇಲಾಖೆಯ ಬೇರೆ ವಿಭಾಗಗಳಿಗೆ ವಿನಿಯೋಗಿಸಲು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಸಲ್ಲಿಸುವುದು ಸರಿಯಾದ ಕ್ರಮವೇ.

h) ಸಮನ್ವಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿ/ಸ್ವಾಗತಕಾರರು: ಹುಳಿಮಾವು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಸಹಾಯಕರು ಸ್ವಾಗತಕಾರರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡುವ ರೈತರು ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ವಿವಿಧ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳು ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನಾ ಘಟಕಗಳ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಮನ್ವಯ ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಉತ್ಪಾದನಾ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತಿದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಹೊರಗುತ್ತಿಗೆ ಏಜೆನ್ಸಿವತಿಯಿಂದ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯೊಬ್ಬರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗಿದ್ದು, ಇದು ಕೂಡ ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ. ಇದೇ ರೀತಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಿಸಲು ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು.

i) ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಆ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯವಾದ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉತ್ತೇಜಿಸುವುದು.

ದಾಸ್ತಾನು ಪರಿಶೀಲನೆ:

ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಅರ್ಧಿಕ ವರ್ಷ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡ ಕೂಡಲೇ ಆಯಾ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಬಟವಾಡೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ತಂಡ ಅದೇ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದ ಇತರೆ ವಿಭಾಗಗಳ ಬಟವಾಡೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆ ಮತ್ತು ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ದಾಸ್ತಾನು ತಪಾಸಣೆ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು, ಹಾಗೆಯೇ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯದ ಆದೇಶದನ್ವಯ, ಒಂದು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಬೇರೆ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ದಾಸ್ತಾನು ಪರಿಶೀಲನೆಯನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು.

ತರಬೇತಿ:

ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ತವ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಹಾಜರಾಗುವ ಬಟವಾಡೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದ ತಾಂತ್ರಿಕ ಅಧಿಕಾರಿ/ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳು ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಕೂಲಂಕುಷವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ದಿವಸ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿ, ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳ ರೂಪರೇಷೆಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಿಸಿಕೊಂಡು, ತಾಂತ್ರಿಕತೆ ಮತ್ತು SoP ಯ ಇಂದೀಕೃತ ತರಬೇತಿಗಾಗಿ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ/ಕೃಷಿ/ತೋಟಗಾರಿಕೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ಪಡೆಯುವುದು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ತಗಲುವ ಖರ್ಚನ್ನು ಭರಿಸಲು ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಯೋಜನೆಗಳಡಿ ಅನುದಾನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಅಧ್ಯಾಯ 3

ವಿಭಾಗವಾರು ಗಮನದಲ್ಲಿಡಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳು

ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ

- 1. SoP:** ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಲಾದ SoP ಯನ್ವಯ, ಎಲ್ಲಾ ಕೊಠಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ಪಾರ್ಟಿಕಲ್ ಕೌಂಟ್, ನಿಗದಿತ ಉಷ್ಣಾಂಶ ಮತ್ತು ನಿಗದಿತ ತೇವಾಂಶ, ಇಡೀ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಮನಾಗಿ ಇರತಕ್ಕದ್ದು. ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ fresh air entry ಮತ್ತು outgoing air ವ್ಯವಸ್ಥೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿರುವಂತೆ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಪರಿಶೀಲನೆ ನಡೆಸಿ, ನಿಗಾವಹಿಸುವುದು. ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದ ಸ್ಟೆರ್ಯಿಲ್ ಮತ್ತು ಸೆಮಿಸ್ಟೆರ್ಯಿಲ್ ಕೊಠಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಲಾಮಿನಾರ್ ಏರ್ ಫ್ಲೋ ಉಪಕರಣದಲ್ಲಿ SoP ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನಂತೆ ನಿಯಮಿತ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಟಿಕಲ್ ಕೌಂಟ್ ಮಾಡಲು ತಪ್ಪದೇ ಕ್ರಮವಹಿಸುವುದು. ಇದನ್ನು ಮಾಡಿಸದೇ, ಪಾರ್ಟಿಕಲ್ ಕೌಂಟ್ ಹೆಚ್ಚಾದಲ್ಲಿ ಸೋಂಕಿನಿಂದ ಭಾರೀ ಪ್ರಮಾಣದ ನಷ್ಟವಾಗುವ ತೊಂದರೆಯಿರುತ್ತದೆ.
- 2. ತಾಯಿಗಿಡಗಳ ಆಯ್ಕೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿ:** ತಾಯಿ ಕಂದುಗಳ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸಿ, ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿ, ಒಮ್ಮೆಲೆ ಇಳುವರಿಗೆ ಬರುವ, ಎಲ್ಲಾ ಗಿಡಗಳು ಒಂದೇ ತರ ಇರುವ, ರೋಗ ರುಜಿನ ಮುಕ್ತ ತೋಟಗಳಿಂದ ತಾಯಿ ಕಂದುಗಳ ಆಯ್ಕೆ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದ ಅಧಿಕಾರಿ ಮತ್ತು ಬಟವಾಡೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಖುದ್ದು ನಿರ್ವಹಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಬಟವಾಡೆ ಅಧಿಕಾರಿ ಮತ್ತು ಅಥವಾ ಸಹಾಯಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಅಧಿಕಾರಿ ರವರು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನನ್ವಯ ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ತಾಕು ಮತ್ತು ತಾಯಿ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಸೂಕ್ತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಟ್ಯಾಗ್ ಮಾಡುವುದು. ತದನಂತರ, ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದ ಅಧಿಕಾರಿ/ಸಿಬ್ಬಂದಿ ರವರು ಬಟವಾಡೆ ಅಧಿಕಾರಿ ರವರ ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನನ್ವಯವೇ ಅಷ್ಟೇ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಬಾಳೆ ಕಂದುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ತರುವುದು. ವಾಹನ ಚಾಲಕರು ಇಲ್ಲದಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಪರ್ಯಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಅನಗತ್ಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಕಂದುಗಳನ್ನು ತಂದು ರಾಶಿ ಹಾಕಿ ಅನುಪಯುಕ್ತಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಪರಿಕರಗಳ ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡಬಾರದು.
- 3. stock solution** ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು, ಮೀಡಿಯಾ ತಯಾರಿಸುವುದು ಮತ್ತು explant preparation ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಇಲಾಖೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳೇ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳ ಸುಸ್ಥಿರತೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅತ್ಯವಶ್ಯ.
- 4. ಗಡಸುಗೊಳಿಸುವಿಕೆ:**
 - a) ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಗಡಸುಗೊಳಿಸುವಿಕೆಗಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ವೆಚ್ಚದ ದೊಡ್ಡ ಪಾಲಿಹೌಸ್ ನಿರ್ಮಾಣದ ಬದಲಾಗಿ ಕಡಿಮೆ ವೆಚ್ಚದ ಟನಲ್ ಮತ್ತು ನೆಟ್ ಹೌಸ್ ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಗಿಡಗಳನ್ನು ಗಡಸುಗೊಳಿಸಲು ಕ್ರಮವಹಿಸುವುದು.

- b) ಎಲ್ಲಾ ಪರಿಕರಗಳ ದಾಸ್ತಾನಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಮತ್ತು ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ವಿಭಾಗದ ತೋಸ, ಸತೋಅ ಮತ್ತು ತೋಉನಿ ರವರದ್ದು. ಮಣ್ಣು, ಮರಳು, ಗೊಬ್ಬರ, ಕೋಕೊಪೀಟ್, ಪ್ರೋಟ್ರೀ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅಂದಾಜಿಸಿಯೇ ಪಡೆಯುವುದು ತೋಸ (ಗ್ರೀನ್ ಹೌಸ್) ರವರ ಜವಾಬ್ದಾರಿ. ಇದನ್ನು ಮರು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು ಸತೋಅ ಮತ್ತು ತೋಉನಿ ರವರ ಜವಾಬ್ದಾರಿ.
- c) ಈ ವಿಭಾಗದಲ್ಲೂ ಸಹ ದಾಸ್ತಾನು ವಹಿ ಮತ್ತು ವಿತರಣಾ ವಹಿ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಪ್ರತೀ ದಿನ ಇದು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಇಂಧೀಕರಣ ಮಾಡುವುದು. ಬಟವಾಡೆ ಅಧಿಕಾರಿ ರವರು ಈ ವಹಿಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ನಂತರವೇ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಸಹಿ ಮಾಡುವುದು. SoP ಶಿಫಾರಸಿಯನ್ನಯವೇ ಪರಿಕರಗಳ ಖರೀದಿ ಮತ್ತು ಬಳಕೆಯಾಗಬೇಕು. ಅನಗತ್ಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಬಳಕೆಯಾದಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವರು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ.
- d) ಗಡಸುಗೊಳಿಸುವಿಕೆ ವಿಭಾಗದ ಎಲ್ಲಾ ಆಸ್ತಿಯ ವಿವರಗಳನ್ನು (ಪಾಲಿಹೌಸ್, ಬೋರ್ ವೆಲ್, ಪಂಪ್, ಮೋಟರ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಒಳಗೊಂಡು) ಆಸ್ತಿ ವಹಿಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿ ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ವಿಭಾಗದ ಎಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರಿ/ಸಿಬ್ಬಂದಿಯವರು ದೃಢೀಕರಿಸುವುದು. ಇದರ ನಿರ್ವಹಣಾ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಪ್ರಥಮ ಹಂತದಲ್ಲಿ ತೋಸ ರವರದ್ದು. ಪ್ರತಿ ಘಟಕಕ್ಕೆ ಉಲ್ಲೇಖ ಸಂಖ್ಯೆ ನೀಡಿ, ದುರಸ್ತಿ/ನಿರ್ವಹಣೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇದು ಬಿಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ನಮೂದಿತವಾಗುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು.
- e) ಸಸಿ ದಾಸ್ತಾನು ವಹಿ ಅಂದರೆ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದಿಂದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಗಡಸುಗೊಳಿಸುವಿಕೆಗಾಗಿ ಪಡೆದ ಸಸಿಗಳು ಮತ್ತು ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾದ ಸಸಿಗಳ ದಾಸ್ತಾನನ್ನು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿ ಪ್ರತೀ ದಿನ ಇಂಧೀಕರಿಸಬೇಕು. ಸಸಿಗಳ **mortality** ಸಂಖ್ಯೆಯ ವಿವರಗಳು ಸಹ ವಹಿಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಲ್ಪಡಬೇಕು.
- f) ಸಸಿಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಬಳಸಲ್ಪಡುವ ನೀರಿನ ಸಿಂಪರಣೆ, ಕೀಟರೋಗಬಾಧೆಗಳಿಗೆ ಬಳಸಲ್ಪಡುವ ಪರಿಕರಗಳ ಪ್ರಮಾಣ, ದಿನಾಂಕ, ಉದ್ದೇಶ, ಇವುಗಳ ಪುನರಾವರ್ತನೆ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿವರಗಳನ್ನು ವಹಿಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಬೇಕು. ಬಿಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವಿಕಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನಯವೇ ಪ್ರಮಾಣ ದಾಖಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರಬೇಕು.

4 A. ಹೊಸ ಬೆಳೆಗಳು ಮತ್ತು ತಳಿಗಳ ಸಸ್ಯೋತ್ಪಾದನೆ: ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯದ ವತಿಯಿಂದ ಹಾಗೂ ಸರ್ಕಾರದ ಹಿರಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಹುಳಿಮಾವು ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯ ಪರಿವೀಕ್ಷಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಾಳೆ ಅಲ್ಲದೇ ಇತರೆ ಬೆಳೆಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಸೂಚನೆ ನೀಡಿರುತ್ತಾರೆ. ನಿರ್ದೇಶಕರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯದ ಹಿರಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಇತರೆ ಬೆಳೆಗಳ ಸಸ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಹಲವಾರು ಭಾರಿ ಸೂಚನೆ ನೀಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ರಚಿಸಲಾಗಿರುವ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಸಮಿತಿಯು ಬೇಡಿಕೆ ಇರುವ ಮತ್ತು ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಸಸ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವಾಗುವ (technical and commercial feasibility) ಬೆಳೆ/ತಳಿಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಅಂತಿಮಗೊಳಿಸಿ, ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ trails ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಆಲೂಗೆಡ್ಡೆ ಬೀಜೋತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಲಭ್ಯತೆ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ಮತ್ತು ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಸುತ್ತು ಸಭೆಗಳು ನಡೆದಿದ್ದು, ಸಭೆಯಲ್ಲಿ CPRI, UAS, UHS, CIP, NSC, KSSC ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಪರಿಣಿತರು ಭಾಗವಹಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಆಲೂಗೆಡ್ಡೆ ಬೀಜೋತ್ಪಾದನೆಯ ವಿವಿಧ ವಿಧಾನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ವಿಧಾನ, ಏರೋಪೋನಿಕ್ಸ್, ಹೈಡ್ರೋಪೋನಿಕ್ಸ್ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಧಾನಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಗುಣಮಟ್ಟದ ಆಲೂಗೆಡ್ಡೆ ಬೀಜೋತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಯಾವ ವಿಧಾನ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯಿಕವಾಗಿ ಸೂಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮತ್ತು ನಿರ್ಣಯ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ/ಸರ್ಕಾರದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕಿರುತ್ತದೆ. ಆ ನಂತರ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಅವಶ್ಯಕವು ವಹಿಸುವುದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಆಲೂಗೆಡ್ಡೆ ಬೀಜೋತ್ಪಾದನೆ ಕುರಿತು ತರಕಾರಿ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಅದರೊಂದಿಗೆ ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ಆಲೂಗೆಡ್ಡೆ ಬೀಜೋತ್ಪಾದನೆಯ ಕುರಿತ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಕ್ರಾಢೀಕರಿಸಿ, ಟಿಪ್ಪಣಿಯೊಂದನ್ನು ಮತ್ತು PPT ಅನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲು ಸೂಚಿಸಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮೇ-2022ರ ಅಂತ್ಯದೊಳಗೆ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿ, ಜಂಟಿ ನಿರ್ದೇಶಕರ ಮತ್ತು ನಿರ್ದೇಶಕರ ಪರಿಶೀಲನೆಗೊಳಪಡಿಸಿ, ಕೂಡಲೇ ನಿರ್ದೇಶಕರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಸಭೆ ಕರೆಯಲು ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು.

4 B. ಹುಳಿಮಾವು ಮತ್ತು ದಾವಣಗೆರೆಯಲ್ಲಿ ದಾಳಿಂಬೆ ಅಂಗಾಂಶಕೃಷಿ ಸಸಿಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ: ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ NHB ಪ್ರಾಯೋಜಿತ 5000 ಹೆಕ್ಟೇರ್ ದಾಳಿಂಬೆ ಗುಚ್ಚು ಪ್ರದೇಶ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯ ಅನುಷ್ಠಾನವು 2022-23 ರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಲಿದೆ. ಇದನ್ನು ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ತುಮಕೂರು ಮತ್ತು ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ರಾಜ್ಯದ KAPPEC ಯೋಜನೆಗೆ Single Nodal Agency (SNA) ಆಗಿದ್ದು, ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಇಲಾಖೆ ನೋಡಲ್ ಇಲಾಖೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಹಿರಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಯೋಜನೆಯ ಉಸ್ತುವಾರಿ ನಡೆಸಲಿದ್ದಾರೆ. ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಗುಣಮಟ್ಟದ ರೋಗರಹಿತ ದಾಳಿಂಚೆ ಸಸಿಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿರುವುದರಿಂದ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಲೇ ದಾಳಿಂಚೆ ಸಸಿಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳಲು ನಿರ್ದೇಶಕರು ಸೂಚನೆ ನೀಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಸರ್ಕಾರದ ಮಟ್ಟದ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಹೊಸ ಬೆಳೆ ತಳಿಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಹಲವಾರು ಬಾರಿ ಸೂಚನೆ ನೀಡಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ದಾಳಿಂಚೆ ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಪಡೆಯಲು ದಾಳಿಂಚೆ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ, ಸೊಲ್ಲಾಪುರ ಮತ್ತು ತೋಟಗಾರಿಕೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಡಿಯ ನಿಡುಗುಂದಿ ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ, ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಸೂಕ್ತ SoP ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಅನುಭವ, ದಾಳಿಂಚೆ ಸಸಿ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ/ಸಂಶೋಧನಾ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ, ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ (trial production) ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಹುಳಿಮಾವು, ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳಲು ನಿರ್ದೇಶಕರೊಂದಿಗೆ ನಡೆದ ಚರ್ಚೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಯಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ಕೂಡಲೇ ಜಾರಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಹುಳಿಮಾವು ಮತ್ತು ದಾವಣಗೆರೆ ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ದಾಳಿಂಚೆ ಸಸಿಗಳ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ (trial production) ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಸೂಚನೆ ನೀಡಿದೆ. ತದನಂತರ, ಇಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲಾದ SoP ಗೆ ನಿರ್ದೇಶಕರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಇಲಾಖಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ತೋಟಗಾರಿಕೆ ವಿ.ವಿ. ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪರಿಣಿತರ ಸಮಿತಿಯ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ SoP ಮಂಡಿಸಿ, ಅನುಮೋದನೆ ಪಡೆದು ಸರ್ಕಾರದ ಅನುಮೋದನೆ ಪಡೆಯಲು ಕ್ರಮವಹಿಸಲು ಸೂಚಿಸಿದೆ. ಇದನ್ನು ಅಂತಿಮಗೊಳಿಸಲು ಅನುವಾಗುವಂತೆ ಈಗಾಗಲೇ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ನಿರ್ದೇಶಕರು NHM ರವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಮಿತಿ ರಚಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಸಮಿತಿ ಸಭೆ ಸೇರಿ ಸೂಕ್ತ ನಿರ್ಣಯಕೈಗೊಂಡು ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಉಸ್ತುವಾರಿ ನಿಭಾಯಿಸುವುದು. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಉಪ ನಿರ್ದೇಶಕರು (ಅಂಗಾಂಶಕೃಷಿ) ಹುಳಿಮಾವು ಹಾಗೂ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಉಪ ನಿರ್ದೇಶಕರು (ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರ) ದಾವಣಗೆರೆ ರವರು ಕೂಡಲೇ ಕ್ರಮವಹಿಸುವುದು.

5. ಸೋಂಕಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿ (for fully established labs): ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಪ್ರತೀ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಗರಿಷ್ಠ ಸೋಂಕಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಮೀರುವಂತಿಲ್ಲ.

a) Initiation stage: less than 20%

(ಕಂದು ಆಯ್ಕೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ D₂ ಹಂತದವರೆಗೆ)

b) ವಿವಿಧ ಉತ್ಪಾದನಾ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದಾದ ಗರಿಷ್ಠ ಪ್ರಮಾಣದ ಸೋಂಕು

i. I₁ to D₂ : 4 to 6 % (5%)

ii. M₁ to M₈ : 3 to 4 % (3.5%)

iii. Rooting stage : 1 to 2% (1.5%)

ಒಟ್ಟು 10 %

ಮೀರಕೂಡದು

ಒಟ್ಟು ಗರಿಷ್ಠ 15%

c) ಗಡಸುಗೊಳಿಸುವಿಕೆ

i. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತ: 3 to 4% (3.5%)

ii. ಎರಡನೇ ಹಂತ: 1 to 2% (1.5%)

ಒಟ್ಟು 5%

6. ಸಸಿಗಳ ಮಾರಾಟ: (a) ಗಿಡಗಳ ಮಾರಾಟದ ಬೇಡಿಕೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಸಸ್ಯೋತ್ಪಾದನೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸೂಕ್ತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಯೋಜಿಸಿ, ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಬೇಡಿಕೆ ಇಲ್ಲದ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಅತೀ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಸಿಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಬೇಡಿಕೆ ಇರುವ ಮುಂಗಾರಿನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಗಿಡಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ತೀರ ಕಡಿಮೆ ಇರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಸರಿಯಾದ ಕ್ರಮವಲ್ಲ. ಸರಿಯಾಗಿ ಯೋಜಿಸದೇ ನಷ್ಟ ಸಂಭವಕ್ಕೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಡದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಬಟವಾಡೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮತ್ತು ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ.

(b) ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಾಳೆ ಸಸಿಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಳೆಯ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಜೂನ್ ನಿಂದ ನವೆಂಬರ್ ವರೆಗೆ ಬೇಡಿಕೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಣೆಕಟ್ಟು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶ, ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ ನೀರಾವರಿ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಅತೀ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಮಲೆನಾಡು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಚಳಿ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಅಂದರೆ, ಫೆಬ್ರವರಿ, ಮಾರ್ಚ್ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬಾಳೆ ತೋಟಗಳ ನಾಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಚಳಿ ಹೆಚ್ಚಿಲ್ಲದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನವೆಂಬರ್, ಡಿಸೆಂಬರ್ ನಲ್ಲಿಯೂ ಬಾಳೆಯನ್ನು ನಾಟಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಚಳಿ ಹೆಚ್ಚಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಡಿಸೆಂಬರ್, ಜನವರಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಳೆ ನಾಟಿ ಉತ್ತೇಜಿಸಬಾರದು. ಬೇಸಿಗೆ ಮಳೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಮೇ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿಯೂ ಬಾಳೆ ಗಿಡಗಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೇಡಿಕೆ ಇರಬಹುದು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಡಿಸೆಂಬರ್ ನಿಂದ ಮಾರ್ಚ್ ವರೆಗೆ ಬೇಡಿಕೆ ಕಡಿಮೆ ಇರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಏಪ್ರಿಲ್, ಮೇ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಬೇಡಿಕೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿ, ಬಾಳೆ ಸಸ್ಯೋತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಯೋಜಿಸುವುದು.

(c) ಹೆಚ್ಚು ಇಳುವರಿ ನೀಡುವ ಜಿನ್ನೈನ್ ಮತ್ತು ರೊಬಸ್ಟಾ ತಳಿಗಳ ಭರಾಟೆ ಪ್ರದೇಶ ವಿಸ್ತರಣೆಯಿಂದಾಗಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಬಾಳೆ ತಳಿಗಳು ಸೊರಗಿ, ರಾಜ್ಯದ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯತೆಗೆ ಕುಂದು ಬರದಂತೆ ಎಚ್ಚರವಹಿಸಲು ಸ್ಥಳೀಯ

ಬಾಳೆ ತಳಿಗಳಾದ ನಂಜನಗೂಡು ರಸಬಾಳೆ, ಏಲಕ್ಕಿ ಬಾಳೆ, ಪುಟ್ಟ ಬಾಳೆ, ರಾಜಾಪುರ ಬಾಳೆ, ಕೆಂಪುಬಾಳೆ, ನೇಂದ್ರನ್ ಬಾಳೆಯಂತಹ ತಳಿಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡಬೇಕು.

(d) ಬೇಡಿಕೆ ಕಡಿಮೆ ಇಲ್ಲದ ಅಥವಾ ಕಡಿಮೆ ಬೇಡಿಕೆ ಇರುವ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಪರ್ಯಾಯ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಉದಾ: ಖಾಸಗಿ ವಲಯದ ಉತ್ಪಾದಕರಿಂದ ರಫ್ತಾಗಿ ಎಕ್ಸ್ ಆಗಾರ್ ಬಾಳೆ ಸಸಿಗಳಿಗೆ ಬೇಡಿಕೆಯ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

(e) ಸಸ್ಯೋತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಳೆ ಗಿಡಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಇತರೆ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಲು ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು. ಉದಾ: ಬೇಡಿಕೆ ಇರುವ ಅಲಂಕಾರಿಕ ಸಸಿಗಳು (ಸ್ಥಳೀಯ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ರಫ್ತಿಗೆ: ನೇರವಾಗಿ ಅಥವಾ ಖಾಸಗಿ ರಫ್ತುದಾರರ ಮೂಲಕ). ಹಾಗೆಯೇ, ಆಲೂಗೆಡ್ಡೆ, ದಾಳಿಂಬೆ, ಕಬ್ಬು, ಸ್ವೀವಿಯಾ, ಅನಾನಸು, ಪಪಾಯಿ, ಔಷಧಿ ಸುಗಂಧ ಸಸಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ. ಹೊಸ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಸಸ್ಯೋತ್ಪಾದನೆಗೆ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಮುನ್ನ ಬೇಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಖರ್ಚು ಆದಾಯದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಬಾಳೆಗೆ ಬೇಡಿಕೆ ಇಲ್ಲದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಅನ್ಯ ಬೆಳೆಗಳ ಸಸ್ಯೋತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಬೇಡಿಕೆಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದಲ್ಲದೇ, ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದ ಆದಾಯವನ್ನು ಸುಸ್ಥಿರವಾಗಿಡಬಹುದು ಹಾಗೂ ವರ್ಷಪೂರ್ತಿ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯವನ್ನು ನಂಬಿದ ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೆ ಸಂಬಳ ಪಾವತಿಸಲು ಅವಕಾಶವಾಗುತ್ತದೆ.

(f) ಹುಳಿಮಾವು, ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಮತ್ತು ಬೆಳಗಾವಿ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಮತ್ತು ಈ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಗಡಸುಗೊಳಿಸುವಿಕೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಸಾವಯವ ವಿಧಾನದಿಂದ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ರೈತರ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಗಿಡಗಳ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಸಸಿಗಳ ಒಟ್ಟಾರೆ ಇಳುವರಿ ಪ್ರಮಾಣ ಮತ್ತು ನಾಟಿ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆ ಇರುವುದು ಬೆಳೆಗಾರರಿಂದ ತಿಳಿದುಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಅಂಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಚಾರ ನೀಡುವುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯವಿರುತ್ತದೆ.

7. ಹೊಸ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಘಟಕಕ್ಕೆ ಬೇಕಿರುವ ಸ್ಥಿರ rack ಗಳ ಎತ್ತರವನ್ನು ಸುಲಭ Operation ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ 6.5 ಅಡಿಗೇ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸುವುದು ಸೂಕ್ತ. ಮತ್ತು rack ಗಳ ನಡುವೆ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಸೂಕ್ತ ಅಂತರವನ್ನು ನೀಡಿದಲ್ಲಿ, ಚಲಿಸುವ rack ಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ, ಕಂಟಾಮಿನೇಷನ್ ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸಬಹುದು.

ಸಸ್ಯೋತ್ಪಾದಕಾಂಶ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ವಿಭಾಗ:

- 1) ಪೋಷಕಾಂಶ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನಾಧರಿಸಿ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ನೀಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗಮನದಲ್ಲಿ ಇಡಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳು

ರೈತರಿಂದ/ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಂದ ಮಣ್ಣು/ನೀರು/ಸಸ್ಯ ಭಾಗಗಳ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ /ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಮುಖವೋ, ವಿಶ್ಲೇಷಣಾ ಫಲಿತಾಂಶದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸೂಕ್ತ ಮತ್ತು ಸಮರ್ಪಕ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ನೀಡುವುದು ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಮುಖವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ಲೇಷಣಾ ಫಲಿತಾಂಶದ ವರದಿಯನ್ನು ನೀಡಿ, ಸುಧಾರಿತ ಬೇಸಾಯ ಪದ್ಧತಿ ಪುಸ್ತಕದನ್ವಯ (PoP), ಗೊಬ್ಬರಗಳನ್ನು ಜಮೀನಿಗೆ ಉಣಿಸಲು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ನೀಡುವುದು ಸರಿಯಾದ ಕ್ರಮವಲ್ಲ. ಮಣ್ಣಿನ ಮಾದರಿಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ

ಫಲಿತಾಂಶಗಳು ಆ ಸಂಭಂದಪಟ್ಟ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳ ಪ್ರಮಾಣದ ದಿಕೂಚಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪೋಷಕಾಂಶ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಏರಿಳಿತಗಳು/ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಅದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಲು ಸಮಗ್ರ ರೀತಿಯ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ನೀಡುವುದು ಪ್ರಮುಖವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಜಮೀನಿನ ಸಮಗ್ರ ವಿವರಗಳ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾಹಿತಿಗಳೆಂದರೆ:

- a) ಮಣ್ಣಿನ ಮಾದರಿಯನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಧಾನದಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆಯೇ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟನೆ: ಎಷ್ಟು ಎಕರೆ ಜಮೀನಿನಿಂದ ಎಷ್ಟು ಮಾದರಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ, ಎಷ್ಟು ಆಳದಿಂದ, ಸಮತಟ್ಟು ಜಾಗವೋ/ಇಳಿಜಾರು ಪ್ರದೇಶದಿಂದಲೋ, ಜಮೀನಿನ ಬದುವಿನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೋ, ಗಿಡದ ಬುಡದಿಂದಲೋ, ಸಾವಯವ/ನಿರವಯವ ಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕಿದ ಮಣ್ಣನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆಯೇ, ಮರದ ಕೆಳಗಿನ ಮಣ್ಣನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆಯೇ, ನೀರು ಹರಿದು ಹೋಗುವ ಜಾಗದಿಂದ ಮಣ್ಣನ್ನು ತೆಗೆಯಲಾಗಿದೆಯೇ ಇತ್ಯಾದಿ.
- b) ಮಣ್ಣಿನ ಬಗೆ: ಕೆಂಪು/ಕಂಪು/ಗೋಡು/ಎರೆ/ಜಂಬಿಟ್ಟಿಗೆ/ಮರಳು ಮಿಶ್ರಿತ ಇತ್ಯಾದಿ
- c) ಯಾವ ತಾಲ್ಲೂಕು/ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಸೇರಿದ್ದು, ಹಾಗೂ ಅಧಿಕೃತ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳ ದತ್ತಾಂಶ/ಮ್ಯಾಪಿಂಗ್ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಮಣ್ಣಿನ pH, ಪೋಷಕಾಂಶಗಳ ಪ್ರಮಾಣದ ವಿವರಗಳು ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಮಣ್ಣಿನ ಸ್ಥಿತಿ ಗತಿಯ ಅಂದಾಜು ದಿಕ್ಷೂಚಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.
- d) ವಾರ್ಷಿಕ ಮಳೆಯ ಪ್ರಮಾಣ
- e) ಕೃಷಿಗೆ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ನೀರಿನ ಮೂಲ (ಮಳೆ, ತೆರದಬಾವಿ, ಕೊಳವೆಬಾವಿ, ಅಣೆಕಟ್ಟು ನೀರು, ಕುಲಸಿತ್ತ ನೀರು, ಕೆರೆ ನೀರು, ಹಳ್ಳದ ನೀರು, ಚೆಕ್ ಡ್ಯಾಂ ನೀರು ಇತ್ಯಾದಿ)
- f) ಕಳೆದ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಬೆಳೆಗಳು, ಬೆಳೆ ಪದ್ಧತಿ (ಬೆಳೆಯ ಹೆಸರು, ಬೆಳೆಯ ಅವಧಿ, ಅಂತರ ಬೆಳೆ, ಮಿಶ್ರಬೆಳೆ, ಮಿಶ್ರಬೇಸಾಯ, ಬೆಳೆ ಬದಲಾವಣೆ, ರೀಲೆ ಬೆಳೆ ಇತ್ಯಾದಿ).
- g) ಪ್ರಸ್ತುತ ಋತುಮಾನ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಲಾಗಿರುವ ಬೆಳೆಗಳು,
- h) ಜಮೀನಿಗೆ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಸಾವಯವ ಮತ್ತು ನಿರವಯವ ಗೊಬ್ಬರಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಉಣಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ಬಗೆ ಮಾಹಿತಿ.
- i) ಸಾವಯವ ಜಮೀನಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ, ಕೇವಲ ಸಗಣಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿದೆಯೇ, ಕುರಿ ಆಡುಗೊಬ್ಬರವೇ, ಸಗಣಿಯೊಂದಿಗೆ ಮಿಶ್ರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೃಷಿ ತ್ಯಾಜ್ಯಯಾವ ಬೆಳೆಯದ್ದು, ಯಾವ ಮರಳ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಮಿಶ್ರಣ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಇತ್ಯಾದಿ.
- j) ಜಮೀನಿನ ಇಳಿಜಾರು ಪ್ರಮಾಣ, ಸವಕಳಿಯ ವಿವರಗಳು, ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಗುಡ್ಡ/ಜಮೀನುಗಳ ಮಾಹಿತಿ.
- k) ಸಸ್ಯಸಂರಕ್ಷಣೆ ಔಷಧೋಪಚಾರದ ವಿವರಗಳು.

ಮೇಲ್ಕಾಣಿಸಿದ ಸಮಗ್ರ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಅವುಗಳು ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣಾ ವರದಿಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ, ಸೂಕ್ತ ರೀತಿಯ ಸಮಗ್ರ ಶಿಫಾರಸ್ಸನ್ನು ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕೇವಲ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಫಲಿತಾಂಶದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುವುದು ಸೂಕ್ತವಲ್ಲ, ಅದು ಬೆಳೆಯಿಂದ ಬೆಳೆಗೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿನ ಬೆಳೆ (crop history) ಹಾಗೂ ಮುಂದೆ ನಾಟಿ ಮಾಡುವ

ಬೆಳೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ pH ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಸರಿಪಡಿಸಬೇಕು, ಪೋಷಕಾಂಶ ಕೊರತೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಾವಯವ/ನಿರವಯವ ಗೊಬ್ಬರಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣ, ಹಂತ ಮತ್ತು ಋತುಮಾನ ಬೆಳೆ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಹಾಕಬೇಕು ಮತ್ತು ಎಷ್ಟು ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಹಾಕಬೇಕು ಇತ್ಯಾದಿ ವಿವರಗಳು, ನೀರುಣಿಸುವ ಬಗೆ (ಪ್ರಮಾಣ, ಕಾಲ, ಎಷ್ಟು ಬಾರಿ ಇತ್ಯಾದಿ). ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಸತತ ಅಧ್ಯಯನದ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅನುಭವ ಆಧಾರಿತ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಕಲೆಯೂ ಹೌದು. ಆದ್ದರಿಂದ, ಸಸ್ಯಪೋಷಕಾಂಶ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ ಅಧಿಕಾರಿ/ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳು ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಅಧ್ಯಯನದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರ ಮಟ್ಟದ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಿ, ಜಮೀನುಗಳ ಕೂಲಂಕುಷ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯವಿರುತ್ತದೆ.

2) 2016 ಮತ್ತು 2017 ರಲ್ಲಿ ಹುಳಿಮಾವು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ IIHR ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮತ್ತು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಚಿಂತನ ಮಂಥನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾದ ಸಲಹೆಗಳು ಮತ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಉದಾಹರಣೆ ಸಹಿತ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳು :

- i. ಆಲೂಗಡ್ಡೆ ಬೆಳೆಯು ಪೋಟಾಶ್ ಅನ್ನು ಅತ್ಯಧಿಕ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ, ಆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಆಲೂಗಡ್ಡೆ ಬೆಳೆದ ನಂತರದ ಬೆಳೆಗೆ ಮೆಗ್ನೀಷಿಯಂ ಕೊರತೆ ಕಂಡುಬರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇರುತ್ತದೆ.
- ii. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಆಮ್ಲೀಯ (acidic) ರಸಸಾರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಖ ಎಲ್ಲಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳು (ಮಾಲಿಬ್ಡಿನಂ ಹೊರತು ಪಡಿಸಿ) ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೀರಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.
- iii. ಬೈ ಕಾರ್ಬೋನೇಟ್ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣಾಂಶದ ಕೊರತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
- iv. ಮಾವಿನ ಎಲೆಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಘಟ್ಟ: ತಾಮ್ರ ಬಣ್ಣದಿಂದ ಹಸಿರು ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗುವಿಕೆ ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪೋಷಕಾಂಶ ಕೊರತೆ, ರೋಗ ಮತ್ತು ಕೀಟಭಾದೆಗೆ ಒಳಪಡುವ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಿರುವುದರಿಂದ, ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾವಿನ ಸಸಿಗಳ ಪೋಷಣೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
- v. ಹಸಿರು ಮನೆ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪೋಷಕಾಂಶದ ಕೊರತೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ, ಸಂಕೀರ್ಣ ರಸಗೊಬ್ಬರ (Complex Eg: 17:17:17) ಬಳಸಿ ಅನಗತ್ಯ ಪೋಷಕಾಂಶವನ್ನು ಕೊಡುವುದರ ಬದಲಿಗೆ ಸರಳ ರಸಗೊಬ್ಬರ (straight fertilizer) ಬಳಸುವುದು ಉತ್ತಮ.
- vi. ರಂಜಕ α 1/ಸತು ($P \alpha 1/Zn$) : ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ರಂಜಕದ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸತುವಿನ ಕೊರತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
- vii. ಹಸಿರು ಮನೆಗಳ ಸಾಗುವಳಿಯು ವಿಫಲವಾಗಲು ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳು : ನೀರಾವರಿ ಮತ್ತು ನೆಮಟೋಡ್
 - ನೀರಾವರಿ ಮತ್ತು EC ಮತ್ತು ಬೈಕಾರ್ಬೋನೇಟ್ ಪ್ರಮಾಣ: ಮಳೆಯ ನೀರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿನ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣದ ಲವಣಾಂಶಗಳನ್ನು ಆಳವಾದ ಅಂತರ್ಜಲಕ್ಕೆ ಇಳಿಸುವುದರಿಂದ, ಆಳವಾದ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿನ ನೀರು ಹೆಚ್ಚು ಲವಣಾಂಶ ಹೊಂದಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಮಳೆಯ ನೀರು ಮತ್ತು ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ ನೀರನ್ನು ಸರದಿಯಂತೆ (ಒಮ್ಮೆ ಮಳೆ ನೀರು

ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕೊಳವೆಬಾವಿ ನೀರು) ಹಸಿರು ಮನೆಗೆ ಬಳಸಿದಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿರುವ ಲವಣಾಂಶವನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ polyhouse ನ ನೀರಾವರಿಯಲ್ಲಿ ಬೈಕಾರ್ಬೋನೇಟ್ ಅಂಶ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆಸಿಡ್ (HCl ಮತ್ತು HNO₃)ನ್ನು ನೀರಿಗೆ ಮಿಶ್ರಣ ಮಾಡಬೇಕಿರುತ್ತದೆ. HCl ಹಾಕುವುದರಿಂದ ಕೋರಿನ್ toxicity ಆಗುವುದರಿಂದ, ನೈಟ್ರಿಕ್ ಆಸಿಡ್ ಬಳಸುವುದು ಉತ್ತಮ.

- viii. ಸರಾಸರಿ ಮಳೆ ಪ್ರಮಾಣ 750 mm ಇರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದ ನೀರನ್ನು ಸದ್ಬಳಕೆ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ 500m² Polyhouse ನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಯಬಹುದಾಗಿರುತ್ತದೆ.
- ix. ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕ್ಯಾಲಸಿಯಂ ಮತ್ತು ಮೆಗ್ನೀಶಿಯಂ ಅಂಶ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಕಬ್ಬಿಣಾಂಶದ ಕೊರತೆ ಕಂಡುಬರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಇರುತ್ತದೆ.
- x. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸೋಡಿಯಂ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಲು 2000 ರಿಂದ 5000ಲೀ ಪ್ರಮಾಣದ ನೀರಿನ ಟ್ಯಾಂಕ್ ಗೆ ಜಿಪ್ಸಂ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು (Boulders) ಹಾಕಿ, ಅದರೊಳಗೆ ಸೋಡಿಯಂ ಹೆಚ್ಚಿರುವ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ ನೀರನ್ನು ಹರಿಸುವುದರಿಂದ, ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ ನೀರಿನ ಸೋಡಿಯಂ ಅಯಾನುಗಳನ್ನು ಜಿಪ್ಸಂ ಕಲ್ಲಿನ ಕ್ಯಾಲಸಿಯಂ ಅಯಾನುಗಳು replace ಮಾಡುತ್ತವೆ.

3) ಮೂರನೇ ಏಜೆನ್ಸಿಯಿಂದ ಗುಣಮಟ್ಟ ಪರಿವೀಕ್ಷಣೆ: ಎಲ್ಲಾ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಮಣ್ಣು/ನೀರು/ಎಲೆ/ಜೈವಿಕ ಗೊಬ್ಬರ, ಜೈವಿಕ ನಿಯಂತ್ರಕಗಳ ಮಾದರಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಫಲಿತಾಂಶ ಮತ್ತು ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟ (ಮೈಕ್ರೋಬಿಯಲ್ ಕೌಂಟ್ ಇತ್ಯಾದಿ) ವನ್ನು ಬೇರೆ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲೂ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ವರದಿ ಪಡೆಯುವುದು. ಮೂರನೇ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ರಾಂಡಮ್ ಸಾಂಪಲ್ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ವರದಿ ಪಡೆಯಲು ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು. ಸದರಿ ವರದಿಗಳನ್ನು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣಾ ವರದಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ, ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ, ಅಗತ್ಯ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮತ್ತು ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ, ಭಾರತೀಯ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ಖಾಸಗಿ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಗಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು.

4) ಇಲಾಖೆಯ ಹನಿ ನೀರಾವರಿ ಫಲಾನುಭವಿಗಳ ತಾಕುಗಳ ಮಣ್ಣು ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಪರಿಶೀಲನೆಯನ್ನು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು. ಈಗಾಗಲೇ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯದ ವತಿಯಿಂದ ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಎಲ್ಲಾ ಜಿಲ್ಲಾ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಉಪ ನಿರ್ದೇಶಕರುಗಳಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯಲಾಗಿದ್ದು, ಹಿಂಬಾಲಿಕೆ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು.

ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ವಿಭಾಗ

ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಜೀವಿ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದಲ್ಲಿ, ಗಮನದಲ್ಲಿ, ಇಡಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳು:

1. Mother culture:

- ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ Mother culture ನ್ನು ರೆಫ್ರಿಜರೇಟರ್ ನಲ್ಲಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದರಿಂದ, ಹಾಳಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, Glycerol stock ನಲ್ಲಿ (-80° C or -20° C) ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದು ಉತ್ತಮ.
- Mother culture ನ ಶುದ್ಧತೆಯನ್ನು (Purity) ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು Antibiotic ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.
- Culture ನ ಶುದ್ಧತೆಯನ್ನು ಬಾಹ್ಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ (morphological Identification) ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ Molecular level ನಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

2. Fermenter:

- ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಬಳಸುವ Fermenter ನಲ್ಲಿ foam ಬರುವುದನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ vegetable oilನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, vegetable oil ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಣು ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ, ಕಂಟಾಮಿನೇಷನ್ ಸಾಧ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚು. ಆದ್ದರಿಂದ vegetable oil ನ ಬದಲಿಗೆ mineral oil ಬಳಸಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ.
- . Fermenter ನ Air filter ಗಳನ್ನು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.
- ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಬಳಸುವ Fermenter ನ pressure ರಾಶಿ ಸಮಯದಲ್ಲಿ 1 bar ಗೆ ನಿಯಂತ್ರಿಸಿ, agitator ನ್ನು switch on ಮಾಡಿ, Compressor, Exhaust, ಮತ್ತು outlet ಗಳನ್ನು off ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ, ಕಂಟಾಮಿನೇಷನ್ ಆಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಹುದು.
- Fermenter ನ head space ನ್ನು 20% ರಿಂದ 30% ಬಿಡಬೇಕು ಮತ್ತು Fermenter ನ inlet pipe ಮತ್ತು outlet pipe ನ್ನು ಆಲ್ಕೋಹಾಲ್ ನಿಂದ sterilize ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಕಂಟಾಮಿನೇಷನ್ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.
- ಎಲ್ಲಾ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ Fermentor ಕೊಠಡಿಗಳನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛ ಹಾಗೂ legdip ಅಳವಡಿಸಿ sterile ಆಗಿರುವಂತೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು.

- LAF: ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದ ಎಲ್ಲಾ Laminar air-flow ಗಳಿಗೆ UV-stabilized poly carbonate door ಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು steripot ಅಳವಡಿಸಲು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿರುವಂತೆ ಗಮನವಹಿಸುವುದು. ಕೆಲಸ ಮುಗಿದ ಕೂಡಲೇ LAF ನ ಬಾಗಿಲು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಮುಚ್ಚುವಂತೆ ಹಾಗೂ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುವಾಗ ಬಾಗಿಲು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೆರೆದಿರುವಂತೆ (ಗಾಳಿಯ ಚಕ್ರವಾತ ತಡೆಯಲು) ಕ್ರಮವಹಿಸುವುದು.

4. **Stainless Specification:** ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಖರೀದಿಸಲಾಗುವ ಉಪಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಲಾಗುವ **Steel** ಗುಣಮಟ್ಟ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಗುಣಮಟ್ಟದ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಹೊಂದಿರುವುದು ಅವಶ್ಯ. ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆ ಉಪಕರಣಗಳಿಗೆ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ **Stainless** ಗ್ರೇಡ್ ಅಳವಡಿಸುವುದನ್ನು ಸೂಕ್ತ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಮೂಲಕ ದೃಢಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದ ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಕಾಲೇಜು ಅಥವಾ ಅಧಿಕೃತ ತಯಾರಕರು ಅಥವಾ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಘಟಕಗಳ ಪರಿಣಿತರ ಸೇವೆ ಪಡೆಯುವುದು.

5) **ಲಿಗ್ನೈಟ್ ಮತ್ತು ಟಾಲ್ಕ್ ಪೌಡರ್ ನ ಗುಣಮಟ್ಟ:** ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಬಳಸುವ ಲಿಗ್ನೈಟ್ ಮತ್ತು ಟಾಲ್ಕ್ ಪೌಡರ್ ನ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಪರಿಶೀಲನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು.

- ಲಿಗ್ನೈಟ್ ನ ಪರೀಕ್ಷೆ: ಅದರ ರಸಸಾರ 7 ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಇರಬಾರದು, ಹೆಚ್ಚಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಣು ಜೀವಿಗಳು ಜೀವಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
- ಟಾಲ್ಕ್ ಪೌಡರ್ ನ ಪರೀಕ್ಷೆ: ಟಾಲ್ಕ್ ಪೌಡರ್ ಗೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಆಸಿಡ್ ಹಾಕಿದಾಗ, ರಾಸಾಯನಿಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ (**Bubble formation**) ಉಂಟಾದರೆ ಅದು ಟಾಲ್ಕ್ ಪೌಡರ್ ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಟಾಲ್ಕ್ ಪೌಡರ್ ರಾಸಾಯನಿಕವಾಗಿ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ವಸ್ತು.

5. **Boiler** ಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ **Steam distribution Header** ಇರುವಂತೆ ಕ್ರಮವಹಿಸಿದಲ್ಲಿ, ಒಂದೇ ಮೂಲದಿಂದ ಹಲವಾರು ಘಟಕಗಳಿಗೆ ಹಬೆ ಸರಬರಾಜು ಮಾಡಬಹುದು. ಇದು **Boiler** ನ ಹಬೆ ಸೃಜಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಅಂತರವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ.

6. ತುಕ್ಕು ಹಿಡಿಯದ ಹಾಗೂ ರಾಸಾಯನಿಕವಾಗಿ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯವಾದ ವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ **Fumehood** ಅನ್ನು ಬಳಸುವುದು.

7. ಎಲ್ಲಾ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಗಳು **OH & SMS18001 (Occupational Health & Safety Management System Certificates)** ಪಡೆಯುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಮ ವಹಿಸುವುದು.

ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರಗಳ ಮಿಶ್ರಣ, ಬಳಕೆ, ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆ

a) ಪ್ರಸ್ತುತ, ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಜೈವಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳಾದ ಅಜೋಸ್ಪಿರಿಲಂ, ಅಜಟೋಬ್ಯಾಕ್ಟರ್, ಮತ್ತು ಸುಡೋಮೊನಾಸ್ ಥೈವಾನೆನ್ಸಿಸ್ ಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ, **IHR SOP** ಅನ್ವಯ ಅಜಟೋಬ್ಯಾಕ್ಟರ್, ಸುಡೋಮೊನಾಸ್ ಥೈವಾನೆನ್ಸಿಸ್, ಮತ್ತು **PSB** ಗಳನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸಿ ಮೈಕ್ರೋಬಿಯಲ್ ಕನ್ಸರ್ಷಿಯಂ ತಯಾರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದು ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನಂತೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವುದು.

b) ಮೈಕ್ರೋಬಿಯಲ್ ಕನ್ಸರ್ಷಿಯಂ ನಲ್ಲಿ ಮೂರು ಜೈವಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳು ಇರುವುದರಿಂದ ಪುನಃ ಅದೇ ತಾಕಿ/ ತೋಟಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಅದೇ ಜೈವಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳನ್ನು (**MC** ಯಲ್ಲಿರುವ) ಹಾಕುವ

ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ರೈತರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಬಿಡಿ ಜೈವಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳಿಗೆ ಬೇಡಿಕೆ ಬಂದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಿ ಬಿಡಿಯಾಗಿ ಒದಗಿಸಬಹುದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

- c) ದ್ರವರೂಪದ AMC: ದ್ರವ ರೂಪದ ಆರ್ಕಾ ಮೈಕ್ರೋಬಿಯಲ್ ಕನ್ಸರ್ಷಿಯಂ (ಎ.ಎಮ್.ಸಿ.) ಘನ ರೂಪಕ್ಕಿಂತ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ರೈತರಿಗೆ ದ್ರವ ರೂಪದ ಎ.ಎಮ್. ಸಿ. ಯ ಸಾಗಾಣಿಕೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆ ಸುಲಭವಾಗುವುದರಿಂದ ಪ್ರಸ್ತುತ ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಘನ ರೂಪದ ಎ.ಎಮ್. ಸಿ. ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಸ್ಥಗಿತಗೊಳಿಸಿ, ದ್ರವ ರೂಪದ ಎ.ಎಮ್. ಸಿ. ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ 2021-22 ನೇ ಸಾಲಿನಿಂದಲೇ ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು.
- d) ಎರೆಹುಳು ಗೊಬ್ಬರ, ವ್ಯಾಮ್ ಮತ್ತು ಮೈಕ್ರೋಬಿಯಂ ಕನ್ಸರ್ಷಿಯಂ ಗಳು ಜೈವಿಕ/ ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನು ಮಿಶ್ರಣ ಮಾಡಿ ಬಯೋಮಿಕ್ಸ್ ತಯಾರಿಸಬಹುದಾಗಿದ್ದು, ಬೇಡಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಸೂಕ್ತ ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದು.
- e) ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಗುಣಮಟ್ಟ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು (Microbial count).
- f) ಅಧಿಕೃತ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಶಿಫಾರಸ್ಸು/ SOP ಇಲ್ಲದೆ ಜೈವಿಕ ನಿಯಂತ್ರಕಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಜೈವಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳನ್ನು ಸಂಯೋಜನೆ ಮಾಡುವುದು ಸೂಕ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಧಿಕೃತ ಸಂಶೋಧಕರು ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಿ, SOP ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇದನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಬಗ್ಗೆ ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು.
- g) Potash ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕರಗಬಲ್ಲ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ, Potash solubilizing ಮತ್ತು Potash mobilizing ಬ್ಯಾಕ್ಟೀರಿಯಾ ಬಳಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿರುವುದಿಲ್ಲ.
- h) ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರಗಳ ಉತ್ಪಾದನಾ ಘಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸಗಾರರ ಆರೋಗ್ಯದ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವರುಗಳಿಗೆ mask ಮತ್ತು apron ಬಳಕೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯಗೊಳಿಸುವುದು.
- i) ಎಲ್ಲಾ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳು, ಪರಿಸರ ಕಾಳಜಿಯಿಂದ ತ್ಯಾಜ್ಯ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸಿ, ತ್ಯಾಜ್ಯ ವಿಲೇವಾರಿಯನ್ನು (ಅಪಾಯಕಾರಿ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳನ್ನು) ದೃಢೀಕರಿಸಿದ ಸಂಸ್ಥೆ/ವ್ಯಕ್ತಿ ವತಿಯಿಂದ ವಿಲೇವಾರಿ ಮಾಡಿಸಿ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು.

ಸಾವಯವ ಮತ್ತು ಜೈವಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟ

1. ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುವ ಎರೆಹುಳು ಗೊಬ್ಬರ, ಜೈವಿಕ ಗೊಬ್ಬರ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಕಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ವಿವಿಧ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಸಾವಯವ ತ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲಾ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳು ನಗರ ಪ್ರದೇಶದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಸಮೀಪವಿರುವುದರಿಂದ ಸಾವಯವ ತ್ಯಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ನಿರವಯವ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಸೇರ್ಪಡೆಗೊಳ್ಳುವ ಸಂಭವವಿರುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಹಾನಿಕಾರಕ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳು ಬಿಸಿಲಿನ ಪ್ರಕರತೆ ಮತ್ತು ಮಳೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕರಗಿ ಗೊಬ್ಬರದಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಗೊಂಡು, ಸಾವಯವ

ಪರಿಕರದ ಗುಣಮಟ್ಟ ಕುಲಷಿತಗೊಳ್ಳುವ ಸಂಭವವಿರುತ್ತದೆ. ಏನನ್ನು ಕೃಷಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ ಉಣಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ಸ್ಪಷ್ಟ ವಿಶ್ಲೇಷಣಾ ಮಾಹಿತಿ ಇರದೇ ಅಶುದ್ಧ ಮತ್ತು ಮಲಿನತೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಸಾವಯವತೆ ಆಪಾಯಕಾರಿ ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಗಮನದಲ್ಲಿಡಬೇಕಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಗಂಭೀರತೆಯಿಂದ ಪರಿಗಣಿಸುವುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯ.

2. ಹುಳಿಮಾವು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಬಹುತೇಕ ಸಾವಯವ ತ್ಯಾಜ್ಯ ಲಾಲ್ ಬಾಗ್ ಮತ್ತು ಕಬ್ಬನ್ ಉದ್ಯಾನವನಗಳಿಂದ ಪಡೆಯಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಸದರಿ ತ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ಉದ್ಯಾನವನಗಳಲ್ಲಿ ಒಗ್ಗೂಡಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುನ್ನವೇ ನಿರವಯವ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಬಹುತೇಕ ತ್ಯಾಜ್ಯ ನಿರವಯವ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಸರಬರಾಜು ಮಾಡಲಾದ ಸಾವಯವ ಪರಿಕರದಲ್ಲಿ ನಿರವಯವ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಸೇರ್ಪಡೆಗೊಂಡಿದ್ದಲ್ಲಿ, ತ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ (ಕಳಿಸುವ ಮುನ್ನ) ನಿರವಯವ ತ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ವಿಲೇವಾರಿ ಮಾಡುವುದು ಕಡ್ಡಾಯ. ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿರವಯವತೆ ಇಲ್ಲದ ಮೂಲಗಳಿಂದಲೇ ತ್ಯಾಜ್ಯ ಪಡೆಯಲು ಕ್ರಮವಹಿಸುವುದು ಮತ್ತು ತ್ಯಾಜ್ಯ ಸರಬರಾಜು ಆದ ಮೇಲೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ನಿರವಯವ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ಇಲ್ಲದಂತೆ ಬೇರ್ಪಡಿಸುವುದು ಕಡ್ಡಾಯ.
3. ನಿರವಯವ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸುಲಭ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಬೇರ್ಪಡಿಕೆಗೆ ಸೂಕ್ತ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಬಳಕೆ ಕುರಿತು ಪರಾಮರ್ಶಿಸುವುದು. ಸೂಕ್ತ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಖರೀದಿಸಿ/ಬಳಸಿ ಸದರಿ ತ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ಉಪಯುಕ್ತ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ (ಇಂಧನ, ಇತ್ಯಾದಿ) ಬಳಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿದಂತೆ ಮಾರ್ಗೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಇದು ಕೂಡ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾದೀತು.
4. ಸಸ್ಯಪೋಷಕಾಂಶ ವಿಭಾಗದ ಬಟವಾಡೆ ಅಧಿಕಾರಿ, ಸತೋಅ ಮತ್ತು ತೋಸ ರವರು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಸರಬರಾಜಾಗುವ ಪ್ರತಿ ಪರಿಕರದ ರಾಶಿಯನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರಿವೀಕ್ಷಿಸಿ, ಈ ಸಂಬಂಧದ ಬಿಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಯವ ಪರಿಕರಗಳ ಶುದ್ಧತೆಯನ್ನು ದೃಢೀಕರಿಸುವುದು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಬಿಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಮೇಲು ಸಹಿಗೆ ಮಂಡಿಸುವ ಮುನ್ನ ಮೇಲು ಸಹಿ ಅಧಿಕಾರಿ ಇದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು.
5. ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾದ ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್/ಏರೆ ಹುಳು ಗೊಬ್ಬರದ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳು ಎಲ್ಲಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮಪೋಷಕಾಂಶ ಮತ್ತು ಬಾರೀ ಲೋಹಗಳು/ಪೀಡೆ ನಾಶಕಗಳ ಉಳಿಕೆ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿ ವರದಿ ನೀಡುವುದು.

ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರಗಳ ಮಾರಾಟ:

ಎಲ್ಲಾ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರಗಳ ಒಟ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದ ಶೇ.80-90 ರಷ್ಟು ಇಲಾಖಾ ಯೋಜನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾರಾಟವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇಲಾಖಾ ಯೋಜನೆಗಳಡಿ ಅನುದಾನ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಮಾರಾಟ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಆದಾಯವು ಕುಂಠಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಸಾವಯವ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ್ಯೂ, ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಇಲಾಖಾ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಸುಸ್ಥಿರತೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಮಂಜಸವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸದರಿ ಪರಿಕರಗಳಿಗೆ ಬಳಕೆದಾರರಿಂದ

ನೇರವಾಗಿ ಬೇಡಿಕೆ ಸೃಜಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಕುರಿತು ಕಳೆದ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯದ ಹಿರಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ, ವಿಷಧವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳಲು ನಿರ್ಣಯಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಈ ನಿರ್ಣಯಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯ ಜಾರಿ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು.

- a) ಕೆಲವು ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರಗಳ ಮಾರಾಟ ದರ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದು, ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಕಡಿಮೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಸರಿದೂಗಿಸಲು ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಕೋರಿದ್ದು, ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಸಲ್ಲಿಸುವುದು.
- b) ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಮಾರಾಟವನ್ನು ಇತರೆ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳಾದ ರೈತ ಉತ್ಪಾದಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು (FPO), Hopcoms ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾಡಲು ಕ್ರಮವಹಿಸುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕ ಲಾಭಾಂಶಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯದ ವತಿಯಿಂದ ಸೂಕ್ತ ಆದೇಶ ಹೊರಡಿಸಲು ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು.
- c) ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಇಲಾಖೆಯ ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿ, ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಇತರೆ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳು ಮತ್ತು ರೈತ ಉತ್ಪಾದಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲು ಅನುವಾಗುವಂತೆ, ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳಿಗೆ ಮಾರಾಟ ದರದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಜಿನ್/ವಿನಾಯಿತಿ ಕಲ್ಪಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆದೇಶ ಹೊರಡಿಸಲು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಮಂಡಿಸುವುದು. ಖರೀದಿ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನಾಧರಿಸಿ ವಿವಿಧ ಮಾರಾಟ ದರಗಳನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸುವುದು.
- d) ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಸ್ಯಗಳು/ಜೈವಿಕ ಗೊಬ್ಬರ/ಜೈವಿಕ ನಿಯಂತ್ರಕಗಳು/ಅಣಬೆ ಬೀಜ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಇಲಾಖಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲು ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸದೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೂ ಲಭ್ಯವಾಗುವಂತೆ ನರ್ಸರಿ ಮೆನ್ ಕೋ-ಆಪರೇಟಿವ್ ಸೊಸೈಟಿನಂತಹ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾರಾಟ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಕ್ರಮವಹಿಸುವುದು.
- e) ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧಿತ ಇತರೆ ಇಲಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಪರಿಕರಗಳ ಸರಬರಾಜಿಗಾಗಿ ಮಾಡಲಾಗುವ ಎಂಪ್ಲಾನ್ಟ್ ಮೆಂಟ್ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಭಾಗಿಯಾಗುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು.
- f) ಮಾರಾಟ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಖಾಸಗಿ ಡೀಲರ್ ಗಳು ಮತ್ತು ಮಾರಾಟಗಾರರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅನುಷ್ಠಾನಿಸಲು ಅನುವಾಗುವಂತೆ ಅಗತ್ಯ ಎಂಪ್ಲಾನ್ಟ್ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ, ಸಲ್ಲಿಸುವುದು.
- g) ಇಲಾಖೆ ವತಿಯಿಂದ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಫಲಾನುಭವಿ ಆಧಾರಿತ ಯೋಜನೆಗಳಾದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಮಿಷನ್, ಸಮಗ್ರ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಡಿ ಸಮಗ್ರ ಪೋಷಕಾಂಶ ನಿರ್ವಹಣೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಜೈವಿಕ ಗೊಬ್ಬರ/ಐರೆ ಹುಳು ಗೊಬ್ಬರ/ಜೈವಿಕ ನಿಯಂತ್ರಕಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟ ಉತ್ತಮವಾಗಿದ್ದು, ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಂದ ಖರೀದಿಸಲು ರೈತರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಲು ಮತ್ತು ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯ ಸೇರ್ಪಡೆಯನ್ನು ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಲು ಕ್ರಮವಹಿಸುವುದು.

h) ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಗಳು ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ನೋಂದಣಿ, ಪರವಾನಗಿ ಮತ್ತು accreditation ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆಯಲು ಕ್ರಮವಹಿಸುವುದು. CIB & RC (central Insecticide board & Registration committee, ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆ ಇತ್ಯಾದಿ).

ಪೀಡೆ ನಾಶಕ ಶೇಷಾಂಶ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯ

ಸುರಕ್ಷಿತ ಮತ್ತು ಗುಣಮಟ್ಟದ ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನಂತೆ ಮಾತ್ರ ಸಸ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ರೈತ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುವುದು ವಿಸ್ತರಣೆ ಇಲಾಖೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಹಣ್ಣು ಮತ್ತು ತರಕಾರಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕೀಟನಾಶಕ ಉಳಿಕೆಯನ್ನು MRL ಮಟ್ಟ ಮೀರದಂತೆ ಸಸ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಕ್ರಮ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುವುದು ಅವಶ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ರೈತರು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ/ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ಯಾವುದೇ ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಅವಶ್ಯವಲ್ಲದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ವಿನಾಕಾರಣ ಔಷಧ ಸಿಂಪಡಣೆ ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಹಣ್ಣು ಮತ್ತು ತರಕಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೀಟನಾಶಕ ಉಳಿಕೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಿಂದ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದ ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು ಅತೀ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿ ಕೈಗೊಂಡು ವಿವಿಧ ಜಿಲ್ಲೆ, ತಾಲ್ಲೂಕು ಮಟ್ಟದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಸಿಂಪಡಿಸಿರುವ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ರೈತರಿಗೂ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸುವುದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಈ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ, ರಾಜ್ಯದ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಬೆಳೆಗಳ ಪೀಡೆನಾಶಕ ಉಳಿಕೆಗಳ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯ ದತ್ತಾಂಶ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಮಾಡುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಅಧಿಕ ವೆಚ್ಚದ ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸಿ, ಬೆಂಗಳೂರು, ಬೆಳಗಾವಿ ಮತ್ತು ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪೀಡೆ ನಾಶಕ ಉಳಿಕೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಅವುಗಳ ಬಳಕೆಗೆ ಕ್ರಮವಹಿಸಬೇಕಿರುತ್ತದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಕ್ರಮವಹಿಸುವುದು.

- 1) 2022-23 ನೇ ಸಾಲಿಗೆ ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿರುವ ಗುರಿಯನ್ವಯ, ಇಲಾಖಾ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿ ವರದಿ ನೀಡುವುದು.
- 2) ಪರಂಪರಾಗತ ಕೃಷಿ ವಿಕಾಸ ಯೋಜನೆ ಅನುಷ್ಠಾನ 2020-21 ನೇ ಸಾಲಿನಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದ್ದು, ಯೋಜನೆಯ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಆಯಾ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಂದ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಎಲ್ಲಾ ತಯಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
- 3) ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಕ್ಕೆ Accreditation ಪಡೆಯಲು NABL ಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಕ್ರಮವಹಿಸುವುದು

ಕೀಟನಾಶಕ ಉಳಿಕೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಮಾದರಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ
ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಗಳು

- 1) **ಸೂಕ್ತ ಮಾದರಿಯ ಆಯ್ಕೆ:** ಹಣ್ಣು ಮತ್ತು ತರಕಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೀಟನಾಶಕ ಉಳಿಕೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು ಒಂದು ಪ್ರಮುಖವಾದ ಭಾಗವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗುವ ಮಾದರಿಗಳು ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಋತುಮಾನದ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವಂತಿರಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ, ರಾಜ್ಯದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಿಂದ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಋತುಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಗುಂಪು/ಪ್ರಬೇದಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಬೆಳೆಗಳ (ಹಣ್ಣು, ತರಕಾರಿ, ತೋಟದ ಬೆಳೆಗಳು, ಮಸಾಲೆ ಬೆಳೆಗಳು, ಔಷಧಿ/ಸುಗಂಧ ಬೆಳೆ) ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ದತ್ತಾಂಶ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಿಂದಲೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬೇಕು.
- 2) **ಅರ್ಜಿ ನಮೂನೆ:** ಮಾದರಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಕಾಣಿಸಿದ ಅರ್ಜಿ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕು.

ಮಾದರಿ ಸಂಗ್ರಹಣೆಗೆ ಅರ್ಜಿ ನಮೂನೆ

ಬೆಳೆಯ ಹೆಸರು:

ರೈತರ ಹೆಸರು, ಸರ್ವೆ ನಂ ಮತ್ತು ವಿಳಾಸ:

ಮಾದರಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ದಿನಾಂಕ:

ಮಾದರಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಸಮಯ:

ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮಾದರಿಯ ಪ್ರಮಾಣ (ತೂಕ):

3) ಮಾದರಿ ಆಯ್ಕೆಯ ವಿಧಾನ (sampling methods)

- a) **Root and Tuber vegetables:** Beets, Radishes, Carrots, Sugar, beats, celeriac, sweet potatoes, parsnips, herips, potatoes, vums, Radish

ಈ ಗುಂಪಿನ ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಮೇಲಿನ ಭಾಗವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುವುದು, ನಂತರ ಹರಿಯುವ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತೊಳೆಯುವುದು. ಯಾವುದೇ ಮಣ್ಣಿನ ಕಣಗಳಿಲ್ಲದಂತೆ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ತೊಳೆಯುವುದು. ನಂತರ tissue paper ನಿಂದ ಸುತ್ತುವುದು.

- b) **Bulb vegetables:** Garlic, onion, leeks, spring onions

ಒಣಗಿದ ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಈರುಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿನ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸುವುದು. ತಾನಾಗಿಯೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಮೇಲಿನ skin ಅನ್ನು ತೆಗೆಯುವುದು.

c) **Leafy vegetables:** Beet leaves, radish leave, corn salad, endrue, sugar beet leaves, lettuce, suliss chord

ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗವನ್ನು ಸೂಕ್ತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ಯಾಕ್ ಮಾಡುವುದು

d) **Brassica leafy vegetables:** califlower, Brussets sprouts, collords, cabbage, cales, cabbage, (chinese, Red, Sovoy), Kelrabi. ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು. ಮೇಲಿನ ಕೊಳೆತ ಹಾಗೂ ತೆರೆದುಕೊಂಡ ಎಲೆಗಳ ಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕುವುದು. Brussels sprouts ನಲ್ಲಿ ಕೇವಲ buttons ಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು.

e) **Stem vegetables:** Artichoke, chicora, celery, rebarb ತರಕಾರಿಗಳ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು- ಮೇಲಿನ ಕೊಳೆತ ಹಾಗೂ ತೆರೆದುಕೊಂಡ ಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕುವುದು. celery and asparagus ನಲ್ಲಿ ಕಾಂಡಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಮಣ್ಣಿನ ಕಣಗಳನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತೊಳೆದು ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸುವುದು.

f) **Lequme vegetables:** Beans, Navy beans, broad beans, runner beans, dwarf beans, snap beans, French beans, peas, kidney beans, cow pea, Lima beans. ಇಡೀ ಬೀನ್ಸ್ ಗಳನ್ನು (Whole commodity) ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕು.

g) **Fruiting vegetables:** Cucumber, pepper, eggplant, summer squash, glurlicin, tomato, okra

ಈ ತರಕಾರಿಗಳ ಇಡೀ ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕು (Whole commodity after removal of stems) .

4. ಮಾದರಿಯ ಭಾಗ, ಪ್ರಮಾಣದ ವಿವರಗಳು:

Commodity	Quantity, method of collection
Fodder beets, sugar beets	12 plants
Potatoes	12 tubers (the sample should weigh at least 2 kg - where necessary, take a

	larger number to produce a 2kg sample)
Other root crops e.g. carrots, red beet, Jerusalem artichoke, sweet potato, celeriac, turnip, swede, parsnip, horseradish, salsify, chicory, radish, scorzonera	12 roots (the sample should weigh at least 2 kg - where necessary, take a larger number to produce a 2kg sample)
Leeks, bulb onions	12 plants
Spring onions	24 plants (the sample should weigh at least 2 kg - where necessary, take a larger number to produce a 2kg sample)
Garlic, shallots	12 bulbs from 12 plants (the sample should weigh at least 2 kg - where necessary, take a larger number to produce a 2 kg sample)

Commodity	Quantity, method of collection
Large brassica crops e.g. cabbage, cauliflower, kohlrabi	12 plants
Broccoli	1 kg from 12 plants
Brussels sprouts	1 kg from 12 plants. Buttons to be taken from at least two levels on each plant
Cucumbers	12 fruits from 12 separate plants
Gherkins, courgettes, squash	12 fruits from 12 plants (the sample should weigh at least 2 kg - where necessary take a larger number of fruit to produce a 2kg sample)

Melons, gourds, pumpkins, watermelons	12 fruits from 12 separate plants. In case of large crops, a sample consisting of 12 units could be 50-100 kg or more. In such cases the sample size may be reduced to 5 units
Egg plants (aubergines)	12 fruits from 12 separate plants
Sweet corn	12 ears (the sample should weigh at least 2 kg - where necessary take a larger number of items to produce a 2kg sample)
Mushrooms	12 items (the sample should weigh at least 0.5 kg - where necessary take a larger number of items to produce a 0.5 kg sample)
Tomatoes, peppers	24 fruits from small-fruited varieties, 12 from large fruited varieties. From 12 plants in all cases (the sample should weigh a minimum of 2 kg - where necessary take a larger number of items to produce a 2kg sample)
Endive	12 plants
Lettuce	12 plants
Spinach, chicory leaves	1 kg from 12 plants
Kale	2 kg from 12 plants sampled from two levels on the plant

ಮಾದರಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನದಲ್ಲಿ ಇಡಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳು:

- a) ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವಾಗ, ರೈತರು ಕ್ಷೇತ್ರದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ಸಮವಾಗಿ ಔಷಧ ಸಿಂಪಡಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಖಾತ್ರಿ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು

- b) ಕೆಲವು ಮಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಎತ್ತರವಾದ ಮರಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವಾಗ canopy ಕೆಳಭಾಗ/ಒಳಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೂ ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಮರದ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ಸಿಂಪಡಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿರುತ್ತವೆ ಹಾಗಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ.
- c) ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವಾಗ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪ್ರಾರಂಭದ ಸ್ಥಳ ಹಾಗೂ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಕೊನೆಯ (ಔಷಧ ಸಿಂಪಡಣೆಯ ಪ್ರಾರಂಭದ ಭಾಗ ಹಾಗೂ ಕೊನೆಯ ಭಾಗ) ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದ ಭಾಗಗಳಿಂದ ಕ್ಷೇತ್ರವಾರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕು.
- d) ಮಾದರಿಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಆಯ್ಕೆ ಹಂತದ್ದಾಗಿರಬೇಕು. ಮಾನವನು ಸೇವನೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಭಾಗಗಳನ್ನೇ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮಾವಿನ ಮರದಲ್ಲಿ ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು.
- e) ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ರೋಗಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾದ, ಅತೀ ಸಣ್ಣ ಗಾತ್ರದ ಹಣ್ಣು ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವಿಲ್ಲದ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಾರದು.
- f) ಮಾದರಿಗಳು ಕಟಾವು ಹಂತಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಇನ್ನು ಮಾಗಿರದ /ಹಣ್ಣಾಗದ/ಕಟಾವಿಗೆ ಬಾರದ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು.

ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ನರ್ಸರಿ ಮತ್ತು ತೋಟಾಭಿವೃದ್ಧಿ

- a) ಎಲ್ಲಾ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಜಮೀನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಯವರನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ, ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಇಲಾಖೆ ಹೆಸರಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲು ಕ್ರಮವಹಿಸುವುದು.
- b) ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಕಸಿ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ನರ್ಸರಿ ಇಲ್ಲದ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರ ಅಪೂರ್ಣ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಆಯಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮತ್ತು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಬೇಡಿಕೆ, ಭವಿಷ್ಯದ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದಿಕ್ಕು ಮತ್ತು ಸ್ಥಳ ಸೂಕ್ತತೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿ ಕ್ಷೇತ್ರದ ನರ್ಸರಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ನೀಲಿ ನಕ್ಷೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದ ಎಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಅಂತಿಮಗೊಳಿಸಿ, ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯದ ಅನುಮೋದನೆ ಪಡೆದು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವುದು.
- c) ವಿಶೇಷವಾಗಿ, ಪ್ರತೀ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳ ಪರಿಕರ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಸಸ್ಯ ತೋಟ (Plantation), ನರ್ಸರಿ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಯೋಜನೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಹಾಗಾದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಪರಿಪೂರ್ಣ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರೈತರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಪರಿಣಾಮ ಸೇವೆ ಒದಗಿಸಬಲ್ಲವು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಒಂದೇ ಸೂರಿನಡಿ ಹಲವಾರು ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಲಭ್ಯತೆ ಎಂಬ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಧ್ಯೇಯ ಘೋಷಣೆ

ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುವುದು. ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ತೋಟ ಮತ್ತು ಗುಣಮಟ್ಟದ ನರ್ಸರಿ ಹಾಗೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಗಗಳಾಗಬೇಕು

- d)** ಆರೋಗ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೊಸ ಬಗೆಯ ಹಣ್ಣಿನ ಗಿಡಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಪರಿಚಯಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಬೇಡಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ಆಯಾ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಹವಾಗುಣಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಟರ್ ಫ್ರೂಟ್, ರಾಮ್ ಭೂಥಾನ್, ಡುರಿಯನ್, ಮ್ಯಾಂಗೋ ಸ್ಪೀನ್, ಡ್ರಾಗನ್ ಫ್ರೂಟ್, ಲಿಚ್ಚಿ, ಸೀಬೆ, ಮಲೆಯನ್ ಆಪಲ್, ಪನ್ ನೇರಳೆ, ತಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶದ ಇತರೆ ಕಾಡು ಹಣ್ಣುಗಳ ಕಿರು ಪರಿಚಯ ತೋಟ ಮತ್ತು ನರ್ಸರಿಗಾಗಿ ಕಿರು ತಾಯಿ ತಾಕನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಮ ವಹಿಸುವುದು. ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಜಮೀನು ಪ್ರಮಾಣ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದು, ಸರಿಯಾಗಿ ಯೋಜಿಸಿ, ಸ್ಥಳವನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಉಪಯುಕ್ತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಲು ಕ್ರಮ ವಹಿಸುವುದು.
- e)** ಹುಳಿಮಾವು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಬಹುವಾರ್ಷಿಕ ಬೆಳೆಗಳ ತಾಕು: ಕಿತ್ತಳೆ ತೋಟ, ಅಪರೂಪದ ಹಣ್ಣಿನ ಬೆಳೆಗಳ ತೋಟ, ಮಾವು ಮತ್ತು ಸೀಬೆ ಸಸ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತಾಕು ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯ ತಾಕು ಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಇತರೆ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಯೋಜನೆ ರೂಪಿಸುವುದು.
- f)** ಮನೆಮದ್ದಿಗಾಗಿ ಔಷಧಿ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳಿಗೆ ನಗರ, ಪಟ್ಟಣ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಡಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹುಳಿಮಾವು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ದಿನನಿತ್ಯದ ಬೇಡಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸುಮಾರು 30 ಬಗೆಯ ಔಷಧಿ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಸಸ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾಡಿ, ರೈತರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ದರದಲ್ಲಿ ಒದಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಔಷಧಿ ಬೆಳೆಗಳೆಂದರೆ - ತುಳಸಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಿ, ಶತಾವರಿ, ಕೋಲಿಯಸ್, ಚಕ್ರಮುನಿ, ಇನ್ಸುಲಿನ್, ಅಶೋಕ, ಒಂದೆಲಗ, ಆಡುಸೋಗೆ, ನಿಂಬೆ ಹುಲ್ಲು, ರಾಸ್, ಸ್ವೀವಿಯಾ, ಮಧುನಾಶಿನಿ, ಅಮೃತ ಬಳ್ಳಿ, ವನಮುಗಳಿ, ನೆಲಬೇವು, ಮಾಕುಂದಿ ಬೇರು, ದೊಡ್ಡಪತ್ರೆ, ಪಾಷಾಣ ಬೇಡಿ, ಇತ್ಯಾದಿ. ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ 2021-22 ನೇ ಸಾಲಿನಿಂದ ಕೊಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿರುವ ಗುರಿಯಂತೆ ಔಷಧಿ ಸಸಿಗಳ ನರ್ಸರಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲು ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು ಹಾಗೂ ಇದಕ್ಕೆ KSHDA ಅಡಿ ಕ್ರಿಯಾಯೋಜನೆ ರೂಪಿಸಿ, ಅನುಮೋದನೆ ಪಡೆದು ಅನುಷ್ಠಾನಿಸುವುದು.

ಅಣಬೆ ವಿಭಾಗ

ದಾವಣಗೆರೆಯನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ಉಳಿದ (ಬೆಂಗಳೂರು, ಬೆಳಗಾವಿ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಮೈಸೂರು) ಎಲ್ಲಾ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಣಬೆ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳು ಸಕ್ರಿಯತೆಯಿಂದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು.

1. ಬೀದರ್ ನ ಅಣಬೆ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯ 2021 ರ ಜೂನ್ ನಿಂದ ಬೀಜೋತ್ಪಾದನೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಬೀಜ ಮಾರಾಟ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕು.
2. 2021-22ನೇ ಸಾಲಿನಿಂದ ಹುಳಿಮಾವು, ಬೆಳಗಾವಿ ಮತ್ತು ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಒಂದು ದಿನದ ಮತ್ತು ಒಂದು ವಾರದ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿಯಲ್ಲಿ ಚಿಪ್ಪು ಅಣಬೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಹಾಲು

ಅಣಬೆ, ಭತ್ತದ ಹುಲ್ಲಿನ ಅಣಬೆ, ಶಿಟಾಕೆ ಅಣಬೆ ಬಗ್ಗೆ ಸಹ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ ಯೊಂದಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡಲು ಅಗತ್ಯ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು.

3. ಉತ್ಪಾದನಾ ಘಟಕಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯಧನ: ವಿವಿಧ ಇಲಾಖೆಗಳ ಯೋಜನೆಗಳಡಿ ಅಣಬೆ ಬೀಜೋತ್ಪಾದನೆ, ಬೆಳೆ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಕೋಯ್ಲೋತ್ತರ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕರಣೆ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಸಹಾಯಧನ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಕುರಿತು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಒದಗಿಸುವುದು. 2021-22 ನೇ ಸಾಲಿನ ಸಿ.ಹೆಚ್.ಡಿ. ಯೋಜನೆಯಡಿ ಕಡಿಮೆ ವೆಚ್ಚದ ಅಣಬೆ ಉತ್ಪಾದನೆ ಘಟಕಗಳ ಸಹಾಯಧನಕ್ಕಾಗಿ ರೂ.200 ಲಕ್ಷಗಳ ಅನುದಾನವನ್ನು ಮೀಸಲಿರಿಸಿದ್ದು, ತಮ್ಮ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಆಸಕ್ತ ಫಲಾನುಭವಿಗಳಿಗೆ ಯೋಜನೆಯ ಅನುಷ್ಠಾನ, ಯೋಜನಾವರದಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು, ಅವರುಗಳಿಗೆ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ ನೀಡಲು ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಫಲಾನುಭವಿಗಳ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ ಘಟಕದ ವಿನಾಸ ಮತ್ತು ಯೋಜನೆ ಕುರಿತು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುವುದು.
4. ಈ ಹಿಂದಿನ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಧನ ಪಡೆದಿರುವ ಮತ್ತು ಸ್ವತಃ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಿರುವ ಫಲಾನುಭವಿಗಳ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಪರಿವೀಕ್ಷಿಸಿ, ಅವರುಗಳ ಉತ್ಪಾದಕತೆಯಲ್ಲಿರುವ ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುವುದು. ಒಮ್ಮೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ ನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ದೂರವಾಣಿ/ವಾಟ್ಸ್ ಆಪ್/ವಿಡೀಯೋ ಕರೆಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಲು ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆ.
5. ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಕೋಯ್ಲೋತ್ತರ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕರಣೆ ಕುರಿತು ತರಬೇತಿ: ಸಾಕಷ್ಟು ಅಣಬೆ ಘಟಕಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಿ, ಅಣಬೆ ಉತ್ಪಾದನೆ ಪ್ರಮಾಣ ಮತ್ತು ಗುಣಮಟ್ಟ ಸ್ಥಿರೀಕರಣಗೊಂಡ ನಂತರದ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಅಣಬೆ ಕೋಯ್ಲೋತ್ತರ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕರಣೆ ಬಗ್ಗೆ ಅಂದರೆ ಅಣಬೆ ಒಣಗಿಸುವ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ, ಅಣಬೆ ಪೌಡರ್ ಮತ್ತು ಸಾಂಬಾರ್ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು, ಅಣಬೆ ಪಲ್ಯ, ಬಿರಿಯಾನಿ, ಬಿಸ್ಕೆಟ್, ಹಪ್ಪಳ, ಮಿಠಾಯಿ, ಸೂಪ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಾರ್ಥಗಳ ತಯಾರಿ ಕುರಿತು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡಲು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ರೂಪಿಸಿ ಅನುಷ್ಠಾನಿಸುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ತರಬೇತಿ ಪಡೆಯುವುದು.
6. ಆನ್ ಲೈನ್ ನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಾವಧಿ ತರಬೇತಿ ನೀಡಲು ಕ್ರಮ ವಹಿಸುವುದು.

ಅಧ್ಯಾಯ-4

2022-23 ನೇ ಸಾಲಿನ ಇಲಾಖಾ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು KSHDA

ಯೋಜನೆಗಳಡಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಒಟ್ಟು ಘಟಕವಾರು ಭೌತಿಕ ಗುರಿಗಳು

ಕ್ರ. ಸಂ	ಘಟಕಗಳು	ಭೌತಿಕ ಗುರಿ (2022-23)			ಗರಿಷ್ಠ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ
		Lab	KSHDA	ಒಟ್ಟು	
1	ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಸಸಿಗಳು (ಲಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ)	8.00	23.50	31.50	ಒಂದು ಶಿಫ್ಟ್ (8ಗಂಟೆ) ನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನಾಧರಿಸಿ ವಾರ್ಷಿಕ ಸರಾಸರಿ 15 ಲಕ್ಷ ಬಾಳೆ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸ ಬಹುದು. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಳೆ ಅಥವಾ ಇತರೆ ಸಸಿಗಳಿಗೆ ಬೇಡಿಕೆ ದೊರೆಯುವ ದಾದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶಿಫ್ಟ್ ನಲ್ಲಿ ಇದರ ಪ್ರಮಾಣ 25 ಲಕ್ಷದ ವರೆಗೆ ವೃದ್ಧಿಸಬಹುದು (x6 ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳು).
2	1/4 ಕೆ.ಜಿ. ತೂಕದ ಅಣಬೆ ಬೀಜ ಪ್ಯಾಕೆಟ್ (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ)	1,02,500	97,500	2,00,000	1 ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದಿಂದ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನಾಧರಿಸಿ, ಒಂದು ಶಿಫ್ಟ್ (8ಗಂಟೆ) ನಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕ 70,000 ಪ್ಯಾಕೆಟ್ ಉತ್ಪಾದಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೆಲಸಗಾರರನ್ನು ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡು 1 ಲಕ್ಷದವರೆಗೆ ಇದನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸಬಹುದು (x 5 ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳು).
3	ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾದರಿಗಳು (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ)	44000	26000	70000	ಪ್ರತಿ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶಿಫ್ಟ್ ನಲ್ಲಿ (8 ಗಂಟೆ) ಸದ್ಯ ಇರುವ ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳು ಮತ್ತು ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನಾಧರಿಸಿ ವಾರ್ಷಿಕ 15-20 ಸಾವಿರ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬಹುದು. ಇಬ್ಬರು ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಮತ್ತು ಒಂದೆರಡು ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳ (EC,PH meter, Balance) ಸಹಾಯದಿಂದ ಇದನ್ನು ವಾರ್ಷಿಕ 30-35 ಸಾವಿರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಬಹುದು. ICPOES ಉಪಕರಣವಿರುವ ಹಳಿಮಾವು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣಾ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು 50-60 ಸಾವಿರ ಹಾಗೂ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯೊಂದಿಗೆ 80000-100000 ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬಹುದಾಗಿರುತ್ತದೆ (x7 ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳು).
4	ಘನ ರೂಪದ ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರ (ಟನ್ ಗಳಲ್ಲಿ)	125 66 T(VC) 59 T(BF)	1375 734 T(VC) 641 T(BF)	1500 800 T(VC) 700 T(BF)	ಪ್ರತಿ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶಿಫ್ಟ್ ನಲ್ಲಿ (8 ಗಂಟೆ) ಸದ್ಯ ಇರುವ ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳು ಮತ್ತು

					ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನಾಧರಿಸಿ ವಾರ್ಷಿಕ ಸರಾಸರಿ 700-1000 ಟನ್ ಗೊಬ್ಬರ ಉತ್ಪಾದಿಸಬಹುದು. ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಕೆಲಸಗಾರರು ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಫೇಮೆಂಟರ್ ಸಹಾಯದಿಂದ ಬೇಡಿಕೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ, ಇದನ್ನು ದ್ವಿಗುಣಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ (x7 ಉತ್ಪಾದನಾ ಘಟಕಗಳು).
5	ದ್ರವ ರೂಪದ AMC (ಲೀಟರ್ ಗಳಲ್ಲಿ)	20,000	20,000	40,000	ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನಾಧರಿಸಿ ಇದರ ಪ್ರಮಾಣ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸ ಬಹುದು.
6	ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ (ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು)	600	0.00	600	ಖಾಲಿ ಇರುವ ಎಲ್ಲಾ ಹುದ್ದೆಗಳು ಭರ್ತಿ ಇದ್ದಲ್ಲಿ, ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಕಾರ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರತಿ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡು ವಾರ್ಷಿಕ 250-300 ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಾರದ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ ಆಯೋಜಿಸಬಹುದು. ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಸಹಾಯ ದೊರೆಯುವುದಾದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು 500 ರವರೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಬಹುದು (x6 ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳು).
7	ಮನೆ ಮದ್ದಿಗಾಗಿ ಔಷಧಿ ಸಸಿಗಳು (ಲಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ)	0.00	1.23	1.23	ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನಾಧರಿಸಿ ವಾರ್ಷಿಕ 1 ಲಕ್ಷ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಬಹುದು (x6 ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳು).

2022-23 ನೇ ಸಾಲಿನ ಇಲಾಖಾ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು KSHDA

ಯೋಜನೆಗಳಡಿಯ ಪ್ರತಿ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದ ಘಟಕವಾರು (ಅನುಷ್ಠಾನಾಧಿಕಾರಿವಾರು) ಭೌತಿಕ ಗುರಿಗಳು

ಕ್ರ. ಸಂ	ಅನುಷ್ಠಾನಾಧಿಕಾರಿಗಳು	ಘಟಕ	ಇಲಾಖಾ ಪ್ರಯೋಗ ಶಾಲೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ	KSHDA	ಒಟ್ಟು
1	ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಉಪ ನಿರ್ದೇಶಕರು (ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ), ಹುಳಿಮಾವು	a) ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಸಸಿಗಳು (ಲಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ) b) ಔಷಧಿ ಸಸಿಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ) c) ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕೌಶಲಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ (ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ)	a) 1.00 b) 0.00 c) 70	a) 10.00 b) 1.00 c) 0	a) 11.00 b) 1.00 c) 70
2	ಹಿರಿಯ ಸಹಾಯಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ನಿರ್ದೇಶಕರು (ಸಸ್ಯ ಪೋಷಕಾಂಶ), ಹುಳಿಮಾವು	a) ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾದರಿಗಳು (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ) b) ಘನ ರೂಪದ ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರ (ಟನ್ ಗಳಲ್ಲಿ) c) ದ್ರವ ರೂಪದ AMC (ಲೀಟರ್ ಗಳಲ್ಲಿ) d) ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕೌಶಲಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ (ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ)	a) 6214 b) 0 c) 7500 d) 100	a) 3786 b) 700 c) 7500 d) 0	a) 10000 b) 700 c) 15000 d) 100
3	ಸಹಾಯಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ನಿರ್ದೇಶಕರು (ಅಣಬೆ), ಹುಳಿಮಾವು	a) 1/4 ಕೆ.ಜಿ. ತೂಕದ ಅಣಬೆ ಬೀಜ ಪ್ಯಾಕೆಟ್ (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ) b) ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕೌಶಲಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ (ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ)	a) 40000 b) 75	a) 40000 b) 0	a) 80000 b) 75
4	ಸಹಾಯಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ನಿರ್ದೇಶಕರು (ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರ), ಶಿವಮೊಗ್ಗ	a) ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಸಸಿಗಳು (ಲಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ) b) 1/4 ಕೆ.ಜಿ. ತೂಕದ ಅಣಬೆ ಬೀಜ ಪ್ಯಾಕೆಟ್ (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ) c) ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅಣಬೆ ಕೌಶಲಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ (ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ) d) ಔಷಧಿ ಸಸಿಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ)	a) 1.00 b) 27500 c) 90 d) 0	a) 6.00 b) 27500 c) 0 d) 10000	a) 7.00 b) 55000 c) 90 d) 10000
5	ಸಹಾಯಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ನಿರ್ದೇಶಕರು (ಎಲೆ)	a) ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾದರಿಗಳು (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ) b) ಘನ ರೂಪದ ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರ (ಟನ್	a) 6640 b) 0	a) 4359 b) 250	a) 11000 b) 250

	ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ).ಶಿವಮೊಗ್ಗ	ಗಳಲ್ಲಿ) c) ದ್ರವ ರೂಪದ AMC (ಲೀಟರ್ ಗಳಲ್ಲಿ) d) ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕೌಶಲಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ (ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ)	c) 3000 d) 40	c) 3000 d) 0	c) 6000 d) 40
6	ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಉಪ ನಿರ್ದೇಶಕರು (ಜಿ.ಪಂ).ಮೈಸೂರು	a) ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಸಸಿಗಳು (ಲಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ) b) 1/4 ಕೆ.ಜಿ. ತೂಕದ ಅಣಬೆ ಬೀಜ ಪ್ಯಾಕೆಟ್ (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ) c) ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾದರಿಗಳು (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ) d) ದ್ರವ ರೂಪದ AMC (ಲೀಟರ್ ಗಳಲ್ಲಿ) e) ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕೌಶಲಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ (ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ) f) ಔಷಧಿ ಸಸಿಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ) (KK ಟ್ರಾಂಕ್ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ)	a) 2.00 b) 15000 c) 7379 d) 5000 e) 50 f) 0	a) 0.50 b) 15000 c) 4621 d) 5000 e) 0 f) 5000	a) 2.50 b) 30000 c) 12000 d) 10000 e) 50 f) 5000
7	ಸಹಾಯಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ನಿರ್ದೇಶಕರು (ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರ).ಬೆಳಗಾವಿ	a) ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಸಸಿಗಳು (ಲಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ) b) ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾದರಿಗಳು (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ) c) ಘನ ರೂಪದ ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರ (ಟನ್ ಗಳಲ್ಲಿ) d) ದ್ರವ ರೂಪದ AMC (ಲೀಟರ್ ಗಳಲ್ಲಿ) e) ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕೌಶಲಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ (ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ) f) ಔಷಧಿ ಸಸಿಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ)	a) 1.00 b) 5437 c) 50 d) 2000 e) 40 f) 0	a) 6.00 b) 3563 c) 200 d) 2000 e) 0 f) 5000	a) 7.00 b) 9000 c) 250 d) 4000 e) 40 f) 5000
8	ಸಹಾಯಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ನಿರ್ದೇಶಕರು (ಅಣಬೆ).ಬೆಳಗಾವಿ	a) 1/4 ಕೆ.ಜಿ. ತೂಕದ ಅಣಬೆ ಬೀಜ ಪ್ಯಾಕೆಟ್ (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ) b) ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅಣಬೆ ಕೌಶಲಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ (ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಸಂ)	a) 15000 b) 40	a) 15000 b) 0	a) 30000 b) 40
9	ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಉಪ ನಿರ್ದೇಶಕರು (ಜಿ.ಪಂ).ಬೀದರ್	a) ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಸಸಿಗಳು (ಲಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ)	a) 1.00 b) 5000	a) 0.50 b) 0	a) 1.50 b) 5000

		<p>b) 1/4 ಕೆ.ಜಿ. ತೂಕದ ಅಣಬೆ ಬೀಜ ಪ್ಯಾಕೆಟ್ (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ)</p> <p>c) ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾದರಿಗಳು (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ)</p> <p>d) ಘನ ರೂಪದ ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರ (ಟನ್ ಗಳಲ್ಲಿ)</p> <p>e) ದ್ರವ ರೂಪದ AMC (ಲೀಟರ್ ಗಳಲ್ಲಿ)</p> <p>f) ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕೌಶಲಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ (ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ)</p>	<p>c) 4660</p> <p>d) 50</p> <p>e) 1000</p> <p>f) 25</p>	<p>c) 1840</p> <p>d) 50</p> <p>e) 1000</p> <p>f) 0</p>	<p>c) 6500</p> <p>d) 100</p> <p>e) 2000</p> <p>f) 25</p>
10	ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಉಪ ನಿರ್ದೇಶಕರು (ಜಿ.ಪಂ).ಕೊಪ್ಪಳ	<p>a) ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾದರಿಗಳು (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ)</p> <p>b) ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕೌಶಲಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ (ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ)</p>	<p>a) 9786</p> <p>b) 40</p>	<p>a) 5214</p> <p>b) 0</p>	<p>a) 15000</p> <p>b) 40</p>
11	ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಉಪ ನಿರ್ದೇಶಕರು (ಜಿ.ಪಂ).ದಾವಣಗೆರೆ	<p>a) ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಸಸಿಗಳು (ಲಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ)</p> <p>b) ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾದರಿಗಳು (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ)</p> <p>c) ಘನ ರೂಪದ ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರ (ಟನ್ ಗಳಲ್ಲಿ)</p> <p>d) ದ್ರವ ರೂಪದ AMC (ಲೀಟರ್ ಗಳಲ್ಲಿ)</p> <p>e) ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕೌಶಲಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ (ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ)</p> <p>f) ಔಷಧಿ ಸಸಿಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ)</p>	<p>a) 2.00</p> <p>b) 3884</p> <p>c) 25</p> <p>d) 1500</p> <p>e) 30</p> <p>f) 0</p>	<p>a) 0.50</p> <p>b) 2617</p> <p>c) 175</p> <p>d) 1500</p> <p>e) 0</p> <p>f) 3000</p>	<p>a) 2.50</p> <p>b) 6500</p> <p>c) 200</p> <p>d) 3000</p> <p>e) 30</p> <p>f) 3000</p>
12	ಬೀಜ ಪರೀಕ್ಷೆ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯ	<p>a) ಬೀಜ ಮಾದರಿಗಳ ಪರೀಕ್ಷೆ (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ)</p> <p>b) ಬೀಜ ಪರೀಕ್ಷೆ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯ ನಿರ್ವಹಣೆ</p>	<p>a) 1560</p> <p>b) ನಿರ್ವಹಣೆ</p>	<p>a) 0</p> <p>b) 0</p>	<p>a) 1560</p> <p>b) ನಿರ್ವಹಣೆ</p>

ಹುಳಿಮಾವು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಮುಂದಿನ 5 ವರ್ಷಗಳ ಭೌತಿಕ ಗುರಿ (2022-23 ರಿಂದ 2026-27)

ಕ್ರ. ಸಂ	ಘಟಕಗಳು	2022-23	2023-24	2024-25	2025-26	2026-27
1	ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಬಾಳೆ ಸಸಿ- ಲ್ಯಾಬ್ ಕ್ಯಾವೆಂಡಿಶ್(ಜಿನ್ನೈನ್, ರೊಬಸ್ಟ್)(ಲಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ)	9.00	9.00	10.00	10.00	10.00
2	ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಬಾಳೆ ಸಸಿ- ಲ್ಯಾಬ್ ಏಲಕ್ಕಿ, ನಂಜನಗೂಡ ರಸಬಾಳೆ (ಲಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ)	2.00	3.00	3.50	4.00	5.00
3	ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಬಾಳೆ ಸಸಿ- ಗಡಸುಗೊಳಿಸುವಿಕೆ (ಲಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ)	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
4	1/4 ಕೆ.ಜಿ. ತೂಕದ ಅಣಬೆ ಬೀಜ ಪ್ಯಾಕೆಟ್ (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ)	60000	70000	80000	90000	100000
5	ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾದರಿಗಳು (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ)	10000	15000	20000	30000	50000
6	ಘನ ರೂಪದ ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರ (ಟನ್ ಗಳಲ್ಲಿ)	800	1000	1000	1000	1000
7	ದ್ರವ ರೂಪದ AMC (ಲೀಟರ್ ಗಳಲ್ಲಿ)					
8	ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ (ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು)	245	500	1000	1000	1000
9	ಮನೆ ಮದ್ದಿಗಾಗಿ ಔಷಧಿ ಸಸಿಗಳು (ಲಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ)	2.00	2.50	3.00	4.00	5.00
10	ಪೀಡೆ ನಾಶಕ ಶೇಷಾಂಶ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾದರಿ (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ)	1500	3000	4000	5000	5000

ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಮುಂದಿನ 5 ವರ್ಷಗಳ ಭೌತಿಕ ಗುರಿ (2022-23 ರಿಂದ 2026-27)

ಕ್ರ. ಸಂ	ಘಟಕಗಳು	2022-23	2023-24	2024-25	2025-26	2026-27
1	ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಬಾಳೆ ಸಸಿ- ಲ್ಯಾಬ್ ಕ್ಯಾವೆಂಡಿಶ್(ಜಿನ್ನೆನ್, ರೊಬಸ್ಟ್)(ಲಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ)	7.00	8.00	10.00	10.00	10.00
2	ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಬಾಳೆ ಸಸಿ- ಲ್ಯಾಬ್ ಏಲಕ್ಕಿ, ಪುಟ್ಟ ಬಾಳೆ, ಕರಿಬಾಳೆ ನಂಜನಗೂಡ ರಸಬಾಳೆ ಇತ್ಯಾದಿ (ಲಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ)	1.00	2.00	2.00	3.00	4.00
3	ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಬಾಳೆ ಸಸಿ- ಗಡಸುಗೊಳಿಸುವಿಕೆ (ಲಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ)					
4	1/4 ಕೆ.ಜಿ. ತೂಕದ ಅಣಬೆ ಬೀಜ ಪ್ಯಾಕೆಟ್ (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ)	40000	50000	55000	60000	70000
5	ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾದರಿಗಳು (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ)	11000	12000	15000	20000	30000
6	ಘನ ರೂಪದ ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರ (ಟನ್ ಗಳಲ್ಲಿ)	250	300	300	300	300
7	ದ್ರವ ರೂಪದ AMC (ಲೀಟರ್ ಗಳಲ್ಲಿ)					
8	ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ (ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು)	130	200	250	300	500
9	ಮನೆ ಮದ್ದಿಗಾಗಿ ಔಷಧಿ ಸಸಿಗಳು (ಲಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ)	0.10	0.20	0.30	0.50	1.00
10	ಪೀಡೆ ನಾಶಕ ಶೇಷಾಂಶ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾದರಿ (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ)	300	500	750	1000	1500

ಬೆಳಗಾವಿ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಮುಂದಿನ 5 ವರ್ಷಗಳ ಭೌತಿಕ ಗುರಿ (2022-23 ರಿಂದ 2026-27)

ಕ್ರ. ಸಂ	ಘಟಕಗಳು	2022-23	2023-24	2024-25	2025-26	2026-27
1	ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಬಾಳೆ ಸಸಿ- ಲ್ಯಾಬ್ ಕ್ಯಾವೆಂಡಿಶ್(ಜಿನ್ನೆನ್, ರೊಬಸ್ಟ್)(ಲಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ)	6.00	7.00	8.00	10.00	10.00
2	ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಬಾಳೆ ಸಸಿ- ಲ್ಯಾಬ್ ಏಲಕ್ಕಿ, ರಾಜಾಪುರಿ ಬಾಳೆ ಇತ್ಯಾದಿ (ಲಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ)	1.00	2.00	2.00	2.00	2.00
3	ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಬಾಳೆ ಸಸಿ- ಗಡಸುಗೊಳಿಸುವಿಕೆ (ಲಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ)					
4	1/4 ಕೆ.ಜಿ. ತೂಕದ ಅಣಬೆ ಬೀಜ ಪ್ಯಾಕೆಟ್ (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ)	20000	25000	30000	35000	40000
5	ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾದರಿಗಳು (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ)	9000	9000	12000	15000	25000
6	ಘನ ರೂಪದ ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರ (ಟನ್ ಗಳಲ್ಲಿ)	250	300	300	300	300
7	ದ್ರವ ರೂಪದ AMC (ಲೀಟರ್ ಗಳಲ್ಲಿ)					
8	ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ (ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು)	80	100	200	300	500
9	ಮನೆ ಮದ್ದಿಗಾಗಿ ಔಷಧಿ ಸಸಿಗಳು (ಲಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ)	0.10	0.20	0.30	0.50	1.00
10	ಪೀಡೆ ನಾಶಕ ಶೇಷಾಂಶ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾದರಿ (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ)	300	700	1000	1500	2000

ಬೀದರ್ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಮುಂದಿನ 5 ವರ್ಷಗಳ ಭೌತಿಕ ಗುರಿ (2022-23 ರಿಂದ 2026-27)

ಕ್ರ. ಸಂ	ಘಟಕಗಳು	2022-23	2023-24	2024-25	2025-26	2026-27
1	ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಬಾಳೆ ಸಸಿ- ಲ್ಯಾಬ್ ಕ್ಯಾವೆಂಡಿಶ್(ಜಿನ್ನೆನ್, ರೊಬಸ್ಟ್)(ಲಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ)	0.50	2.00	4.00	6.00	8.00
2	ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಬಾಳೆ ಸಸಿ- ಲ್ಯಾಬ್ ಏಲಕ್ಕಿ, ಸ್ಥಳೀಯ ತಳಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ (ಲಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ)	0.00	0.00	0.25	0.50	1.00
3	ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಬಾಳೆ ಸಸಿ- ಗಡಸುಗೊಳಿಸುವಿಕೆ (ಲಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ)	3.00	3.00	-	-	-
4	1/4 ಕೆ.ಜಿ. ತೂಕದ ಅಣಬೆ ಬೀಜ ಪ್ಯಾಕೆಟ್ (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ)	3000	5000	10000	15000	25000
5	ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾದರಿಗಳು (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ)	6500	6000	8000	10000	20000
6	ಘನ ರೂಪದ ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರ (ಟನ್ ಗಳಲ್ಲಿ)	100	150	200	200	250
7	ದ್ರವ ರೂಪದ AMC (ಲೀಟರ್ ಗಳಲ್ಲಿ)					
8	ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ (ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು)	25	25	50	100	200
9	ಮನೆ ಮದ್ದಿಗಾಗಿ ಔಷಧಿ ಸಸಿಗಳು (ಲಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ)	0.02	0.05	0.10	0.15	0.25
10	ಪೀಡೆ ನಾಶಕ ಶೇಷಾಂಶ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾದರಿ (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ)	-	-	-	-	-

ಮೈಸೂರು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಮುಂದಿನ 5 ವರ್ಷಗಳ ಭೌತಿಕ ಗುರಿ (2022-23 ರಿಂದ 2026-27)

ಕ್ರ. ಸಂ	ಘಟಕಗಳು	2022-23	2023-24	2024-25	2025-26	2026-27
1	ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಬಾಳೆ ಸಸಿ- ಲ್ಯಾಬ್ ಕ್ಯಾವೆಂಡಿಶ್(ಜಿನ್ನೆನ್, ರೊಬಸಬ್)(ಲಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ)	2.00	4.00	6.00	8.00	10.00
2	ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಬಾಳೆ ಸಸಿ- ಲ್ಯಾಬ್ ಏಲಕ್ಕಿ, ಪುಟ್ಟ ಬಾಳೆ, ಕರಿಬಾಳೆ, ನೇಂದ್ರನ್ ನಂಜನಗೂಡ ರಸಬಾಳೆ ಇತ್ಯಾದಿ (ಲಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ)	0.00	0.50	1.00	3.00	5.00
3	ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಬಾಳೆ ಸಸಿ- ಗಡಸುಗೊಳಿಸುವಿಕೆ (ಲಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ)					
4	1/4 ಕೆ.ಜಿ. ತೂಕದ ಅಣಬೆ ಬೀಜ ಪ್ಯಾಕೆಟ್ (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ)	30000	35000	40000	45000	50000
5	ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾದರಿಗಳು (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ)	12000	8000	10000	15000	25000
6	ಘನ ರೂಪದ ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರ (ಟನ್ ಗಳಲ್ಲಿ)	50	100	300	300	300
7	ದ್ರವ ರೂಪದ AMC (ಲೀಟರ್ ಗಳಲ್ಲಿ)					
8	ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ (ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು)	50	50	100	200	300
9	ಮನೆ ಮದ್ದಿಗಾಗಿ ಔಷಧಿ ಸಸಿಗಳು (ಲಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ)	0.05	0.10	0.15	0.25	0.50
10	ಪೀಡೆ ನಾಶಕ ಶೇಷಾಂಶ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾದರಿ (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ)	-	-	-	-	-

ದಾವಣಗೆರೆ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಮುಂದಿನ 5 ವರ್ಷಗಳ ಭೌತಿಕ ಗುರಿ (2022-23 ರಿಂದ 2026-27)

ಕ್ರ. ಸಂ	ಘಟಕಗಳು	2022-23	2023-24	2024-25	2025-26	2026-27
1	ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಬಾಳೆ ಸಸಿ- ಲ್ಯಾಬ್ ಕ್ಯಾವೆಂಡಿಶ್(ಜಿನ್ನೆನ್, ರೊಬಸ್ಟ್)(ಲಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ)	2.00	4.00	6.00	8.00	10.00
2	ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಬಾಳೆ ಸಸಿ- ಲ್ಯಾಬ್ ಏಲಕ್ಕಿ, ಪುಟ್ಟ ಬಾಳೆ, ಕರಿಬಾಳೆ ನಂಜನಗೂಡ ರಸಬಾಳೆ ಇತ್ಯಾದಿ (ಲಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ)	0.00	0.50	1.00	3.00	5.00
3	ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಬಾಳೆ ಸಸಿ- ಗಡಸುಗೊಳಿಸುವಿಕೆ (ಲಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ)					
4	1/4 ಕೆ.ಜಿ. ತೂಕದ ಅಣಬೆ ಬೀಜ ಪ್ಯಾಕೆಟ್ (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ)	-	-	-	-	-
5	ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾದರಿಗಳು (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ)	6500	8000	10000	15000	25000
6	ಘನ ರೂಪದ ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರ (ಟನ್ ಗಳಲ್ಲಿ)	50	100	300	300	300
7	ದ್ರವ ರೂಪದ AMC (ಲೀಟರ್ ಗಳಲ್ಲಿ)					
8	ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ (ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು)	30	50	100	200	300
9	ಮನೆ ಮದ್ದಿಗಾಗಿ ಔಷಧಿ ಸಸಿಗಳು (ಲಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ)	0.05	0.10	0.15	0.25	0.50
10	ಪೀಡೆ ನಾಶಕ ಶೇಷಾಂಶ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾದರಿ (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ)	-	-	-	-	-

**ಕೊಪ್ಪಳ ಸಸ್ಯಪೋಷಕಾಂಶ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಕ್ಕೆ ಮುಂದಿನ 5 ವರ್ಷಗಳ ಭೌತಿಕ ಗುರಿ
(2022-23 ರಿಂದ 2026-27)**

ಕ್ರ. ಸಂ	ಘಟಕಗಳು	2022-23	2023-24	2024-25	2025-26	2026-27
1	ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾದರಿಗಳು (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ)	15000	25000	25000	30000	30000

ಅಧ್ಯಾಯ 5

ಅನುಷ್ಠಾನಿಸಬೇಕಾಗಿರುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು

1. ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಪರಿಕರಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ ಹೆಚ್ಚಿಸಿ, ಮುಂದಿನ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ (2024 ರ ಮಾರ್ಚ್ ಅಂತ್ಯದೊಳಗೆ) ಅಧಿಕಾರಿ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳ ವೇತನ ಹೊರತುಪಡಿಸಿದ ಖರ್ಚಿಗಿಂತ ಅಧಿಕ ಆದಾಯಗಳಿಸುವಂತೆ ಹಾಗೂ ಮುಂದಿನ 5 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳ ವೇತನವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಎಲ್ಲಾ ಖರ್ಚಿಗಿಂತ ಅಧಿಕ ಆದಾಯ ಗಳಿಸಲು ಕ್ರಮವಹಿಸುವುದು. ಹುಳಿಮಾವು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರ ಈ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮುಂದಿನ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಲು ಕ್ರಮವಹಿಸುವುದು.
2. ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಪರವಾನಿಗೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಹುಳಿಮಾವು, ಬೆಳಗಾವಿ ಮತ್ತು ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳು 2021-22 ನೇ ಸಾಲಿನ ಅಂತ್ಯದೊಳಗೆ ಮತ್ತು ದಾವಣಗೆರೆ, ಬೀದರ್, ಮೈಸೂರು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳು 2022-23 ರ ಅಂತ್ಯದೊಳಗೆ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವುದು.
3. ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳಿಗೆ ಅಧಿಕೃತ ಇಲಾಖೆ/ಏಜೆನ್ಸಿಗಳಿಂದ Accreditation ಪಡೆಯಲು ಕ್ರಮವಹಿಸುವುದು. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಹುಳಿಮಾವು, ಬೆಳಗಾವಿ ಮತ್ತು ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳು 2021-22 ನೇ ಸಾಲಿನ ಅಂತ್ಯದೊಳಗೆ ಮತ್ತು ದಾವಣಗೆರೆ, ಬೀದರ್, ಮೈಸೂರು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳು 2022-23 ರ ಅಂತ್ಯದೊಳಗೆ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವುದು.
4. ಅಣಬೆ ಬೀಜೋತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸಿ, ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ ನೀಡಿ ರಾಜ್ಯದ ಅಣಬೆ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಮುಂದಿನ 3 ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ (2024 ಮಾರ್ಚ್ ಅಂತ್ಯದೊಳಗೆ) ದುಪ್ಪಟ್ಟು ಮಾಡುವುದು ಮುಂದಿನ 5 ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ (2026 ಮಾರ್ಚ್ ಅಂತ್ಯದೊಳಗೆ) ಇದನ್ನು ತ್ರಿಗುಣಗೊಳಿಸುವುದು.
5. 2022-23 ನೇ ಸಾಲಿನಿಂದ ಪ್ರತಿ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಹುಳಿಮಾವು ಕೇಂದ್ರದ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಔಷಧಿ ನರ್ಸರಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿ, ಸುಸ್ಥಿರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಆರೋಗ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಾರೀರಿಕ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ತಡೆಯಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಮನೆಮದ್ದಿಗಾಗಿ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಒದಗಿಸಲು ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು. ಆಸಕ್ತ ಸಾರ್ವಜನಿಕರು ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯವಿರುವ ಔಷಧಿ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಮನೆ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಲು ಅಗತ್ಯ ತರಬೇತಿ/ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುವುದು.
6. 2022-23 ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಹುಳಿಮಾವು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಔಷಧಿ ಮತ್ತು ಸುಗಂಧ ಬೆಳೆಗಳ ಮೌಲ್ಯವರ್ಧನೆ ಸರಪಳಿ (ಕೊಯ್ಲೋತ್ತರ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಸಂಸ್ಕರಣಾ, ಮೌಲ್ಯವರ್ಧನೆ ಇತ್ಯಾದಿ) ಘಟಕವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದು.
7. ಹಣ್ಣು/ ತರಕಾರಿ/ ಹೂ/ಅಲಂಕಾರಿಕ ಗಿಡ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಕನಿಷ್ಠ ಪ್ರಮಾಣದ ನರ್ಸರಿ ಇಲ್ವಲದ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರ ಅಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಎಲ್ಲಾ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹುಳಿಮಾವು

ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಜಮೀನಿನ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ, ಸಣ್ಣ /ಮಧ್ಯಮ ಸಮಗ್ರ ನರ್ಸರಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದು.

8. ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳಾದ **Pesticide Residue Analysis** ಮತ್ತು **DNA Finger Printing Lab** ಗಳ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು.

9. ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಇಲಾಖೆಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಜಮೀನನ್ನು ಇಲಾಖೆಯ ಹೆಸರಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲು ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು.

10. ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಅಣಬೆ ಉತ್ಪಾದನೆ, ನರ್ಸರಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಸಸಿಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಪೋಷಕಾಂಶಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳ ಒಂದು ವಾರದ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, ತರಬೇತಿಯ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ, ತರಬೇತಿ ವಿಷಯ ಮತ್ತು ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆ ಮತ್ತು ಜೀವನೋಪಾಯ ಇಲಾಖೆ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಇಲಾಖೆಗಳ ವತಿಯಿಂದ ಮಾನ್ಯತೆ ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗಳನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಗಳಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ 2022-23 ನೇ ಸಾಲಿನ ಆಗಸ್ಟ್ ಅಂತ್ಯದೊಳಗೆ ಅಗತ್ಯ ಮಾನ್ಯತೆ/ಪರವಾನಗಿ ಪಡೆಯುವುದು. ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ತರಬೇತಿಯ ಅವಧಿಯನ್ನು ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಗೆ ಮತ್ತು ಕೆಲವೊಂದು ಆಯ್ದ ವಿಷಯಗಳ ತರಬೇತಿಯ ಅವಧಿಯನ್ನು ಮೂರು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನಾಧರಿಸಿ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಿಷಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಸಮಗ್ರ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ರೂಪಿಸಿ, ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಅನುಮೋದನೆ ಪಡೆದು, ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಕೃಷಿ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಪರಿಷತ್ತಿನ (ASCI) ಅನುಮೋದನೆ ಮತ್ತು ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆಯುವುದು.

11. ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳು ವರ್ಷಪೂರ್ತಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸರಾಗವಾಗಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಅನುವಾಗುವಂತೆ **Revolving fund** ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಲು ಕೋರಿ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಸಲ್ಲಿಸುವುದು.

12. ಹುಳಿಮಾವು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಕೈತೋಟ, ತಾರಸಿ ತೋಟ, ಉದ್ಯಾನವನ, ಲ್ಯಾಂಡ್ ಸ್ಕೇಪ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ಅನುವಾಗುವಂತೆ ಸೇವಾ ಕೇಂದ್ರ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು.

13. **ಗಣಕೀಕರಣ:-**

a) ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ನೀಡಲು ಅನುವಾಗುವಂತೆ, ಉತ್ಪಾದನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಾಮರ್ಶಿಸಲು ಅನುವಾಗುವಂತೆ, ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಒದಗಿಸಲು ಅನುವಾಗುವಂತೆ, ಪಾರದರ್ಶಕತೆ ನಿರ್ವಹಣೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ವಿಭಾಗಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ, ನಿರ್ವಹಣೆ, ದಾಸ್ತಾನು ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗಣಕೀಕರಣಗೊಳಿಸಲು ಯೋಚಿಸುವುದು.

b) **ಮಾರಾಟ ಮಳಿಗೆ ಗಣಕೀಕರಣ:** ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಮಾರಾಟ ಮಳಿಗೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗಣಕೀಕೃತಗೊಳಿಸುವುದು. ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಉತ್ಪಾದನೆಯಾಗುವ, ಲಭ್ಯವಿರುವ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟವಾಗುವ

ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗಣಕೀಕೃತಗೊಳಿಸುವುದು. ಫಲಾನುಭವಿಗಳ ವಿವರಗಳ ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು (ಹೆಸರು, ವಿಳಾಸ, ಫೋನ್ ಸಂಖ್ಯೆ, ಇ-ಮೇಲ್ ವಿಳಾಸ, ಖರೀದಿಸಿದ ಪರಿಕರಗಳು ಮತ್ತು ಪಡೆದ ಸೇವೆಯ ವಿವರಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ)ಗಳನ್ನು ಗಣಕೀಕರಣಗೊಳಿಸುವುದು. ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಫಲಿತಾಂಶದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸಹ ಗಣಕೀಕರಣಗೊಳಿಸುವುದು.

ಅಣಬೆ ವಿಭಾಗ: ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಉತ್ಪಾದನೆಯಾಗುವ, ಲಭ್ಯವಿರುವ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟವಾಗುವ ಅಣಬೆ ಸ್ಪಾನ್ ಬೀಜ/ ಬೆಳೆಗಳ ವಿವರ, ಖರೀದಿಸಿದ/ಸೇವೆ ಪಡೆದ ಫಲಾನುಭವಿಗಳ ವಿವರಗಳ ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು (ಹೆಸರು, ವಿಳಾಸ, ಫೋನ್ ಸಂಖ್ಯೆ, ಇ-ಮೇಲ್ ವಿಳಾಸ, ಖರೀದಿಸಿದ ಪರಿಕರಗಳು ಮತ್ತು ಪಡೆದ ಸೇವೆಯ ವಿವರಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ) ಗಳನ್ನು ಗಣಕೀಕರಣಗೊಳಿಸುವುದು.

ತರಬೇತಿ ವಿಭಾಗ: ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಒಂದು ದಿನದ ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ಒಂದು ವಾರದ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿಗೆ ನೋಂದಣಿ, ಶುಲ್ಕ ಪಾವತಿ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿಯ ಕುರಿತು ಸಂವಹನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಪೂರ್ಣ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗಣಕೀಕರಣಗೊಳಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಹಿಸುವುದು.

ವೆಬ್-ಸೈಟ್: ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ವೆಬ್-ಸೈಟ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು.

14. ಸ್ತ್ರೀಶಕ್ತಿ ಗುಂಪುಗಳಿಗೆ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ವಿವಿಧ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಅರಿವು ಮೂಡಿಸಿ ಆಸಕ್ತರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ನೀಡಿ ಸಬಲೀಕರಣಗೊಳಿಸುವುದು.
15. ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಸೃಜಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಣಬೆ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಸರಪಳಿಯ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಿಸಲು ಸ್ತ್ರೀಶಕ್ತಿ ಗುಂಪುಗಳು/ರೈತರ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಆಣಿಗೊಳಿಸಿ ತರಬೇತಿ ನೀಡಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸರಪಳಿಗೆ ಚಾಲನೆ ನೀಡುವುದು.
16. ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಉತ್ಪಾದನಾ ಘಟಕಗಳ ಬಳಸಿದ ನೀರನ್ನು ಶುದ್ಧೀಕರಿಸಿ ಮರುಬಳಕೆ ಮಾಡುವುದು.
17. ಹುಳಿಮಾವು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದ ಮಾರಾಟ ಮಳಿಗೆಯನ್ನು ಗಣಕೀಕೃತ ಮತ್ತು ಆಕರ್ಷಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಧುನೀಕರಣಗೊಳಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ಇದೇ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಪರಿಕರಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವೇದಿಕೆ ರೂಪಿಸಲು ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು.
18. ನಗರ/ಪಟ್ಟಣ/ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯಾಗುವ ಗೃಹ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್ ಮಾಡುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪರಿಣಿತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ತಾಂತ್ರಿಕತೆ ಪಡೆದು ತರಬೇತಿಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸುವುದು.
19. ಎಲ್ಲಾ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳು ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನಾ ಘಟಕಗಳ ತ್ಯಾಜ್ಯ ನೀರನ್ನು ಸಂಸ್ಕರಿಸಲು ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು. ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದ ತ್ಯಾಜ್ಯ ನೀರು ಇದ್ದಲ್ಲಿ, ತ್ಯಾಜ್ಯ ನೀರು ಸಂಸ್ಕರಣಾ ಘಟಕ (water treatment plant) ಅಳವಡಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಹಿಸುವುದು.
20. ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಸೌರ ಇಂಧನ ಘಟಕ ಅಳವಡಿಕೆ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಅದು ಪೂರ್ಣಗೊಂಡು ಕಾರ್ಯಾರಂಭ ಮಾಡಿದ ನಂತರ, ಘಟಕವನ್ನು ಪರಿವೀಕ್ಷಿಸಿ, ಉಳಿದ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಅಂತಹ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸುವ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸುವುದು.

ಕ್ರ.ಸಂ.18,19 ಮತ್ತು 20 ರಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿರುವ ಘಟಕಗಳು ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿನ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟು, ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಸುಸ್ಥಿರತೆ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಹಿಸುವುದು.

ಅಧ್ಯಾಯ 6

ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಮತ್ತು ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದ ಮತ್ತು ಸದ್ಭಳಕೆಗೆ ಕ್ರಮಗಳು

ಸರ್ವರಿಗೂ ಸರ್ವ ಋತುವಿನಲ್ಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟೂ ಪೂರ್ಣಾವಧಿಯ ಅವಶ್ಯ ಉದ್ಯೋಗವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುವುದು ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಸ್ಥಿರಾಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಭಾಗವಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧಿತ ಕ್ಷೇತ್ರ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿ, ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸುಸ್ಥಿರ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಉದ್ಯೋಗವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು ನಿರಂತರ ಪ್ರಯತ್ನವೇ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದ ಉದ್ಯೋಗ, ನಿರುದ್ಯೋಗ, ಭಾಗಶಃ ನಿರುದ್ಯೋಗ, ಋತುಮಾನ ಸೀಮಿತ ಉದ್ಯೋಗ, ಉದ್ಯೋಗ ಮರೀಚಿಕೆ (Disguised employment) ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಸಂಬಂಧಿತ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದೆ.

ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಉದ್ಯೋಗ (Formal ವಲಯ): ಸರ್ಕಾರಿ/ಆರೆ ಸರ್ಕಾರಿ/ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುವವರು ಕನಿಷ್ಠ 08 ಗಂಟೆ ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ವರ್ಷಪೂರ್ತಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ/ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಅವಕಾಶ ಪಡೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದ ಉದ್ಯೋಗ ಎನ್ನಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆ : ಸರ್ಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿ/ಸಿಬ್ಬಂದಿ, ಖಾಸಗಿ ಕಂಪನಿಯ ಮ್ಯಾನೇಜರ್/ಸಹಾಯಕ, ಗಾರ್ಮೆಂಟ್ಸ್ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ.,

ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಉದ್ಯೋಗ (In Formal ವಲಯ) : ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶದ ಗೇರು ಸಂಸ್ಕರಣಾ ಘಟಕಗಳು, ತೆಂಗು ಬೆಳೆಯುವ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಗದ ತೆಂಗು ಸಂಸ್ಕರಣಾ ಘಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳು, ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು (ಮಾವು+ ಅನಾನಸು+ ಪಪಾಯ+ ಕಲ್ಲಂಗಡಿ+ ಕಬೂಬು+ ಇತ್ಯಾದಿ) ಕ್ಯಾನ್ಮಾಡುವ ಸಂಸ್ಕರಣಾ ಘಟಕಗಳ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ವರ್ಷದ ಅನೇಕ ತಿಂಗಳು ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಉದ್ಯೋಗವಕಾಶವಿರುತ್ತದೆ. ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡ ಹಿಡುವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಶ್ರ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಮಿಶ್ರ ಬೇಸಾಯ ಪದ್ಧತಿಗಳಾದ ಕೃಷಿ+ಶೋಟಗಾರಿಕೆ+ಕೃಷಿಆರಣ್ಯ+ಹೈನುಗಾರಿಕೆ/ಮೀನುಗಾರಿಕೆ+ ಪ್ರಾಥಮಿಕಸಂಸ್ಕರಣೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ವರ್ಷಪೂರ್ತಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಮತ್ತು ಅವಶ್ಯ ಉದ್ಯೋಗವಕಾಶಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಋತುಮಾನ ಸೀಮಿತ ಉದ್ಯೋಗ: ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಲೆನಾಡು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ಆರೆ ಮಲೆನಾಡು/ ಸಮಶೀತೋಷ್ಣ ವಲಯ/ಬಣ ವಲಯದಮೇಲೆ ಆಶ್ರಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಬರಗಾಲವಿರದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬೆಳೆ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆ: 1) ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಖಾನಾಪುರ /ಬೆಳಗಾವಿ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು (ಕಬ್ಬು ಮತ್ತು ಭತ್ತ), ಹಾವೇರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಾವೇರಿ/ ಹಿರೇಕೆರೂರು/ ಹಾನಗಲ್ ತಾಲ್ಲೂಕು, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಿರಸಿ/ ಸಿದ್ಧಾಪುರ/ ಮುಂಡುಗೋಡು, ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಗರ/ ಸೊರಬ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು

ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಿರಸಿ/ ಸಿದ್ದಾಪುರ/ ಮುಂಡಗೋಡು, ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಗರ/ ಸೋರಬ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ತಾಲ್ಲೂಕು, ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆಲೂರು/ಅರಕಲಗೂಡು/ಬೇಲೂರು/ಸಕಲೇಶಪುರ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಆಶ್ರಿತ ಭತ್ತ ಸಾಗುವಳಿ, 2) ಹಾವೇರಿ, ಬೆಳಗಾವಿ, ಹಾಸನ, ಧಾರವಾಡ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, ಕೋಲಾರ, ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಮಳೆ ಆಶ್ರಿತ ಆಲೂಗಡ್ಡೆ ಬೆಳೆ ಸಾಗುವಳಿ. 3) ಬಾಗಲಕೋಟೆ, ಗದಗ, ಕೊಪ್ಪಳ, ವಿಜಯಪುರ, ದಾವಣಗೆರೆ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ಹಾವೇರಿ ಭಾಗಗಳ ಮಳೆ ಆಶ್ರಿತ ಈರುಳ್ಳಿ ಬೆಳೆ ಸಾಗುವಳಿ 4) ಬಹುತೇಕ ಸಮಶೀತೋಷ್ಣವಲಯದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಮಳೆ ಆಶ್ರಿತ ತರಕಾರಿ ಸಾಗುವಳಿ 5) ಕಲಬುರಗಿ, ಯಾದಗಿರಿ, ರಾಯಚೂರು, ಬೀದರ್, ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಮತ್ತು ವಿಜಯಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿನ ಮಳೆ ಆಶ್ರಿತ ತೊಗರಿ ಸಾಗುವಳಿ 6) ಗದಗ, ಧಾರವಾಡ, ಹಾವೇರಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಆಶ್ರಿತ ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ ಸಾಗುವಳಿ. 7) ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯ ಕರ್ನಾಟಕದ ಮಳೆ ಆಶ್ರಿತ ರಾಗಿ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಿರಿ ಧಾನ್ಯಗಳ ಸಾಗುವಳಿ 8) ಮೈಸೂರಿನ ಹುಣಸೂರು, ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟಣ ಮತ್ತು ಹಾಸನದ ಅರಕಲಗೂಡು ಭಾಗದ ಮಳೆ ಆಶ್ರಿತ ತಂಬಾಕು ಸಾಗುವಳಿ, 9) ಉತ್ತರಕರ್ನಾಟಕದ ಕೆಲವು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಳೆಯಾಶ್ರಿತ ಎಣ್ಣೆ ಕಾಳು ಬೆಳೆಗಳ ಸಾಗುವಳಿ, 10) ಉತ್ತರಕರ್ನಾಟಕದ ಬೀದರ್/ ಯಾದಗಿರಿ ನಂತಹ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿನ ಮಳೆಯಾಶ್ರಿತ ದ್ವಿಧಳ ಧಾನ್ಯಗಳಾದ ಹೆಸರು, ಉದ್ದು, ಸೋಯಾ, ಅವರೆ ಬೆಳೆಗಳ ಸಾಗುವಳಿ. ಸದರಿ ಎಲ್ಲಾ ಉದಾಹರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯ ಸರಾಸರಿ ಅವಧಿ 50 ದಿನದಿಂದ 180 ದಿನ ಮಾತ್ರ. ಅದು ಸರಿಯಾಗಿ ಮಳೆಯಾದಲ್ಲಿ. ಪ್ರತಿ ಒಂದು ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಬೆಳೆ ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಅದರಲ್ಲೂ ಭತ್ತ, ರಾಗಿ, ಸಿರಿಧಾನ್ಯ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಸಾಗುವಳಿಯ ಪೂರ್ಣ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ದಿನವೂ ಕೆಲಸವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನರ್ಸರಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು, ಭೂಮಿ ತಯಾರಿ, ನಾಟಿ ಮಾಡುವುದು, ಪೋಷಕಾಂಶ ಒದಗಿಸುವುದು, ಸಸ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಕಾರ್ಯ, ಆಗಾಗ್ಗೆ ಕಳೆ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಬೆಳೆ ಕೊಯ್ಲು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕೆಲವು ಮಾನವ ದಿನಗಳನ್ನು (ಉದ್ಯೋಗ) ವ್ಯಯಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ, ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲೂ ಸಹ ಐದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ದುಡಿಯುವ ಸದಸ್ಯರಿರುವ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯರುಗಳು ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲೂ, ಯಂತ್ರಧಾರೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿ ಯಂತ್ರಗಳ ಬಳಕೆಯಾದಲ್ಲಿ ಮಾನವ ದಿನಗಳ ಅಗತ್ಯತೆ ಇನ್ನೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಬೆಳೆ ಅವಧಿ ಮುಗಿದ ನಂತರ ವರ್ಷದ ಕನಿಷ್ಠ 6 ರಿಂದ 7 ತಿಂಗಳು ಇಂತಹ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗವಕಾಶ ಕಡಿಮೆ. ಇದನ್ನೇ ಋತುಮಾನ ಸೀಮಿತ ಉದ್ಯೋಗ ಎಂದೆನ್ನಬಹುದು.

ಉದ್ಯೋಗ ಮರೀಚಿಕೆ (Disguised employment): ರಾಜ್ಯದ ಶೇಕಡಾ 20 ರಿಂದ 25 ರಷ್ಟು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮುಂಗಾರು ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದು, ಅಣೆಕಟ್ಟು/ಕೆರೆಕಟ್ಟೆಗಳು ತುಂಬಿದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಅಲ್ಪಾವಧಿಯ ಮೂರು ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಸಾಗುವಳಿಮಾಡುವ ಅವಕಾಶ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಭತ್ತ, ಕಬ್ಬು, ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ಹತ್ತಿ, ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬೆಳೆಗಳ ಸಾಗುವಳಿ ಸಾವಿರಾರು ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಚಾಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಯಂತ್ರಗಳ ಬಳಕೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಹೆಚ್ಚು. ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಷದ ಬಹುತೇಕ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದರೂ ಸಹ, ಎಲ್ಲಾ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವ ಅವಕಾಶ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೇ ರೀತಿ ತಿಪಟೂರು/ ತುರುವೇಕೆರೆ/ ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ/ ಅರಸೀಕೆರೆ/ ಚನ್ನರಾಯಪಟ್ಟಣ/ ನಾಗಮಂಗಲ/ ಕೆ.ಆರ್.ಪೇಟೆ/ ರಾಮನಗರ/ ಚನ್ನಪಟ್ಟಣ/ ಕುಣಿಗಲ್/ ತುಮಕೂರು/ ಚಾಮರಾಜನಗರ/ ಗುಂಡ್ಲುಪೇಟೆ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಒಂಟಿ ಬೆಳೆ ತೆಂಗಿನ ತೋಟ ಹಾಗೂ

ಶ್ರೀನಿವಾಸಪುರ/ ಶಿಡ್ಲಘಟ್ಟ/ ಬಂಗಾರಪೇಟೆ/ ಕೋಲಾರ/ ಮಾಗಡಿ/ ಹಾವೇರಿ/ ಹಿರೇಕೆರೂರು/ ಹಾನ್ಗಲ್/ ಮುಂಡಗೋಡು/ ಧಾರವಾಡ/ ಚಾನಾಪುರ/ ಬೆಳಗಾವಿ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಒಂಟಿ ಬೆಳೆ ಮಾವು, ಇತ್ಯಾದಿ ತೋಟಗಳ ಹಿಡುವಳಿಗಳು ಎಷ್ಟೇ ದೊಡ್ಡದಿದ್ದರೂ, ವರ್ಷದ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶವಿರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ತೆಂಗಿನ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಳೆ, ಅರಿಶಿನ, ಗೆಡ್ಡೆ-ಗೆಣಸು ಬೆಳೆಗಳು, ಅರೆ ನೆರಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ತರಕಾರಿ, ಹಾಗೂ ಮಾವಿನ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯ ಮಧ್ಯೆ ಧವಸ/ ದ್ವಿಧಳ ಧಾನ್ಯಗಳ ಸಾಗುವಳಿ, ಇತರೆ ಹಣ್ಣಿನ ವಿಶ್ವ ಬೆಳೆಗಳ ಸಾಗುವಳಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಮಾನವ ದಿನಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ, ವರ್ಷದ 365 ದಿನವೂ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ, ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಒಟ್ಟು ಮಾನವ ದಿನಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ, ಬೆಳೆಯ ಸಾಗುವಳಿಗೆ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಮಾನವ ದಿನಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ, ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಉದ್ಯೋಗವಿದೆಯೆಂದು ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಕಂಡು ಬಂದರೂ, ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನೇ ಉದ್ಯೋಗ ಮರೀಚಿಕೆ (Disguised employment) ಎಂದೆನ್ನಬಹುದು. ಆದರೆ, ಯಾವುದೇ ಸರ್ಕಾರಿ/ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ ಡಾಟಾ ಎಂಟ್ರಿ ಆಪರೇಟರ್, ದೊಡ್ಡ ಗ್ರಾಮ/ಹೋಬಳಿಗಳ ಮುಖ್ಯ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿನ ದಿನಸಿ ಅಂಗಡಿ ವ್ಯಾಪರಸ್ಥರು, ಹಣ್ಣು/ತರಕಾರಿ ಮಾರುವವರು, ಹೋಬಳಿಗಳಲ್ಲಿನ ಗ್ಯಾರೇಜ್ ಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವವರು, ಭದ್ರತಾ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಿಬ್ಬಂದಿ, ಬಹುತೇಕ ವರ್ಷದ ಎಲ್ಲಾ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ದಿನದ ಬಹಳಷ್ಟು ಗಂಟೆ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಉದ್ಯೋಗ.

ನಿರುದ್ಯೋಗ: ಇನ್ನು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ನಿರಂತರ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ, ಹಿಡುವಳಿ ಗಾತ್ರ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು, ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ವೆಚ್ಚ ಹೆಚ್ಚುವುದು, ಪ್ರಕೃತಿ ಅಸಹಕಾರ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಕಾರಣದಿಂದ ನಿರುದ್ಯೋಗ ಸಮಸ್ಯೆ ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಜಮೀನು ಇಲ್ಲದಿರುವ ಕುಟುಂಬಗಳಂತು ಅನ್ಯ ಅವಕಾಶಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ಅವಲಂಬಿತರಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಕೃಷಿ: ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಕೃಷಿ ಬಿನ್ನವಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರತಿ ಹಿಡುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಬೆಳೆಗಳಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಸಾವಯವ ಮೂಲದ ಗೊಬ್ಬರದ ಲಭ್ಯತೆ ಪ್ರತಿ ಜಮೀನಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಒಟ್ಟಾರೆ ಉತ್ಪಾದಕತೆ ಕಡಿಮೆಯಿದ್ದರೂ, ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಇತ್ತು. ಒಂದರಲ್ಲಿ ನಷ್ಟವಾದರೆ ಮತ್ತೊಂದರಲ್ಲಿ ಸರಿದೂಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂತರಜಲ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ದನಕರುಗಳು, ಕುರಿ ಕೋಳಿಗಳು, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ತರಕಾರಿಗಳು, ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳು, ಅರಣ್ಯ ಮರಗಳು, ಜೇನು ಕೃಷಿ, ಕೃಷಿಯ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದವು. ಇದರಿಂದ, ಕುಟುಂಬ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ವರ್ಷದ ಬಹುತೇಕ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿದ್ದವು. ಹೊರಗಿನಿಂದ ದವಸ ಧಾನ್ಯ, ಹಣ್ಣು ತರಕಾರಿ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಕಡಿಮೆಯಿತ್ತು. ಇದ್ದರೂ, ಊರಿನೊಳಗೆಯೇ ಎಲ್ಲವೂ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಬದಲಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ: ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧಿತ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಅಳವಡಿಕೆ, ಯಾಂತ್ರೀಕರಣ, ಹನೀನೀರಾವರಿ/ ತುಂತುರುನೀರಾವರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಳವಡಿಕೆ, ಕೃಷಿ ಪರಿಕರಗಳಾದ ಗೊಬ್ಬರ ಮತ್ತು ಔಷಧ ಸಿಂಪರಣೆಯಲ್ಲಿ ಯಂತ್ರಗಳ ಬಳಕೆ, ಕೊಯ್ಲು/ ಕೊಯ್ಲೋತ್ತರ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಯಂತ್ರಗಳ ಬಳಕೆ, ಗಣಕೀಕರಣ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ/ ಸೆನ್ಸಾರ್ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ, ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಹಾಗೂ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂಟಿ ಬೆಳೆ (ಮೋನೋಕ್ರಾಪಿಂಗ್) ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕೃಷಿ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಅಮೂಲಾಗ್ರ ಬದಲಾವಣೆ ಕಂಡಿದೆ

ಮತ್ತು ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದಕತೆಯಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯ ಹೆಚ್ಚಳವು ಆಗಿರುತ್ತದೆ (ಇದರ ಸಾಧಕ ಭಾಧಕಗಳು ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿಭಾಯಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಿಷಯ). ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿರುದ್ಯೋಗ, ಭಾಗಶಃ ನಿರುದ್ಯೋಗ, ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಜನ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ವರ್ಷ ಪೂರ್ತಿ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಉದ್ಯೋಗ ದೊರೆಯದಿರುವುದು (Disguised employment) ಇತ್ಯಾದಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧಿತ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಬಾರೀ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಅಮೂಲ್ಯ ಮಾನವ ದಿನಗಳನ್ನು ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧಿತ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಇತರ ಉತ್ಪಾದನಾ ಮತ್ತು ಸೇವಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಉಪ ಕಸುಬುಗಳಿಗೆ ಅಥವಾ ಹೊಸ ಕೃಷಿ ಕಸುಬುಗಳಿಗೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾರ್ಗೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ.

ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾರ್ಗೋಪಾಯವೇ?

ಹೌದು. ಇವರುಗಳಿಗೆ ಕೃಷಿ, ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಕೃಷಿ/ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಗೆ ಬೇಕಾದ ಪರಿಕರಗಳ ಉತ್ಪಾದನಾ ಘಟಕಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ಅವಶ್ಯವಾದ ಸೇವಾ ಘಟಕಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವಂತೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಲು ವಿಫಲ ಅವಕಾಶಗಳಿವೆ. ಈ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಸದುಪಯೋಗ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡಲ್ಲಿ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ನಿರುದ್ಯೋಗ/ ಭಾಗಶಃ ನಿರುದ್ಯೋಗ/ ಉದ್ಯೋಗ ಮರೀಚಿಕೆ, ಇತ್ಯಾದಿ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಲಭ್ಯವಾಗುವ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾನವ ದಿನಗಳನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧಿತ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಉತ್ಪಾದಕತೆಯಲ್ಲಿನ ಸುಸ್ಥಿರತೆಗೆ, ಆದಾಯ ಹೆಚ್ಚಳಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟ ಪಡಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದಕತೆಗೆ ಕುಂದು ಬಾರದಂತೆ ಹೆಚ್ಚಿರುವ ಮಾನವ ದಿನಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಂತಹ ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧಿತ ನವೀನ ಬಗೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಇದರಿಂದ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ಪೂರೈಸುವ ಕೃಷಿ ವಲಯ ನಲುಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸುವುದಾದರೆ, ತರಕಾರಿ ಸಸ್ಯೋತ್ಪಾದನೆ ನರ್ಸರಿ, ಪುಷ್ಪ/ ಅಲಂಕಾರಿಕ ಸಸಿ ನರ್ಸರಿ, ಅಣಬೆ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಬಿದಿರು ಬೆತ್ತ ಸಾಗುವಳಿ ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಂದ ವಿವಿಧ ಉಪಯೋಗಿ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಬಹುವಾರ್ಷಿಕ ಬೆಳೆಗಳ ನರ್ಸರಿ, ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಔಷಧಿ ಸುಗಂಧ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಮಿಶ್ರ/ ಅಂತರ್ ಬೆಳೆಯಾಗಿ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಸ್ಕರಣೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆ, ಮಾರಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಜೇನು ಕೃಷಿ, ಕೃಷಿ ಅರಣ್ಯೀಕರಣದಿಂದ ಟಿಂಬರ್ ಜಾತಿಯ ಮರಗಳ ಸಾಗುವಳಿ ಮತ್ತು ಟಿಂಬರ್ ಸಂಬಂಧಿತ ಉತ್ಪಾದಕತೆ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವಿಕೆ, ಇತ್ಯಾದಿ. ಇಂತಹ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ನಿಧಾನವಾಗಿಯಾದರೂ ಕೃಷಿ/ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಉಪ ಉದ್ಯಮಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ (micro front) ಮತ್ತು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ (macro front) [as envisaged in the DPR Annexure-4] ಉದ್ಯೋಗ ಅವಕಾಶಗಳಿಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದಲ್ಲದೆ, ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ತೆರಿಗೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ (GST ಮತ್ತು IT) ರಾಜ್ಯದ ಬೊಕ್ಕಸಕ್ಕೂ ಆದಾಯ ಸೃಜನೆ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಬಲ್ಲದು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಕೃಷಿ/ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧಿತ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಉದ್ಯಮ ಶೀಲತೆ ಬೆಳೆಸುವುದು ರೈತ

ಸಮೂಹದ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಡುವುದು ಉತ್ತಮ ದ್ಯೋತಕ ಮತ್ತು ಸಂಕೇತವೇ.

ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿಗೆ ಆದ್ಯತೆ

ಕೃಷಿ/ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಕೃಷಿ/ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ಸೃಜಿಸುವ ಅವಿಷ್ಕಾರ/ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ರೈತ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಬಳಕೆದಾರರಿಗೆ ವಿಸ್ತರಣಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ತಲುಪಿಸುವುದು ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಇಲಾಖೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಸದರಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸರಣ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಮತ್ತು ಕ್ಷಮತಾ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳ್ಳುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒತ್ತು ದೊರೆಯಬೇಕಿದೆ. ಇದು ಇಲಾಖೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಆದ್ಯತೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಬೇಕು. ನಿಗದಿತ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನಿಗದಿತ ಗುರಿ ಸಾಧನೆಗೆ ಮತ್ತು ಗುಣಮಟ್ಟದ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ರೂಪುರೇಷೆ ನೀಡುವ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕತೆಯಿರುತ್ತದೆ.

ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ವತಿಯಿಂದ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿಗೆ ಅವಕಾಶಗಳು:

ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಪರಿಕರಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ರಾಜ್ಯದೆಲ್ಲೆಡೆ ಗಳಿಕೆಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಸ್ವಯಂ ಉದ್ಯೋಗವಕಾಶಗಳನ್ನು ಸೃಜಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ರಾಜ್ಯದ ರೈತ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರುಗಳು, ಗ್ರಾಮೀಣ ಮತ್ತು ನಗರ ಪ್ರದೇಶದ ಜನತೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮತ್ತು ಆಸಕ್ತರಿಗೆ ಕೃಷಿ, ತೋಟಗಾರಿಕೆ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಾರದ/ಒಂದು ತಿಂಗಳಿನ ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘಾವಧಿ (3/6 ತಿಂಗಳು) ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ. ಸದರಿ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ಉದ್ಯೋಗ ಸೃಜಿಸಲು ರೈತ ಕುಟುಂಬದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಯುವಜನತೆ ಮತ್ತು ನಗರದ ಯುವಜನತೆಗೆ ಸದರಿ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತೇ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ ನೀಡಿದಲ್ಲಿ, ಸ್ವಯಂ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶ, ದುಡಿಯಲಿಚ್ಛಿಸುವವರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶ, ಸೃಜನೆಯಾಗುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಸದರಿ ಪರಿಕರಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಪ್ರಮಾಣವು ಸಾಕಷ್ಟುಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚುವುದರ ಮೂಲಕ ರೈತರಿಗೆ / ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ದರಗಳಲ್ಲಿ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಪರಿಕರಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳು ದೊರೆಯಲು ಅನುವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ಸದರಿ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನಾಧರಿಸಿದ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಾಗೂ ಮುಂದೆ ಈ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಉತ್ತಮ ಇನ್‌ಕ್ಯುಬೇಷನ್ ಸೆಂಟರ್‌ಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾದರೆ ಕನಿಷ್ಠ ಪ್ರಮಾಣದ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಾ, ವಾಸ್ತವಿಕ ಖರ್ಚು-ಆದಾಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಗತ್ಯ ದತ್ತಾಂಶ ಸೃಜಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯವು ಮತ್ತು ಅನಿವಾರ್ಯವೂ ಆಗುವುದರಿಂದ, ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದ ವಿವಿಧ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳ ಕನಿಷ್ಠ ಪ್ರಮಾಣದ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಕುಂದು ಬಾರದಂತೆ, ಸದ್ಯ KSHDA ಗೆ ಪಾವತಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಆದಾಯ ಕಡಿಮೆಯಾಗದಂತೆ, ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ, ಸಮಗ್ರ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದ

ಸದುದ್ದೇಶಗಳು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ರೈತರು/ ಸಾರ್ವಜನಿಕರು/ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು/ ಯುವಜನತೆಯನ್ನು (multiplier effect) ತಲುಪಲು ಅವಕಾಶವಾಗುತ್ತದೆ.

ಒಟ್ಟಾರೇ, ಬಲಗುಂದುತ್ತಿರುವ ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಸಧೃಢಗೊಳಿಸುವುದು, ಕೃಷಿ/ ತೋಟಗಾರಿಕೆ / ಹೈನುಗಾರಿಕೆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಉಪ ಕಸುಬುಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಕೃಷಿ / ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಮುಖ್ಯ ಬೆಳೆಯ ಆದಾಯದೊಂದಿಗೆ ಉಪ ಕಸುಬುಗಳಿಂದಲೂ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಆದಾಯ ಗಳಿಸಿ, ಒಟ್ಟಾರೆ ಕೃಷಿ/ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಕ್ಷೇತ್ರ ಆರ್ಥಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಲಾಭದಾಯಕವಾಗುವಂತೆ ಮತ್ತು ಯುವಜನತೆಗೆ ಆಕರ್ಷಕವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು, ಕೃಷಿ/ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಕರಾರುವಕ್ಕಾಗಿ ಅಳಿಯಲಾಗದ (Quantification)ನಿರುದ್ಯೋಗ/ ಭಾಗಶಃ ಉದ್ಯೋಗ/ ಋತುಮಾನಿಕ ನಿರುದ್ಯೋಗ/ ಮರೀಚಿಕೆ ಉದ್ಯೋಗ (disguised employment) ಗಳಿಂದ ಲಭ್ಯವಾಗುವ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಮಾನವ ದಿನಗಳನ್ನು ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧಿತ ವಲಯದಲ್ಲಿಯೇ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ರೀತಿಯ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಸೇವಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧಿತ ವಲಯ ಸುಸ್ಥಿರತೆ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮತ್ತು ಬಹಳ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಆಹಾರ ವಲಯ/ ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಸೊರಗದಂತೆ/ ನಲುಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಈ ಯೋಜನೆಯ ಒಟ್ಟಾರೆ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಉದ್ದೇಶಗಳು:

1. ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ತೋಟಗಾರಿಕೆ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವ-ಉತ್ಪಾದನಾ ಘಟಕ ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗವಕಾಶಗಳನ್ನು ಸೃಜಿಸಲು ಅನುವಾಗುವಂತೆ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ಯುವಜನತೆಯನ್ನು ಆಣಿಗೊಳಿಸುವುದು. ಆ ಮೂಲಕ ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಆದಾಯ ಗಳಿಕೆ ವೃದ್ಧಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಆ ಮುಖೇನ ಕೃಷಿ / ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಕ್ಷೇತ್ರ ಯುವಜನತೆಗೆ ಆಸಕ್ತಿದಾಯಕ/ ಆಕರ್ಷಕವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು.
2. ಕೃಷಿ/ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಸೃಜಿಸುವುದು (ವೇತನಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ಸ್ವಯಂ ಘಟಕಗಳು)
3. ದೊಡ್ಡ ನಗರಗಳ ಮೇಲಿನ ಒತ್ತಡ ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸಲು ಅನುವಾಗುವಂತೆ, ಕೃಷಿ, ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಸಂಬಂಧಿತ ವಲಯಗಳ ಉತ್ಪಾದನಾ ಉದ್ಯಮಗಳು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಲು ಪೂರಕ ವಾತಾವರಣ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು.
4. ಕೃಷಿ, ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಿತ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಉತ್ಪಾದನಾ ಮತ್ತು ಸೇವಾ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ, ಕೌಶಲ್ಯತೆ ಹೊಂದಿದ ತಾಂತ್ರಿಕ ಪರಿಣಿತರಿಗೆ ಬೇಡಿಕೆಯಿದ್ದು, ಈ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಅನುವಾಗುವಂತೆ ಪದವೀಧರರು / ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಪದವೀಧರರು, ಆಸಕ್ತ ಯುವಜನತೆಗೆ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ ನೀಡುವುದು.

ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿಗೆ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾದ ವಿಷಯಗಳು:

ಸದ್ಯ ಅನುಷ್ಠಾನಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ತರಬೇತಿ ವಿಷಯಗಳ ಪಟ್ಟಿ:

- 1) ಅಣಬೆ ಉತ್ಪಾದನೆ ತಾಂತ್ರಿಕತೆ,
- 2) ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ತಾಂತ್ರಿಕತೆ,
- 3) ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಸಸ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ,

- 4) ಸಾಮಾನ್ಯ ನರ್ಸರಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆ,
- 5) ಪೋಷಕಾಂಶಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ.

ಅನುಷ್ಠಾನ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳು: ಮೇಲ್ಕಾಣಿಸಿದ ಮೊದಲ ಹಂತದ 5 ಬಗೆಯ ತರಬೇತಿಗಳಿಗೆ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಪಟ್ಟಿ, ಪಠ್ಯಕ್ರಮದ ವಿವರಗಳು, ತರಬೇತಿ ನೀಡುವ ಅಧಿಕಾರಿ/ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳ ವಿವರ, ತರಬೇತಿ ನೀಡುವ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳು, ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ ವಿವರಗಳು, ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೊದಲ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಒಂದು ವಾರದ ತರಬೇತಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿದೆ.

ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆಯೋಜಿಸಲಾಗಿರುವ ಒಂದು ವಾರದ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿಯ ಇದುವರೆಗಿನ ಪ್ರಗತಿ

ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳು	ತರಬೇತಿ ವಿಷಯ	ತರಬೇತಿ ತಂಡಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ತರಬೇತಿ ಪಡೆದ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ
ಹುಳಿಮಾವು	ಅಣಬೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ತಾಂತ್ರಿಕತೆ	25	264 ಸಂಖ್ಯೆ
	ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ತಾಂತ್ರಿಕತೆ	01	10 ಸಂಖ್ಯೆ
	ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಸಸ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ	26	159
	ಸಾಮಾನ್ಯ ನರ್ಸರಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆ	5	100
	ಪೋಷಕಾಂಶಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ	01	08ಸಂಖ್ಯೆ
	ಉಪ ಒಟ್ಟು-1	58	541
ಶಿವಮೊಗ್ಗ	ಅಣಬೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ತಾಂತ್ರಿಕತೆ	5	116
	ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಸಸ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ	1	5
	ಉಪ ಒಟ್ಟು-2	6	121
ಬೆಳಗಾವಿ	ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ತಾಂತ್ರಿಕತೆ	1	24
	ಉಪ ಒಟ್ಟು-3	1	24
ಮೈಸೂರು	ಅಣಬೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ತಾಂತ್ರಿಕತೆ	6	53
	ಉಪ ಒಟ್ಟು-4	6	53
	ಒಟ್ಟು	71	739

ಊಟ, ವಸತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ: ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ, ಹುಳಿಮಾವು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಒಂದು ವಾರದ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಆಯೋಜಿಸಲು ಅನುವಾಗುವಂತೆ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಜರಾಗುವ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಊಟ ಮತ್ತು ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯ ಕಲ್ಪಿಸಲು ಅನುವಾಗುವಂತೆ ಈಗಾಗಲೇ 2017-18 ನೇ ಸಾಲಿನ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೃಷಿ ವಿಕಾಸ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಸರ್ಕಾರದ ಅನುಮೋದನೆ ಪಡೆದು ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ತರಬೇತಿ ಪಡೆದ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಆದ್ಯತೆ: ಈ ರೀತಿ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳು ಸ್ವಯಂ ಉತ್ಪಾದನಾ ಅಥವಾ ಸೇವಾ ಅಥವಾ ಎರಡು ಬಗೆಯ ಸಮಗ್ರ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

ಪಡಿಸಲು ಮುಂದೆ ಬಂದಲ್ಲಿ, ಅಂತಹವರಿಗೆ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಾಲ ಮಂಜೂರಾತಿ, ಅವಕಾಶಗಳಿದ್ದಲ್ಲಿ ಇಲಾಖಾ ಸಹಾಯಧನ ಮಂಜೂರಾತಿ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಆದ್ಯತೆ ನೀಡುವಂತೆ ವಿವಿಧ ಯೋಜನೆಗಳ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಯಡಿ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಲು ಸರ್ಕಾರದ ಅನುಮೋದನೆ ಪಡೆಯಲು ಕ್ರಮವಹಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಯೋಜಿಸಲಾಗಿರುವ ತರಬೇತಿಗಳ ಪಟ್ಟಿ

1. ಪೀಡೆ ನಾಶಕ ಉಳಿಕೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ
2. ತರಕಾರಿ ಸಸ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ನರ್ಸರಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆ
3. ಪುಷ್ಪ ಅಲಂಕಾರಿಕ ಸಸ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ನರ್ಸರಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ
4. ಸುಸ್ಥಿರತೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾವಲಂಬನೆಗಾಗಿ ಕ್ಷೇತ್ರಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಾವಯವ ಪರಿಕರಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆ
5. ಮಳೆ ನೀರು ಕೊಯಲು ತಾಂತ್ರಿಕತೆ ಮತ್ತು ಕಿರು ಜಲಾನಯನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ/ ನಿರ್ವಹಣೆ
6. ಔಷಧಿ ಸಸಿ ನರ್ಸರಿ/ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಸ್ಕರಣೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳು
7. ಸಾವಯವ ಪರಿವರ್ತನೆ ಮತ್ತು ದೃಢೀಕರಣ:ತಾಂತ್ರಿಕತೆ ಮತ್ತು ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳು

ಭಾರತೀಯ ಕೃಷಿ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಪರಿಷತ್ತು

ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಭಾರತೀಯ ಕೃಷಿ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಪರಿಷತ್ತಿನ ವತಿಯಿಂದ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧಿತ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿಗಾಗಿ ವಿಷಯಗಳ ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ವಿಷಯವಾರು ತರಬೇತಿಯ ಅವಧಿ, ಶಿಬಿರಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಹತೆ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಪೂರಕ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು ಮಾರ್ಗಸೂಚಿ ನೀಡಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸದರಿ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿನ ವಿಷಯಗಳ ತರಬೇತಿಯ ಅವಧಿ ಕನಿಷ್ಠ 200 ಗಂಟೆಯದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ (ಕನಿಷ್ಠ 25 ತರಬೇತಿ ದಿನಗಳು/ 1 ತಿಂಗಳು). ಸ್ವಯಂ ಉದ್ಯೋಗ ಸೃಜನೆಗೆ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಘಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿ, ವೇತನ ಪಡೆಯಲು ಅನುವಾಗುವಂತೆ ತರಬೇತಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಭಾರತೀಯ ಕೃಷಿ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಪತ್ರ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಲ್ಲಿ (letter head) ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರ ವಿತರಿಸಲು ಈ ಮಾನದಂಡಗಳ ಪಾಲನೆ ಅವಶ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರ ಪಡೆದ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳು ದೊರೆಯುವ ಸಂಭವ ಉತ್ತಮಗೊಳ್ಳುವ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಿದೆ.

ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿರುವ ಕ್ರಮಗಳು:

1. ಭಾರತೀಯ ಕೃಷಿ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಪರಿಷತ್ತಿನ ವತಿಯಿಂದ ಪರವಾನಗಿ/ ಮಾನ್ಯತೆ (Accreditation): ಸದ್ಯ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಾರದ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಭಾರತೀಯ ಕೃಷಿ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಪರಿಷತ್ತಿನ ವತಿಯಿಂದ ಪರವಾನಗಿ/ ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆಯಲು ಅನುವಾಗುವಂತೆ ನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯವಿರುವ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳ(ಉದಾ: ನರ್ಸರಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ತಾಂತ್ರಿಕತೆ, ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಸಸ್ಯೋತ್ಪಾದನೆ, ಪೀಡೆ ನಾಶಕ ಉಳಿಕೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಇತ್ಯಾದಿ) ತರಬೇತಿ ಅವಧಿಯನ್ನು ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಕ್ರಮವಹಿಸಬೇಕಿರುತ್ತದೆ. ತದನಂತರ, ಭಾರತೀಯ ಕೃಷಿ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಮಾನ್ಯತೆ

ಪಡೆಯಲು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಸಲ್ಲಿಸಲಾಗುವುದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ, ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳು, ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಬೇಕಾಗುವ ಇತರೆ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳ ಕುರಿತು **ASCI** ಅನುಮೋದಿತ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳ ವತಿಯಿಂದ ಮೌಲಿಕರಣ ಪಡೆದು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

2. ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಅಣಬೆ ಉತ್ಪಾದನೆ, ನರ್ಸರಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಸಸಿಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಪೋಷಕಾಂಶಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳ ಒಂದು ವಾರದ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, ತರಬೇತಿಯ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ, ತರಬೇತಿ ವಿಷಯ ಮತ್ತು ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆ ಮತ್ತು ಜೀವನೋಪಾಯ ಇಲಾಖೆ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಇಲಾಖೆಗಳ ವತಿಯಿಂದ ಮಾನ್ಯತೆ ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗಳನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಗಳಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ **2022-23** ನೇ ಸಾಲಿನ ಆಗಸ್ಟ್ ಅಂತ್ಯದೊಳಗೆ ಅಗತ್ಯ ಮಾನ್ಯತೆ/ಪರವಾನಗಿ ಪಡೆಯುವುದು. ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ತರಬೇತಿಯ ಅವಧಿಯನ್ನು ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಗೆ ಮತ್ತು ಕೆಲವೊಂದು ಆಯ್ದ ವಿಷಯಗಳ ತರಬೇತಿಯ ಅವಧಿಯನ್ನು ಮೂರು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನಾಧರಿಸಿ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಿಷಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಸಮಗ್ರ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ರೂಪಿಸಿ, ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಅನುಮೋದನೆ ಪಡೆದು, ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಕೃಷಿ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಪರಿಷತ್ತಿನ (**ASCI**) ಅನುಮೋದನೆ ಮತ್ತು ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆಯುವುದು
3. ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ ಆಯೋಜಿಸಲು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಊಟ ಮತ್ತು ವಸತಿಗೆ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯ ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ವತಿಯಿಂದ ಆಯೋಜಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಇಲಾಖೆ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಇಲಾಖೆ ವತಿಯಿಂದ ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆಯಲು ಕ್ರಮವಹಿಸಲಾಗುವುದು.
4. ಭಾರತೀಯ ಕೃಷಿ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಪರಿಷತ್ತು ಅನುಮೋದಿಸಿರುವ ತರಬೇತಿ ವಿಷಯಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ವತಿಯಿಂದ ಆಯೋಜಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳು ಸದ್ಯ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಸದರಿ ವಿಷಯಗಳ ಪಟ್ಟಿ, ಅವುಗಳ ಪಠ್ಯ ವಿನ್ಯಾಸ, ಪಠ್ಯ ಕ್ರಮಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು **ASCI** ಗೆ ಅನುಮೋದನೆಗಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಸಲ್ಲಿಸಲಾಗುವುದು. ಅದಕ್ಕೂ ಮುನ್ನ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಊಟ ವಸತಿಗೆ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಮತ್ತು ತದನಂತರ ತರಬೇತಿ ಅವಧಿಯನ್ನು ಒಂದು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿರುತ್ತದೆ.
5. ಭಾರತೀಯ ಕೃಷಿ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಪರಿಷತ್ತಿನ ವತಿಯಿಂದ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆಯಲು ಮತ್ತು ತದನಂತರ, ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ ನೀಡಲು, **ASCI** ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಯನ್ವಯ, ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು **10** ದಿನಗಳ ಅವಧಿಯ ತರಬೇತಿಗೆ ನಿಯೋಜಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. **ASCI** ವತಿಯಿಂದ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ ನೀಡಲು ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.
6. ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕಾಗಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಇಲಾಖೆಗಳ ಕೇಂದ್ರ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ (ತೋಟಗಾರಿಕೆ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ) ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಘಟಕವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು **ASCI** ವತಿಯಿಂದ ಸಲಹೆ ನೀಡಲಾಗಿರುತ್ತದೆ.
7. ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ, ಉದ್ಯೋಮಶೀಲತೆ ಮತ್ತು ಜೀವನೋಪಾಯ ಇಲಾಖೆ ವತಿಯಿಂದ ಅನುದಾನ ಪಡೆಯಲು ಹಿರಿಯ ಸಹಾಯಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ನಿರ್ದೇಶಕರು (ಸಮನ್ವಯ), ಹುಳಿಮಾವು ರವರು ಕ್ರಮವಹಿಸುವುದು.

2022-23 ನೇ ಸಾಲಿಗೆ ಭೌತಿಕ ಗುರಿ: ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಯೋಜಿಸಲು ಅನುವಾಗುವಂತೆ ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ. **2022-23** ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿರುವ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಗುರಿಯ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅದರನ್ವಯ ಗುರಿ ಸಾಧಿಸಲು ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು.

ಅಧ್ಯಾಯ 7

ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುವ ವಿವಿಧ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಎಸ್.ಆರ್.

ದರಗಳನ್ನು (SoR) ಉತ್ಪಾದನಾ ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಲು ಮತ್ತು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಲು

ಪಾಲಿಸಬೇಕಾದ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಗಳು

ಉತ್ಪಾದನಾ ವೆಚ್ಚ:

ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುವ ವಿವಿಧ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಉತ್ಪಾದನಾ ವೆಚ್ಚ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ, ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ಉತ್ಪಾದನಾ/ವಿಶ್ಲೇಷಣಾ ವೆಚ್ಚ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ಚಿಂತನ ಮಂಡನದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿ ನಿರ್ಧರಿಸಿದಂತೆ, ವಿವಿಧ ಪರಿಕರಗಳಿಗೆ ವಿವಿಧ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗೆ ಉತ್ಪಾದನಾ ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಹಾಕುವುದು. ಪರಿಕರವಾರು ಪ್ರಮಾಣಗಳ ಪಟ್ಟಿ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿರಬೇಕು.

ಕ್ರ. ಸಂ	ಪರಿಕರಗಳು/ಸೇವೆಗಳು	ಮಾಪನ	ಉತ್ಪಾದನಾ ವೆಚ್ಚ ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಬೇಕಾಗಿರುವ ಪ್ರಮಾಣ
1	ಘನ ರೂಪದ ಜೈವಿಕ ಗೊಬ್ಬರ/ನಿಯಂತ್ರಕಗಳು	ಟನ್ ಗಳಲ್ಲಿ	1,25,50,100,500,750,1000
	ದ್ರವ ರೂಪದ ಜೈವಿಕ ಗೊಬ್ಬರ/ನಿಯಂತ್ರಕಗಳು (AMC)	ಲೀಟರ್ ಗಳಲ್ಲಿ	1, 5, 10, 25, 50, 100, 250, 500, 1000, 3000, 5000, 10000, 25000
2	ಮಣ್ಣು, ನೀರು, ಎಲೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ	ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ	50,100,500,1000,5000, 10000, 20000
3	ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಗಿಡಗಳು	ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ	1,000, 5,000, 10,000, 50,000, 1,00,000, 5,00,000, 10,00,000
4	ಅಣಬೆ ಬೀಜ	ಬಾಟಲ್ ಸಂಖ್ಯೆ (250ಗ್ರಾಂ)	100,500,1000,10000, 25000, 50000
5	RTF ಬ್ಯಾಗ್	ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ	50,100,200,500, 1000, 5000, 10000
6	ಅಣಬೆ ಬೆಳೆ	ಕೆ.ಜಿ.ಗಳಲ್ಲಿ	2,5,10,50, 100, 1000

SR ದರಗಳನ್ನು (SoR) ನಿಗದಿಪಡಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಪರಿಷ್ಕರಿಸುವುದು

ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಸಸಿಗಳು, ಜೈವಿಕ ಗೊಬ್ಬರ/ನಿಯಂತ್ರಕ/ಪರಿಕರಗಳು ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ವಿಶ್ಲೇಷಣಾ ಸೇವೆಗಳು ಹಾಗೂ ಅಣಬೆ ಬೀಜ/ಬೆಳೆಗಳ ಉತ್ಪಾದನಾ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಪರಿಷ್ಕರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಮತ್ತು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾದ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ.

A. ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಮಿತಿಗಳ ರಚನೆ:

ಮೊದಲ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಆಯಾ ವಿಭಾಗಗಳ ಬಟವಾಡೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ಈ ಹಿಂದೆ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿ ಅನುಭವ ಹೊಂದಿದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ರಚಿಸುವುದು.

ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಗಿಡಗಳ ಉತ್ಪಾದನಾ ವೆಚ್ಚ ನಿಗದಿಪಡಿಸಲು ಸಮಿತಿ

- ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಉಪ ನಿರ್ದೇಶಕರು (ಅಂಕೃ), ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರ, ಹುಳಿಮಾವು - ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
- ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಉಪ ನಿರ್ದೇಶಕರು. ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರ, ಮೈಸೂರು - ಸದಸ್ಯರು
- ಹುಳಿಮಾವು, ಬೆಳಗಾವಿ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಬೀದರ್, ದಾವಣಗೆರೆ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಬಟವಾಡೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು - ಸದಸ್ಯರು
- ಹುಳಿಮಾವು, ಬೆಳಗಾವಿ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಬೀದರ್, ದಾವಣಗೆರೆ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ವಿಭಾಗದ ಸಹಾಯಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು - ಸದಸ್ಯರು
- ಹುಳಿಮಾವು, ಬೆಳಗಾವಿ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಬೀದರ್, ದಾವಣಗೆರೆ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ವಿಭಾಗದ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಸಹಾಯಕರುಗಳು - ಸದಸ್ಯರು
- ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳ SRF/JRF ರವರು - ಸದಸ್ಯರು

ಜೈವಿಕ ಗೊಬ್ಬರ/ನಿಯಂತ್ರಕ/ಪರಿಕರಗಳು ಉತ್ಪಾದನಾ ವೆಚ್ಚ ನಿಗದಿಪಡಿಸಲು ಸಮಿತಿ

- ಹಿರಿಯ ಸಹಾಯಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ನಿರ್ದೇಶಕರು (ಸಪೋ), ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರ, ಹುಳಿಮಾವು - ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
- ಹುಳಿಮಾವು, ಬೆಳಗಾವಿ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಬೀದರ್, ದಾವಣಗೆರೆ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಬಟವಾಡೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು - ಸದಸ್ಯರು
- ಹುಳಿಮಾವು, ಬೆಳಗಾವಿ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಬೀದರ್, ದಾವಣಗೆರೆ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರ ಉತ್ಪಾದನೆ ವಿಭಾಗದ ಸಹಾಯಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು - ಸದಸ್ಯರು
- ಹುಳಿಮಾವು, ಬೆಳಗಾವಿ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಬೀದರ್, ದಾವಣಗೆರೆ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರ ಉತ್ಪಾದನೆ ವಿಭಾಗದ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಸಹಾಯಕರುಗಳು - ಸದಸ್ಯರು
- ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳ SRF/JRF ರವರು - ಸದಸ್ಯರು

ವಿವಿಧ ವಿಶ್ಲೇಷಣಾ ಸೇವೆಗಳ ಉತ್ಪಾದನಾ ವೆಚ್ಚ ನಿಗದಿಪಡಿಸಲು ಸಮಿತಿ

- i. ಹಿರಿಯ ಸಹಾಯಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ನಿರ್ದೇಶಕರು (ಸಪೋ), ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರ, ಹುಳಿಮಾವು - ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
- ii. ಹುಳಿಮಾವು, ಬೆಳಗಾವಿ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಬೀದರ್, ದಾವಣಗೆರೆ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಬಟವಾಡೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು - ಸದಸ್ಯರು
- iii. ಹುಳಿಮಾವು, ಬೆಳಗಾವಿ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಬೀದರ್, ದಾವಣಗೆರೆ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಸಸ್ಯಪೋಷಕಾಂಶ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ವಿಭಾಗದ ಸಹಾಯಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು - ಸದಸ್ಯರು
- iv. ಹುಳಿಮಾವು, ಬೆಳಗಾವಿ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಬೀದರ್, ದಾವಣಗೆರೆ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಜೈವಿಕ ಸಸ್ಯಪೋಷಕಾಂಶ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ವಿಭಾಗದ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಸಹಾಯಕರುಗಳು - ಸದಸ್ಯರು
- v. ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳ SRF/JRF ರವರು - ಸದಸ್ಯರು

ಅಣಬೆ ಬೀಜ ಮತ್ತು ಬೆಳೆ ಉತ್ಪಾದನಾ ವೆಚ್ಚ ನಿಗದಿಪಡಿಸಲು ಸಮಿತಿ

- i. ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಉಪ ನಿರ್ದೇಶಕರು. ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರ, ಮೈಸೂರು - ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
- ii. ಹುಳಿಮಾವು, ಬೆಳಗಾವಿ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಬೀದರ್ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಬಟವಾಡೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು - ಸದಸ್ಯರು
- iii. ಹುಳಿಮಾವು, ಬೆಳಗಾವಿ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಬೀದರ್ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಅಣಬೆ ವಿಭಾಗದ ಸಹಾಯಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು - ಸದಸ್ಯರು
- iv. ಹುಳಿಮಾವು, ಬೆಳಗಾವಿ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಬೀದರ್ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಜೈವಿಕ ಅಣಬೆ ವಿಭಾಗದ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಸಹಾಯಕರುಗಳು - ಸದಸ್ಯರು
- v. ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳ SRF/JRF ರವರು - ಸದಸ್ಯರು

B. ಸಮಿತಿಗಳು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾಗಿರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ರೂಪುರೇಷೆಗಳು

i. ಮೊದಲ ಹಂತದಲ್ಲಿ, ಆಯಾ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳಲ್ಲಿನ ವಾಸ್ತವಿಕ ಅಂದಾಜು ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ಘಟಕವಾರು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಬೇಕು. ಪ್ರತಿ ಘಟಕಕ್ಕೆ ಪರಿಗಣಿಸಲಾದ SoR ಅಥವಾ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ದರ ಅಥವಾ ಈ ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಗಣಿಸಿದ ದರಗಳ ಉಲ್ಲೇಖ ಪತ್ರ ಹಾಗೂ ಕ್ರಮ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ನಮೂದಿಸುವುದು. ಈ ರೀತಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾದ ವೆಚ್ಚದ ವಿವರಗಳನ್ನು ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಜಂಟಿ ನಿರ್ದೇಶಕರಿಗೆ ಮತ್ತು ಆಯಾ ಸಮಿತಿಗಳ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ ನೀಡುವುದು. ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ದರಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ನಿಯಮಗಳನ್ವಯ ಕೂಲಂಕುಷವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ಅಭಿಪ್ರಾಯದೊಂದಿಗೆ ವಿವರಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಸದರಿ ದರಗಳನ್ನು ಅಂತಿಮಗೊಳಿಸಲು ಅನುವಾಗುವಂತೆ ಹುಳಿಮಾವು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸಮಿತಿಗಳು ಸಭೆ ಸೇರಿ ದರಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು. ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾರು ದರಗಳ ನಿಗದಿ ಪಡಿಸಿದ ಬಗ್ಗೆ ಸಮರ್ಥನೆಗಳನ್ನು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸುವುದು. ತದನಂತರ

ವಿವರಗಳನ್ನು ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಜಂಟಿ ನಿರ್ದೇಶಕರಿಗೆ ಮಂಡಿಸಿ ದರಗಳನ್ನು ಅಂತಿಮಗೊಳಿಸುವುದು.
ತದನಂತರ, ಇವುಗಳನ್ನು ಅನುಮೋದನೆಗಾಗಿ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯಕ್ಕೆ ಮಂಡಿಸಲಾಗುವುದು.

- ii. ಕುಶಲ, ಅರೆಕುಶಲ ಮತ್ತು ಅಕುಶಲ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ವಿಂಗಡಿಸಿ ದರಗಳನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸುವುದು.
- iii. ದರಗಳ ಪರಿಷ್ಕರಣೆಗಾಗಿ ಕಾರ್ಮಿಕ ಇಲಾಖೆಯ ಆಯಾ ಸಾಲಿನ ಸೂಚ್ಯಂಕವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ, ದರಗಳನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸುವುದು.
- iv. ಘಟಕವಾರು ದರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವಾಗ ಕಳೆದ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿರುವ ದರಗಳನ್ನು ಸಹ ಅವಲೋಕಿಸುವುದು.
- v. ಹಿಂದಿನ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅನುಮೋದಿಸಲಾಗಿರುವ ದರಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಾಲಮಾನಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯವಿರುವಂತೆ ಪರಿಷ್ಕರಿಸುವುದು.
- vi. ಹಿಂದಿನ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಲಾಗಿರುವ ಘಟಕಗಳ ಮಾರ್ಪಾಡು/ ಸೇರ್ಪಡೆ/ ಕೈಬಿಡುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ.
- vii. ಅಂತಿಮವಾಗಿ ದರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕನಿಷ್ಠ ವೇತನ, ಜೀವನ ಮಟ್ಟ, ಉತ್ಪಾದನಾ ವೆಚ್ಚ, ಆದಾಯ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ ದರಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸುವುದು.

C. ಹೊಸದಾಗಿ ದರಗಳನ್ನು ನಿಗದಿ ಪಡಿಸ ಬೇಕಾದಾಗ ಅಥವಾ ಈ ಹಿಂದೆ ಅನುಸರಿಸಲಾದ SoPಯನ್ನೇ ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ ಹೊಸ ದರಗಳನ್ನು ನಿಗದಿ ಪಡಿಸ ಬೇಕಾದಾಗ ಅನುಸರಿಸ ಬೇಕಾದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳು :

1. ಮೊದಲ ಹಂತದಲ್ಲಿ SoP ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸುವುದು.
2. ಈ ವಿಧಾನವನ್ನು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನಿಸಲು ಅನುವಾಗುವಂತೆ, ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಧಿವಿಧಾನವನ್ನು ಕೆಲಸದ ಘಟಕಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ(sequentially) ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುವುದು.
3. ಪ್ರತಿ ಘಟಕವನ್ನು ಪರಿಮಾಣೀಕರಿಸುವುದು (Quantifying) ಮತ್ತು ಪರಿಮಾಣೀಕರಿಸಿದ ಕೆಲಸವನ್ನು (ಘಟಕವನ್ನು) ಅನುಷ್ಠಾನಿಸಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಸಮಯ (ಮಾನವ ದಿನ) ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡುವುದು.
4. ಪ್ರಚಲಿತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ದರಗಳು, ಈ ಹಿಂದೆ ಇಲಾಖಾ ವತಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಇಲಾಖೆಗಳ ವತಿಯಿಂದ ಅನುಮೋದಿಸಿರುವ ದರಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ, ಕೇಂದ್ರ/ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಅನುಮೋದಿತ ಕುಶಲ/ಅಕುಶಲ ಮಜೂರಿ ದರಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿ, ಪ್ರತಿ ಘಟಕ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತಗಲುವ ವಾಸ್ತವಿಕ ದರವನ್ನು ನಮೂದಿಸುವುದು.
5. ಹೊಸ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಸೇರ್ಪಡಿಸಿ ದರಗಳನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಇಲಾಖೆಯ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಇಲಾಖೆಗಳ ಹೊಸ ಘಟಕದಂತೆಯೇ ಇರುವ ಇತರೆ ಘಟಕಗಳ ದರಗಳು ಮತ್ತು ತಾವು ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ತಂಡ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ದರಗಳನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸುವುದು.
6. ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾದಾಗ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿನ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳು, ಅಂದಿನ ಗುರಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ, ಅಂದಿನ ಪ್ರಸ್ತುತತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕೆಲಸ/ಘಟಕ/ವಿಧಾನಗಳನ್ನು

ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಈಗಾಗಲೇ ಇಲಾಖೆ ವತಿಯಿಂದ ಅನುಮೋದಿತವಾಗಿರುವ ದರಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಕೆಲಸ/ಘಟಕ/ವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ. ಕೆಲಸಗಳು/ಘಟಕಗಳ ಪಟ್ಟಿ, ಅನುಕ್ರಮತೆ, ಹಿಂದಿನ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿನ ಘಟಕಗಳ ಅನಾವಶ್ಯಕತೆ, ಹೊಸ ಘಟಕಗಳ ಸೇರ್ಪಡೆ, ದರಪುಸ್ತಕ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ಅಮೂಲಾಗ್ರ ಬದಲಾವಣೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸುವುದು, ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿ, ದರಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ.

7. ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಪರಿಷ್ಕರಣೆಗೆ ಅಗತ್ಯ ಸಮರ್ಥನೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮರ್ಥನೆಗಳು ಪ್ರಚಲಿತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ದರಗಳು, ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಇಲಾಖೆ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಇಲಾಖೆಗಳ ಅನುಮೋದಿತ ದರಗಳು/ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಆದೇಶಗಳು, ಕಾರ್ಮಿಕ ಇಲಾಖೆಯ ದರಗಳು, ಸರ್ಕಾರದ ಆದೇಶದ ಮೇರೆಗೆ ಸರ್ಕಾರಿ/ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿ ನೀಡಿರುವ ವರದಿಗಳು/ಶಿಫಾರಸ್ಸು, ಇತ್ಯಾದಿ, ಇತ್ಯಾದಿ
8. ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾದಾಗ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿನ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳು, ಅಂದಿನ ಗುರಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ, ಅಂದಿನ ಪ್ರಸ್ತುತತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕೆಲಸ/ ಘಟಕ/ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಈಗಾಗಲೇ ಇಲಾಖೆ ವತಿಯಿಂದ ಅನುಮೋದಿತವಾಗಿರುವ ದರಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಕೆಲಸ/ಘಟಕ/ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ವಯ ಮರು ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನಂತೆ ಕೆಲಸಗಳು/ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿಮಾಡಿ, ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿ, ಅವಶ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಸೇರ್ಪಡಿಸಿ, ಕೆಲವನ್ನು ಮಾರ್ಪಡಿಸಿ, ದರಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು. ಈ ಹಿಂದೆ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲಸದ ಮತ್ತು ಗುರಿಯ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದು, ಚಾಲ್ತಿ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅದರ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಾದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅಳವಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿರುವ ತಾಂತ್ರಿಕ ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯಾದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ದರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ/ಉತ್ಪಾದನಾ ಘಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿರುವ ಅಧಿಕಾರಿ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳ ದತ್ತಾಂಶ ಮತ್ತು ಅನುಭವ ರಾಶಿಯನ್ನೇ ಆಯಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಕಾಲ ಚಲನವಲನ ಅಧ್ಯಯನ (time motion studies) ವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಬೇಕಾದ ಪರಿಗಣನೆ ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಕೆಲಸದ ಪ್ರಮಾಣ, ಸದರಿ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಸಮಯ, ನೀಡಬಹುದಾದ ಪಾವತಿ ದರಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಕೆಲಸಗಾರರು ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳು ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಸಮಗ್ರ ಸಲಹೆ ಪಡೆದು ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕು. ಜೊತೆಗೆ, ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಕೆಲಸದ ಪ್ರಮಾಣ, ಸದರಿ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಸಮಯ, ನೀಡಬಹುದಾದ ಪಾವತಿ ದರಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಹಿಂದಿನ ದರಗಳ ಮಾದರಿಯಲ್ಲೇ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾಗುವಂತೆಯೇ ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವಿಕ ದರಗಳನ್ನು ನಮೂದಿಸಬೇಕು.

9. ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳ ಉತ್ಪಾದನಾ ಘಟಕ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣಾ ಘಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿದ ಹೊಸ ಬಗೆಯ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳು/ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮುಂಬರುವ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವುದರಿಂದ, ಇವುಗಳಿಗೂ ದರಗಳನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಡುವುದು.
10. ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಮತ್ತು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ time motion studies ಮೂಲಕ ವಾಸ್ತವತೆಗೆ ಅತೀ ಹತ್ತಿರವಾದ ದರಗಳನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಉತ್ಪಾದನಾ/ವಿಶ್ಲೇಷಣಾ ಘಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸುವುದು. a) ಗುರಿ/ಕೆಲಸದ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾದಂತೆ, b) ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಋತುಮಾನ - ಬೇಸಿಗೆ, ಮಳೆ, ಚಳಿಗಾಲ ಇತ್ಯಾದಿ, c) ಕೆಲಸಗಾರರ ವಯಸ್ಸು/ದೈಹಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ/ವಿಕಲಚೇತನತೆ ಇತ್ಯಾದಿ, d) ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿನ ಆದಾಯ, ಜೀವನಮಟ್ಟ, ಇತ್ಯಾದಿ.

D. ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾರು ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಗಾಲಯವಾರು ಘಟಕವಾರು ಹೋಲಿಕೆ ಪಟ್ಟಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು:

1. ಪ್ರತಿ ವಿಭಾಗದ ವತಿಯಿಂದ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಪರಿಷ್ಕೃತ ದರಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕೂಲಂಕುಶವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಿ, ಹೋಲಿಕೆ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು.
2. ವಿವಿಧ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿರುವ/ಮಾರ್ಪಡಿಸಿರುವ/ಸೇರ್ಪಡಿಸಿರುವ ಕೆಲಸಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿ, ಎಲ್ಲಾ ಘಟಕಗಳು ಸೇರ್ಪಡೆಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅಂತಿಮ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕೆಲಸಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಅಂತಿಮಗೊಳಿಸುವುದು. ಹೊಸ ಕೆಲಸವಾದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಹಿಂದಿನ ಕೆಲಸ ಮಾರ್ಪಾಡಾಗಿದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನಮೂದಿಸುವುದು/ಗುರುತಿಸುವುದು.
3. ಪ್ರತಿ 8 ಗಂಟೆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ (1 ಮಾನವ ದಿನ) ಅನುಷ್ಠಾನಿಸಬಹುದಾದ ಕೆಲಸದ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ಹೋಲಿಕೆ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾರು ನಮೂದಿಸಿ, ನಂತರ ಸದರಿ ಹೋಲಿಕೆ ಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ಸರಿಯಾದ ಕೆಲಸದ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕು. ಕೆಲವು ಘಟಕಗಳನ್ನು 1 ಮಾನವ ದಿನ/8 ಗಂಟೆ ಅವಧಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸುವುದು ಅಸಮಂಜಸವಾದೆಡೆ, ಸಮಂಜಸವೆನ್ನಿಸಬಹುದಾದ ಅವಧಿಯನ್ನೇ ನಮೂದಿಸಿ, ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಿಸಬಹುದಾದ ಕೆಲಸದ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು.
4. ಮೇಲ್ಕಾಣಿಸಿದಂತೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಪರಿಷ್ಕೃತ ದರಗಳ ಕುರಿತಂತೆ ಹುಳಿಮಾವು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಎಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರಿ/ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗದವರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಗಾರ ನಡೆಸಿ, ಕಾರ್ಯಗಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿ ಘಟಕದ ದರಗಳನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಪರಾಮರ್ಶಿಸಿ, ಪರಿಷ್ಕೃತ ದರಪಟ್ಟಿಗೆ ಅಂತಿಮ ರೂಪುರೇಷೆಯನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ನೀಡುವುದು.

SR ದರಗಳ ಪರಿಷ್ಕರಣೆಗೆ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಕಾಮಗಾರಿವಾರು

SR ದರಗಳ ಪರಿಷ್ಕರಣೆಗೆ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಕಾಮಗಾರಿವಾರು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ

ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ ಪರಿಷ್ಕೃತ ದರಗಳ ಹೋಲಿಕೆ ಪಟ್ಟಿ

ಪರಿಷ್ಕೃತ ದರಗಳ ಹೋಲಿಕೆ ಪಟ್ಟಿ

ಕ್ರ. ಸಂ.	ಅಂತಿಮ ಗೊಳಿಸಿದ ಕೆಲಸದ/ಕಾಮಗಾರಿಯ ವಿವರಗಳು	ವಿವಿಧ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿರುವ ದರಗಳು										ವಿವಿಧ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿರುವ ದರಗಳು										ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅಂತಿಮ ಶಿಫಾರಸ್ಸು	ಚಾಲ್ತಿ ವರ್ಷದ ದರಗಳು
		(2022-23)					(2022-23)					(2022-23)					(2022-23)						
		ಹುಳಿಮಾವು		ಬೆಳಗಾವಿ		ಶಿವಮೊಗ್ಗ		ಮೈಸೂರು		ಬೀದರ್		ದಾವಣಗೆರೆ		(2022-23)									
		ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಸಮಯ (ಗಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ)	ಹೊಸದಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾದ ದರ	ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಸಮಯ (ಗಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ)	ಹೊಸದಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾದ ದರ	ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಸಮಯ (ಗಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ)	ಹೊಸದಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾದ ದರ	ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಸಮಯ (ಗಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ)	ಹೊಸದಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾದ ದರ	ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಸಮಯ (ಗಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ)	ಹೊಸದಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾದ ದರ	ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಸಮಯ (ಗಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ)	ಹೊಸದಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾದ ದರ	ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಸಮಯ (ಗಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ)	ಹೊಸದಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾದ ದರ	ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಸಮಯ (ಗಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ)	ಹೊಸದಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾದ ದರ	ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಸಮಯ (ಗಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ)	ಹೊಸದಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾದ ದರ	1			

ಅನುಬಂಧ-1

2022-23 ನೇ ಸಾಲಿಗೆ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣಾ ವೆಚ್ಚದ ವಿವರಗಳು

ಕ್ರ. ಸಂ	ಘಟಕ	ಪರಿಕರ/ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಪ್ರಮಾಣ	ವೇತನ/ಘಟಕವೆಚ್ಚ	ಒಟ್ಟು ಅನುದಾನ (ರೂ.ಲಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ)
1	<p>ಘನ ರೂಪದ ಜೈವಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳು (ಟನ್)</p> <p>a) ಎರೆಹುಳುಗೊಬ್ಬರ b) ಟ್ರೈಕೋಡರ್ಮ್ c) ಸೂಡೋಮೊನಾಸ್ d) ವ್ಯಾಮ್ e) ಅಜೋಸ್ಪೈರಿಲಮ್ f) ಅಜಟೋಬ್ಯಾಕ್ಟರ್ g) ಪಿ.ಎಸ್.ಬಿ. h) ಬಯೋಮಿಕ್ಸ್</p> <p>ದ್ರವರೂಪದ ಜೈವಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳು (ಲೀ)</p> <p>a) AMC</p> <p>ಇತರೆ</p>			
2	<p>ಪೋಷಕಾಂಶ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ (ಸಂಖ್ಯೆ)</p> <p>a) ಮಣ್ಣು (EC, pH, NPK) b) ಮಣ್ಣು: (a)+ca,mg,s c) ಮಣ್ಣು:(b)+ಸೂಕ್ಷ್ಮಪೋಷಕಾಂಶ d) ಬೋರಾನ್</p>			

	<p>e) ನೀರು</p> <p>f) ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ಸಂಪನ್ಮೂಲ</p> <p>g) ಜೈವಿಕಪರಿಕರಗಳು</p> <p>h) ಭಾರಿಲೋಹಗಳು</p> <p>i) ಪೀಡನಾಶಕಶೇಷಾಂಶ</p>			
3	<p>ಅಂಗಾಂಶಕೃಷಿಸಸಿಗಳಉತ್ಪಾದನೆ</p> <p>a) ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದಅಂಗಾಂಶಕೃಷಿಸಸಿಗಳಉತ್ಪಾದನೆ</p> <p>b) X-ಅಗಾರ್ ಸಸಿಗಳು (ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ)</p> <p>c) ಗಡಸುಗೊಳಿಸುವಿಕೆ ಸಸಿಗಳು (ಬೇರೆಜೈವಿಕಕೇಂದ್ರಗಳಿಂದಪಡೆದ)</p>			
4	<p>ಅಣಬೆ</p> <p>a) ಅಣಬೆಬೀಜ</p> <p>b) RTF ಬ್ಯಾಗ್</p> <p>c) ಅಣಬೆಬೆಳೆ</p>			

ಟಿಪ್ಪಣಿ:

1. ಇಲಾಖಾ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು KSHDA ಅಡಿನೀಡಲಾದ ಒಟ್ಟು ಗುರಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗುವ ಉತ್ಪಾದನಾ ವೆಚ್ಚವನ್ನೇ ನಮೂದಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

ಅನುಬಂಧ-2

2022-23 ನೇ ಸಾಲಿಗೆ

ಉತ್ಪಾದನಾ/ವಿಶ್ಲೇಷಣಾವೆಚ್ಚುಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದ ಘಟಕಗಳ ಅಂದಾಜುವೆಚ್ಚು

ಕ್ರ. ಸಂ	ಘಟಕ	ಕೆಲಸದ/ಪರಿಕರದ /ಕಾಮಗಾರಿ/ಉಪಕರಣದ ಪ್ರಮಾಣ	ಕೆಲಸಗಾರರ ಸಂಖ್ಯೆ	ವೇತನ/ಘಟಕ ವೆಚ್ಚ (ಮಾಸಿಕ) (ESI, PF ಒಳಗೊಂಡು)	ಒಟ್ಟು ಅನುದಾನ (ರೂ.ಲಕ್ಷ)
1	ಸರಾಸರಿ ಮಾಸಿಕ ವಿದ್ಯುತ್ ವೆಚ್ಚ (ಉತ್ಪಾದನಾ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ನಿಗದಿಯಾಗಿರುವ ವಿದ್ಯುತ್ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ)		-		
2	ಸ್ವಚ್ಛತಾಕೆಲಸ (ಚದರಮೀ.ಗಳಲ್ಲಿ)				
3	ಭದ್ರತಾಕೆಲಸ (ಹಗಲು, ರಾತ್ರಿಪಾಳಿಸೇರಿ) ಶಿಫ್ಟ್ ಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ				
4	ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಹೊಸಕಾಮಗಾರಿ (ಚದರ ಅಡಿಗಳಲ್ಲಿ) (ಕಾಮಗಾರಿಯ ಹೆಸರು ನಮೂದಿಸಬೇಕು)		-	-	
5	ಹೊಸಯಂತ್ರೋಪಕರಣ / ಸಲಕರಣೆ ಖರೀದಿ (ಯಂತ್ರೋಪಕರಣದ ಹೆಸರು ನಮೂದಿಸಬೇಕು)				
6	AMC ವಿವರಗಳು(ಯಂತ್ರೋಪಕರಣವಾರು) (ಟ್ರಾನ್ಸಾನ್ಸೂರ್ಮರ್, ಪ್ಯಾನಲೂಂ, ವಿದ್ಯುತ್ ವೆಚ್ಚ, ಜನರೇಟರ್, AC)(ಉತ್ಪಾದನಾವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆದಿರುವ)				
7	ಗಣಕಯಂತ್ರಸೇವೆ				

8	ನೀರಾವರಿ ಸೌಕರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆ (ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ / ಬಾವಿ/ಪಂಪ್‌ಹೌಸ್/ಬೋರ್‌ವೆಲ್/ಪೈಪ್‌ಲೈನ್/ಹನಿ ನೀರಾವರಿ/ಸ್ಟ್ರಿಂಕ್‌ಸಿಸ್ಟಂ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿವರಗಳನ್ನು ನಮೂದಿಸಬೇಕು)				
9	ಪಾಲಿಮನೆ / ನೆರಳು ಪರದೆ ದುರಸ್ತಿ ನಿರ್ವಹಣೆ				
10	ವಾಹನ ಸೇವೆ (ಉತ್ಪಾದನಾ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆದಿರುವ)				
11	ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಖರೀದಿ/ ಅಕ್ರೆಡಿಟೇಷನ್ /ಲೈಸೆನ್ಸ್/MoU ವೆಚ್ಚಗಳು				
12	ದೂರವಾಣಿ, ಇಂಟರ್ ನೆಟ್ ವೆಚ್ಚಗಳು				
13	ಟೆಂಡರ್ ಪ್ರಕಟಣೆ ಜಾಹಿರಾತು, ಪ್ರಚಾರ ವೆಚ್ಚಗಳು				
14	ತರಬೇತಿ ವೆಚ್ಚಗಳು (ಒಂದು ದಿನ ಮತ್ತು ಒಂದು ವಾರದ)				
15	ಇತರೆ (ಐಟಿಂವಾರು ಸ್ವಷ್ಟಪಡಿಸಬೇಕು)				

ಟಿಪ್ಪಣಿ:

1. ಅವಶ್ಯವಿರುವ ಘಟಕಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ನಮೂದಿಸುವುದು.
2. ಅನುಮೋದಿತ ಉತ್ಪಾದನಾ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಿರುವ ಘಟಕಗಳ ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ನಮೂದಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ.

ಅನುಬಂಧ-3

2022-23 ನೇ ಸಾಲಿನ ಘಟಕವಾರು ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಆದಾಯದ ಅಂದಾಜು ವಿವರಗಳು

ಕ್ರ. ಸಂ	ಘಟಕ	ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಪ್ರಮಾಣ	ಮಾರಾಟ ವೆಚ್ಚ	ಒಟ್ಟು ಆದಾಯ (ರೂ.ಲಕ್ಷ)
1	<p>ಘನರೂಪದ ಜೈವಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳು (ಟನ್)</p> <p>i) ಎರೆಹುಳುಗೊಬ್ಬರ j) ಟ್ರೈಕೋಡರ್ಮ k) ಸೂಡೋಮೊನಾಸ್ l) ವ್ಯಾಮ್ m) ಅಜೋಸ್ಪೈರಿಲಮ್ n) ಅಜಟೋಬ್ಯಾಕ್ಟರ್ o) ಪಿ.ಎಸ್.ಬಿ. p) ಬಯೋಮಿಕ್ಸ್</p> <p>ದ್ರವರೂಪದ ಜೈವಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳು (ಲೀ)</p> <p>b) AMC</p> <p>ಇತರೆ</p>			
2	<p>ಪೋಷಕಾಂಶ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ (ಸಂಖ್ಯೆ)</p> <p>j) ಮಣ್ಣು (EC, pH, NPK) k) ಮಣ್ಣು: (a)+ca,mg,s l) ಮಣ್ಣು:(b)+ಸೂಕ್ಷ್ಮಪೋಷಕಾಂಶ</p>			

	<p>m) ಬೋರಾನ್</p> <p>n) ನೀರು</p> <p>o) ಎಲೆವಿಶ್ಲೇಷಣೆ</p> <p>p) ಜೈವಿಕಪರಿಕರಗಳು</p> <p>q) ಭಾರಿಲೋಹಗಳು</p> <p>r) ಪೀಡನಾಶಕಶೇಷಾಂಶ</p>			
3	<p>ಅಂಗಾಂಶಕೃಷಿಸಿಗಳಲುತ್ಪಾದನೆ</p> <p>d) ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದಅಂಗಾಂಶಕೃಷಿಸಿಗಳಲುತ್ಪಾದನೆ</p> <p>e) X-ಅಗಾರ್ ಸಸಿಗಳು (ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ)</p> <p>f) ಗಡಸುಗೊಳಿಸುವಿಕೆ ಸಸಿಗಳು (ಬೇರೆ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಂದ ಪಡೆದ)</p>			
4	<p>ಅಣಬೆ</p> <p>d) ಅಣಬೆಬೀಜ</p> <p>e) RTF ಬ್ಯಾಗ್</p> <p>f) ಅಣಬೆಬೆಳೆ</p>			
				ಒಟ್ಟು:

ಅನುಬಂಧ-4

2022-23 ನೇ ಸಾಲಿನ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಖರ್ಚು ಮತ್ತು ಆದಾಯದ ವಿವರಗಳು

ಕ್ರ.ಸಂ	ಘಟಕ	ಲಾಭ/ನಷ್ಟ (ರೂ.ಲಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ)	ಲಾಭ/ನಷ್ಟ (ಶೇಕಡವಾರು)
A	<p>ವೆಚ್ಚದ ವಿವರಗಳು</p> <p>a) ಒಟ್ಟು ಉತ್ಪಾದನಾ/ವಿಶ್ಲೇಷಣಾವೆಚ್ಚಗಳು (ಅನುಬಂಧ-1 ರನ್ವಯ)</p> <p>b) ಒಟ್ಟುಉತ್ಪಾದನೇತರ/ವಿಶ್ಲೇಷಣೇತರವೆಚ್ಚಗಳು (ಅನುಬಂಧ-2 ರನ್ವಯ)</p> <p>c) ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಧಿಕಾರಿ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳ ವೇತನ</p> <p>d) ಒಟ್ಟು ವೆಚ್ಚದ ವಿವರಗಳು (a+b+c)</p>		
B	<p>ಆದಾಯದ ವಿವರಗಳು</p> <p>a) ಜೈವಿಕಪರಿಕರಗಳಮಾರಾಟದಿಂದ</p> <p>b) ಅಂಗಾಂಶಕೃಷಿಸಿಗಳಮಾರಾಟದಿಂದ</p> <p>c) ವಿಶ್ಲೇಷಣಾಕಾರ್ಯದಆದಾಯ</p> <p>d) ಇತರೆಆದಾಯ (ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿ)</p> <p>e) ಒಟ್ಟುಆದಾಯ</p>		
C	<p>ಲಾಭ ನಷ್ಟದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ:</p> <p>a) ವೇತನವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಒಟ್ಟು ಖರ್ಚು - ಒಟ್ಟು ಆದಾಯ (A-B)</p> <p>b) ವೇತನವನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿ ಖರ್ಚು - ಒಟ್ಟುಆದಾಯ</p> <p>c) ವೇತನ, ಕಾಮಗಾರಿ ಮತ್ತು ಯಂತ್ರೋಪಕರಣ ಖರೀದಿ ಹೊರತುಪಡಿಸಿದ ಖರ್ಚು- ಒಟ್ಟುಆದಾಯ</p> <p>ಟಿಪ್ಪಣಿ: a) = [ಅನುಬಂಧ1+ಅನುಬಂಧ2+ವೇತನ] - ಅನುಬಂಧ-3</p> <p>'b)= [ಅನುಬಂಧ1+ಅನುಬಂಧ2] - ಅನುಬಂಧ-3</p> <p>'c)= [ಅನುಬಂಧ1+ಅನುಬಂಧ2-ವೇತನ ವೆಚ್ಚ-ಕಾಮಗಾರಿ ವೆಚ್ಚ-ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಖರೀದಿವೆಚ್ಚ] - ಅನುಬಂಧ-3</p>		

ಟಿಪ್ಪಣಿ:

ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಯೋಜನೇತರದಡಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರಿ/ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳ ವೇತನವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸುವುದು.

ಅಧ್ಯಾಯ-8

ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಸೇವೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳ/ ಪರಿಕರಗಳ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು SoP ಅನ್ವಯ ಪರಿಮಾಣೀಕರಿಸುವ ಹಾಗೂ ಅದರನ್ವಯವೇ ಆಯಾ ಆರ್ಥಿಕ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣದ ಅಂದಾಜು ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳು.

A. ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಬಳಸಲಾಗುವ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳ/ ಪರಿಕರಗಳ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು SoP ಅನ್ವಯ ಕರಾರುವಕ್ಕಾಗಿ ಪರಿಮಾಣೀಕರಿಸುವ (quantifying) ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ: ಕಳೆದ ಹಲವಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೂ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ವಿವಿಧ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ಪಾದನಾ ವೆಚ್ಚ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ ದರಗಳನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರಮಾಣದ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಸೇವೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ರಾಸಾಯನಿಕ /ಪರಿಕರಗಳ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ, ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ forecast/ಅಂದಾಜು ಪ್ರಮಾಣ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ, ಅದರನ್ವಯ, ಪರಿಕರಗಳ ಖರೀದಿ/ಬಳಕೆ/ದಾಸ್ತಾನು ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಇಲಾಖೆಯ ಇತರೆ ವಿಭಾಗಗಳು (ಉದಾ:ಕ್ಷೇತ್ರ ಮತ್ತು ನರ್ಸರಿ, ಪಾಲಿಹೌಸ್, precision farming, ಹನಿನೀರಾವರಿ ಇತ್ಯಾದಿ) ಮತ್ತು ಅನ್ಯ ಸರ್ಕಾರಿ ಇಲಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವಂತೆ ಪ್ರತೀ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರಮಾಣದ ಕಾಮಗಾರಿ /ಘಟಕ /ಸೇವೆಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯವಾಗುವ ಪರಿಕರಗಳ ಪ್ರಮಾಣ, ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಪರಿಮಾಣಿಸಿ (quantification) ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಮೊದಲ ಹಂತದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರಮಾಣದ ಉತ್ಪನ್ನ ಅಥವಾ ವಿಶ್ಲೇಷಣಾ ಸೇವೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳ/ ಪರಿಕರಗಳ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು SoP ಅನ್ವಯ ಕರಾರುವಕ್ಕಾಗಿ ಪರಿಮಾಣೀಕರಿಸಿ (quantifying), ತದನಂತರ, ಇದರನ್ವಯವೇ ಆಯಾ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನಿಗದಿತ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಲು ಅಥವಾ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ವರ್ಷದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಅಂದಾಜು ಗುರಿಯನ್ನು (forecast/estimate) ನಿಗದಿಪಡಿಸಿ ಅನುಮೋದನೆ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇಲ್ಲದೇ, ಖರೀದಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳ/ ಪರಿಕರಗಳ ಪ್ರಮಾಣದ ಕರಾರುವಕ್ಕಾದ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಉಳಿಕೆ ದಾಸ್ತಾನಿನ ಪ್ರಮಾಣ, ಉಳಿಕೆ ದಾಸ್ತಾನಿನ ಸದ್ಬಳಕೆ, ಉಳಿಕೆ ದಾಸ್ತಾನನ್ನು ಮುಂದಿನ ಆರ್ಥಿಕ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾಯಿಸುವುದು, ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣ ಸಾಧಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುವುದರಿಂದ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಖರ್ಚು-ಆದಾಯ ಆಧಾರದ ಕ್ಷಮತೆ ಮೇಲೆ ಋಣಾತ್ಮಕ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ. ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಯಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಖರ್ಚಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಆದಾಯ ಸುಧಾರಿಸದೇ ಇರುವ ಕುರಿತು ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರದ ವಿವಿಧ ವೇದಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ವಿಷಯವು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಈ ಮಾಹಿತಿಯು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆ ಉತ್ತಮಪಡಿಸಲು ಅವಶ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಇಲಾಖೆಯ ವಿವಿಧ ಯೋಜನೆಗಳಡಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಗುವ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗಳನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ತರ್ಕಬದ್ಧವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಸಹ SoP ಅನ್ವಯದ ಈ ದತ್ತಾಂಶ ಉಪಯೋಗಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಿರುವ ಅಗತ್ಯತೆ ಉದ್ಭವಿಸಿರುತ್ತದೆ.

B. ನಮೂನೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಾಗವಾರು ರಾಸಾಯನಿಕ/ಪರಿಕರಗಳ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಪರಿಮಾಣೀಕರಿಸುವುದು: ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದ ವಿವಿಧ ವಿಭಾಗಗಳ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಸೇವೆಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾಗುವ ರಾಸಾಯನಿಕ/ಇತರೆ ಪರಿಕರಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದೆ. ಇದೇ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಪ್ರಮಾಣದ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣಾ ಸೇವೆ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾಗುವ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು (ಈ ಪಟ್ಟಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಐಟಂಗೆ) ಸೂಚಿಸಲು ಕೋಷ್ಟಕವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ವಿಭಾಗವಾರು ಕೋಷ್ಟಕದ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ವಿವರಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ.

1. **Annexure - 1A :** Standard input requirements for production of TC (Banana) plants of different capacity.
2. **Annexure - 2A:** Standard input requirements for production of Vermi-compost, VAM, Azatobacter/Azospirilum & PSB, Tricoderma, Pseudomonas, Biomix, Solid AMC & Liquid AMC of different capacity
3. **Annexure - 3A:** Estimated input requirements for analysis of plant nutrients in soil, water, plant tissue, organic inputs & products
4. **Annexure - 4A:** Standard input requirements for production of Mushroom spawn, RTF bags & Mushroom crop of different capacity.

C. ಗಮನದಲ್ಲಿಡಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳು: ಮೇಲ್ಕಾಣಿಸಿದಂತೆ ಲಗತ್ತಿಸಿರುವ ಅನುಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಸೂಚಿಸಿದೆ.

1. Requirement of inputs to be worked out strictly as per SoP only, and the table should not include margin for loss during handling and contamination, which may be indicated separately outside the table in terms of % for each input.

2. Even if in the past more inputs consumption than recommendation was recorded for various reasons, dont try to mask the same, and use this opportunity to correct and there by arrive at the precise input requirements as per SoP. Let us not cover the mistakes with another mistake, ending up with a pile of mistakes with a formal approval which is not correct.
3. Inputs means consumptive recurring materials only including Diesel, Electricity and AMC of equipments and logistics.
4. The list of inputs is indicative only. The officers shall include all the relevant inputs and it shall be exhaustive.

D. ಸಮಿತಿಗಳ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿ:

ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳ/ ಪರಿಕರಗಳ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು SoP ಅನ್ವಯ ಕರಾರುವಕ್ಕಾಗಿ ಪರಿಮಾಣೀಕರಿಸಲು (quantifying) ಅನುವಾಗುವಂತೆ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಭಾಗಗಳ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ರಚಿಸಿದ್ದು, ಆ ಸಮಿತಿಗಳು ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಯನ್ವಯ ಅನುಬಂಧ-1A, 2A, 3A & 4A ನಮೂನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು 2022 ರ ಏಪ್ರಿಲ್ 3 ನೇ ವಾರದೊಳಗೆ ತಪ್ಪದೇ ಸಲ್ಲಿಸುವುದು.

ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ವಿಭಾಗ (ಅನುಬಂಧ-1A)

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರ ಪದನಾಮ	
1	ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಉಪ ನಿರ್ದೇಶಕರು (ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ), ಹುಳಿಮಾವು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರ	ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
2	ಸಹಾಯಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ನಿರ್ದೇಶಕರು (ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರ), ಶಿವಮೊಗ್ಗ	ಸದಸ್ಯರು
3	ಸಹಾಯಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರ, ಬೆಳಗಾವಿ	ಸದಸ್ಯರು
4	ಸಹಾಯಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಅಧಿಕಾರಿ (ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ), ಹುಳಿಮಾವು	ಸದಸ್ಯರು
5	ಸಹಾಯಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಅಧಿಕಾರಿ (ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ), ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ	ಸದಸ್ಯರು
6	ಸಹಾಯಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಅಧಿಕಾರಿ (ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ), ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರ, ಬೆಳಗಾವಿ	ಸದಸ್ಯರು
7	ಬೀದರ್, ಮೈಸೂರು ಮತ್ತು ದಾವಣಗೆರೆ ಜೈವಿಕಕೇಂದ್ರಗಳ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು	ಸದಸ್ಯರು

ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಪೋಷಕಾಂಶ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ (ಅನುಬಂಧ-2A ಮತ್ತು 3A)

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರ ಪದನಾಮ	
1	ಹಿರಿಯ ಸಹಾಯಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ನಿರ್ದೇಶಕರು (ಸಸ್ಯಪೋಷಕಾಂಶ), ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರ, ಹುಳಿಮಾವು	ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
2	ಸಹಾಯಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ನಿರ್ದೇಶಕರು (ಎಲೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ), ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರ	ಸದಸ್ಯರು
3	ಸಹಾಯಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರ, ಬೆಳಗಾವಿ	ಸದಸ್ಯರು
4	ಸಹಾಯಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಅಧಿಕಾರಿ (ಸಸ್ಯಪೋಷಕಾಂಶ), ಹುಳಿಮಾವು	ಸದಸ್ಯರು
5	ಸಹಾಯಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು (ಎಲೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ), (ಜೈವಿಕಪರಿಕರಗಳು) ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ	ಸದಸ್ಯರು
6	ಸಹಾಯಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು (ಎಲೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ), (ಜೈವಿಕಪರಿಕರಗಳು) ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರ, ಬೆಳಗಾವಿ	ಸದಸ್ಯರು
7	ಬೀದರ್, ಮೈಸೂರು ಮತ್ತು ದಾವಣಗೆರೆ ಜೈವಿಕಕೇಂದ್ರಗಳ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು	ಸದಸ್ಯರು

ಅಣಬೆ ಬೀಜೋತ್ಪಾದನೆ (ಅನುಬಂಧ - 4A)

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರ ಪದನಾಮ	
1	ಸಹಾಯಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ನಿರ್ದೇಶಕರು (ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರ), ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರ	ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
2	ಸಹಾಯಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ನಿರ್ದೇಶಕರು (ಅಣಬೆ), ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರ, ಹುಳಿಮಾವು	ಸದಸ್ಯರು
3	ಸಹಾಯಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ನಿರ್ದೇಶಕರು (ಅಣಬೆ), ಬೆಳಗಾವಿ	ಸದಸ್ಯರು
4	ಸಹಾಯಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಅಧಿಕಾರಿ (ಅಣಬೆ), ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ	ಸದಸ್ಯರು
5	ಸಹಾಯಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಅಧಿಕಾರಿ (ಅಣಬೆ), ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರ, ಮೈಸೂರು	ಸದಸ್ಯರು
6	ಸಹಾಯಕ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಅಧಿಕಾರಿ (ಅಣಬೆ), ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರ, ಬೀದರ್	ಸದಸ್ಯರು

ಸದರಿ ಸಮಿತಿಗಳ ಅಧ್ಯಕ್ಷರುಗಳು ಕೂಡಲೇ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿ, ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಮೊದಲ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾರು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನಮೂನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು, ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು ಮತ್ತು ತದನಂತರ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರುಗಳೊಂದಿಗೆ ವೀಡಿಯೋ ಸಂವಾದದ ಮೂಲಕ ಸಭೆ ಏರ್ಪಡಿಸಿ, ಚರ್ಚಿಸಿ/ಸಮಾಲೋಚಿಸಿ ಅಂತಿಮ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ, ಅಂತಿಮ ನಮೂನೆಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯರ ದೃಢೀಕರಣದೊಂದಿಗೆ ವರದಿ ನೀಡುವುದು. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ 2022 ರ ಏಪ್ರಿಲ್ 4 ನೇ ವಾರದೊಳಗೆ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಪೂರ್ಣಗೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು.

E. 2022-23 ನೇ ಸಾಲಿಗೆ ರಾಸಾಯನಿಕ/ಪರಿಕರಗಳ ಅಂದಾಜು ಪ್ರಮಾಣದ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು (ನಮೂನೆ-1B, 2B, 3B ಮತ್ತು 4B ಗಳಲ್ಲಿ).

ಸಮಿತಿಗಳು ಅನುಬಂಧ -1A, 2A, 3A & 4A ನಮೂನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತಿಮಗೊಳಿಸಿದ ಅಗತ್ಯವಾದ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳ/ ಪರಿಕರಗಳ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು SoP ಅನ್ವಯ ಕರಾರುವಕ್ಕಾಗಿ ಪರಿಮಾಣೀಕರಿಸಿದ (quantifying) ನಂತರ, ಈ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಆಯಾ ವಿಭಾಗಗಳ /ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು/ಬಟವಾಡೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು 2022-23 ನೇ ಸಾಲಿಗೆ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ಭೌತಿಕ ಗುರಿ (KSHDA+Lab scheme) ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಅಗತ್ಯವಾಗುವ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳ/ಪರಿಕರಗಳ ಪ್ರಮಾಣದ ಅಂದಾಜು ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು (forecast) ನಮೂನೆ-1B, 2B, 3B ಮತ್ತು 4B ಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ, 2022 ರ ಏಪ್ರಿಲ್ 4 ನೇ ವಾರದೊಳಗೆ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸುವುದು.

ಸಮಿತಿಗಳು ನಮೂನೆ-1A, 2A,3A&4A ಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು 2022 ರ ಏಪ್ರಿಲ್ 3 ನೇ ವಾರದೊಳಗೆ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಬಟವಾಡೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ನಮೂನೆ-1B, 2B, 3B ಮತ್ತು 4B ರಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು 2022 ರ ಏಪ್ರಿಲ್ 4 ನೇ ವಾರದೊಳಗೆ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸುವುದು.

Annexure - 1A

Standard input requirements for production of TC (Banana) plants of different capacity

- (1) Requirement of inputs to be worked out strictly as per SoP only, and the table should not include margin for loss during handling and contamination, which maybe indicated separately outside the table in terms of % for each input category.
- (2) Even if in the past more inputs consumption than recommendation was recorded for various reasons, dont try to mask the same, and use this opportunity to correct and there by arrive at the precise input requirements as per SoP.
- (3) Inputs means consumptive recurring materials only
- (4) The list of inputs is indicative only. The officers shall include all the relevant inputs and it shall be exhaustive.

Inputs	Unit (mg, ml, L, kg, qtl, ton etc.,)	Capacity in no's								
		1 lakhs	2 lakhs	3 lakhs	5 lakhs	7 lakhs	8 lakhs	10 lakhs	12 lakhs	15 lakhs
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1) Suckers										
2) Lab disinfectants										
a)										
b)										
c)										
d)										
etc										
3) Lab media inputs										
a)										
b)										
c)										
d)										
etc										
4) Hardening media inputs										
a)										
b)										
c)										
d)										
etc										
5) Others										
a)										
b)										
c)										
d)										
etc										

Estimated input requirements for production of TC (Banana) plants for the specified targets for the year 2022-23(based on annexure- 1A)

- (1) Requirement of inputs to be worked out strictly as per SoP only, and the table should not include margin for loss during handling and contamination, which may be indicated separately outside the table in terms of % for each input category.
- (2) Even if in the past more inputs consumption than recommendation was recorded for various reasons, dont try to mask the same, and use this opportunity to correct and there by arrive at the precise input requirements as per SoP.
- (3) Inputs means consumptive recurring materials only
- (4) The list of inputs is indicative only. The officers shall include all the relevant inputs and it shall be exhaustive.

2022-23 Target: lab scheme-____lakhs KSHDA:____lakhs Total:____lakhs										
Inputs	Unit (mg, ml, L, kg, qtl, ton etc.,)	Input requirement details of 2021-22							Input requirement details of 2022-23	
		Supposed to be procured for the originally approved target of ____ lakh plants	Estimated consumption for the revised target of ____ lakhs plants	Actual purchase expecting no revision	Actual consumption (out of Col.5)	Balance stock (5-6)	Additional purchase during the year end (2021-22) for the 1st quarter of 2022-23	Total balance stock (7+8)	Actual requirement as per SoP for the approved target	Final quantity to be procured (10-9)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1) Suckers										
2) Lab disinfectants										
a)										
b)										
c)										
d)										
etc										
3) Lab media inputs										
a)										
b)										
c)										
d)										
etc										
4) Hardening media inputs										
a)										
b)										
c)										
d)										
etc										
5) Others										
a)										
b)										
c)										
d)										
etc										

DDH/SADH/ADH

Annexure - 2A

Standard input requirements for production of Vermi-compost, VAM, Azatobacter/Azospirillum & PSB, Tricoderma, Pseudomonas, Biomix, Solid AMC & Liquid AMC of different capacity

- (1) Requirement of inputs to be worked out strictly as per SoP only, and the table should not include margin for loss during handling and contamination, which may be indicated separately outside the table in terms of % for each input category.
- (2) Even if in the past more inputs consumption than recommendation was recorded for various reasons, dont try to mask the same, and use this opportunity to correct and there by arrive at the precise input requirements as per SoP.
- (3) Inputs means consumptive recurring materials only
- (4) The list of inputs is indicative only. The officers shall include all the relevant inputs and it shall be exhaustive.

Inputs	Unit (mg, ml, L, kg, qtl, ton etc.,)	Capacity in Tons														
		1 Ton	5 Ton	10 Ton	25 Ton	50 Ton	100 Ton	150 Ton	200 Ton	250 Ton	500 Ton	750 Ton	1000 Ton			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
D) Vermi compost																
a) Crop/organic residue																
b) Earth Worms																
c) Others																
II) VAM																
a) Disinfectants																
i)																
ii)																
b) Culture & sub culture																
i) Chemicals by name																
ii)																
iii)																
c) Seeds Ragi/Jowar																
d) Vermiculite																
e) Sand																
f) Bags																
g) Others etc.,																
III) Azatobacter/ Azospirillum																
a) Disinfectants by name																
b) Mother culture & sub culture																
i) Culture																
ii) Media chemicals by name																
c) Fermentation																
i) Culture																
ii) Media chemicals by name																
iii) Others ect.,																
d) Carrier material																
e) Others etc.,																

Inputs	Unit (mg, ml, L, kg, qtl, ton etc.,)	Capacity in Tons														
		1 Ton	5 Ton	10 Ton	25 Ton	50 Ton	100 Ton	150 Ton	200 Ton	250 Ton	500 Ton	750 Ton	1000 Ton			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
IV) PSB																
a) Disinfectants by name																
b) Mother culture & sub culture i) Culture ii) Media chemicals by name iii) Others etc.,																
c) Fermentation i) Culture ii) Media chemicals by name iii) Others etc.,																
d) Carrier material																
e) Others etc.,																
V) Tricoderma viridae/harzianum																
a) Disinfectants by name																
b) Mother culture & sub culture i) Culture ii) Media chemicals by name iii) Others ect.,																
c) Fermentation i) Culture ii) Media chemicals by name																
d) Carrier material																
e) Others etc.,																
VI)Pseudomonas																
a) Disinfectants by name																
b) Mother culture & sub culture i) Culture ii) Media chemicals by name iii) Others ect.,																
c) Fermentation i) Culture ii) Media chemicals by name																
d) Carrier material																
e) Others etc.,																

Inputs	Unit (mg, ml, L, kg, qtl, ton etc.,)	Capacity in Tons														
		1 Ton	5 Ton	10 Ton	25 Ton	50 Ton	100 Ton	150 Ton	200 Ton	250 Ton	500 Ton	750 Ton	1000 Ton			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
VII) Biomix																
a) Biofertilizers/BCAs																
b) Vermi-compost																
c) Others etc.,																
VIII) Solid AMC																
a) Disinfectants by name																
b) Mother culture & sub culture i) Culture ii) Media chemicals by name iii) Others etc.,																
c) Fermentation i) Culture ii) Media chemicals by name iii) Others etc.,																
d) Carrier material																
e) Others etc.,																
IX) Liquid AMC																
		1/2 Ltrs	1 Ltrs	3 Ltrs	5 Ltrs	10 Ltrs	25 Ltrs	50 Ltrs	100 Ltrs	250 Ltrs	500 Ltrs	750 Ltrs	1000 Ltrs	3000 Ltrs	5000 Ltrs	10000 Ltrs
a) Disinfectants by name																
b) Mother culture & sub culture i) Culture ii) Media chemicals by name iii) Others ect.,																
c) Fermentation i) Culture ii) Media chemicals by name iii) Others ect.,																
d) Bottle																
e) Others etc.,																

DDH/SADH/ADH

Estimated input requirements for production of Vermi-compost, VAM, Azatobacter/ Azospirillum, PSB & Tricoderma viridae/harzianum, Pseudomonas, Solid AMC & Liquid AMC for the specified targets for the year 2022-23 (To be finalized based on standard input requirement as computed at annexure- 2A)

- (1) Requirement of inputs to be worked out strictly as per SoP only, and the table should not include margin for loss during handling and contamination, which may be indicated separately outside the table in terms of % for each input category.
- (2) Even if in the past more inputs consumption than recommendation was recorded for various reasons, dont try to mask the same, and use this opportunity to correct and there by arrive at the precise input requirements as per SoP.
- (3) Inputs means consumptive recurring materials only
- (4) The list of inputs is indicative only. The officers shall include all the relevant inputs and it shall be exhaustive.

											2022-23 Target: lab scheme-____lakhs KSHDA:____lakhs Total:____lakhs					
Inputs	Unit (mg, ml, L, kg, qtl, ton etc.,)	Input requirement details of 2021-22							Input requirement details of 2022-23		12	13	14	15	16	17
		Supposed to be procured for the originally approved target of ____ ton bio input	Estimated consumption for the revised target of ____ ton bio	Actual purchase expecting no revision	Actual consumption (out of Col.5)	Balance stock (5-6)	Additional purchase during the year end (2021-22) for the 1st	Total balance stock (7+8)	Actual requirement as per SoP for the approved target	Final quantity to be procured (10-9)						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
I) Vermi compost																
a) Crop/organic residue																
b) Earth Worms																
c) Others																
II) VAM																
a) Disinfectants																
i)																
ii)																
b) Culture & sub culture																
i) Chemicals by name																
ii)																
iii)																
c) Seeds Ragi/Jowar																
d) Vermiculite																
e) Sand																
f) Bags																
g) Others etc.,																
h) Others																
i)																
ii)																
etc																
III) Azatobacter/ Azospirillum																
a) Disinfectants by name																

Inputs	Unit (mg, ml, L, kg, qtl, ton etc.,)	Input requirement details of 2021-22							Input requirement details of 2022-23									
		Supposed to be procured for the originally approved target of ____ ton bio input	Estimated consumption for the revised target of ____ ton bio	Actual purchase expecting no revision	Actual consumption (out of Col.5)	Balance stock (5-6)	Additional purchase during the year end (2021-22) for the 1st	Total balance stock (7+8)	Actual requirement as per SoP for the approved target	Final quantity to be procured (10-9)								
b) Mother culture & sub culture i) Culture ii) Media chemicals by name iii) Others ect.,																		
c) Fermentation i) Culture ii) Media chemicals by name iii) Others ect.,																		
d) Carrier material																		
e) Others etc.,																		
IV) PSB																		
a) Disinfectants by name																		
b) Mother culture & sub culture i) Culture ii) Media chemicals by name iii) Others ect.,																		
c) Fermentation i) Culture ii) Media chemicals by name iii) Others ect.,																		
d) Carrier material																		
e) Others etc.,																		
V) Tricoderma viridae/harzianum																		
a) Disinfectants by name																		
b) Mother culture & sub culture i) Culture ii) Media chemicals by name iii) Others ect.,																		
c) Fermentation i) Culture ii) Media chemicals by name iii) Others ect.,																		
d) Carrier material																		
e) Others etc.,																		

Inputs	Unit (mg, ml, L, kg, qtl, ton etc.,)	Input requirement details of 2021-22							Input requirement details of 2022-23								
		Supposed to be procured for the originally approved target of ____ ton bio input	Estimated consumption for the revised target of ____ ton bio	Actual purchase expecting no revision	Actual consumption (out of Col.5)	Balance stock (5-6)	Additional purchase during the year end (2021-22) for the 1st	Total balance stock (7+8)	Actual requirement as per SoP for the approved target	Final quantity to be procured (10-9)							
VI) Pseudomonas																	
a) Disinfectants by name																	
b) Mother culture & sub culture i) Culture ii) Media chemicals by name iii) Others ect.,																	
c) Fermentation i) Culture ii) Media chemicals by name iii) Others ect.,																	
d) Carrier material																	
e) Others etc.,																	
VII) Biomix																	
a) Biofertilizers/BCAs																	
b) Vermi-compost																	
c) Others etc.,																	
VIII) Solid AMC																	
a) Disinfectants by name																	
b) Mother culture & sub culture i) Culture ii) Media chemicals by name iii) Others ect.,																	
c) Fermentation i) Culture ii) Media chemicals by name iii) Others ect.,																	
d) Carrier material																	
e) Others etc.,																	

Inputs	Unit (mg, ml, L, kg, qtl, ton etc.,)	Input requirement details of 2021-22							Input requirement details of 2022-23							
		Supposed to be procured for the originally approved target of ____ ton bio input	Estimated consumption for the revised target of ____ ton bio	Actual purchase expecting no revision	Actual consumption (out of Col.5)	Balance stock (5-6)	Additional purchase during the year end (2021-22) for the 1st	Total balance stock (7+8)	Actual requirement as per SoP for the approved target	Final quantity to be procured (10-9)						
IX) Liquid AMC		1/2 Ltrs	1 Ltrs	3 Ltrs	5 Ltrs	10 Ltrs	25 Ltrs	50 Ltrs	100 Ltrs	250 Ltrs	500 Ltrs	750 Ltrs	1000 Ltrs	3000 Ltrs	5000 Ltrs	10000 Ltrs
a) Disinfectants by name																
b) Mother culture & sub culture																
i) Culture																
ii) Media chemicals by name																
iii) Others ect.,																
c) Fermentation																
i) Culture																
ii) Media chemicals by name																
iii) Others ect.,																
d) Bottle																
e) Others etc.,																

DDH/SADH/ADH

Annexure - 3A

Standard input requirements for analysis of plant nutrients in soil, water, plant tissue, organic inputs & products of different capacity

- (1) Requirement of inputs to be worked out strictly as per SoP only, and the table should not include margin for loss during handling and contamination, which may be indicated separately outside the table in terms of % for each input category.**
- (2) Even if in the past more inputs consumption than recommendation was recorded for various reasons, don't try to mask the same, and use this opportunity to correct and there by arrive at the precise input requirements as per SoP.**
- (3) Inputs means consumptive recurring materials only**
- (4) The list of inputs is indicative only. The officers shall include all the relevant inputs and it shall be exhaustive.**

Inputs	Unit (µg, mg, µl, ml, L, kg, etc.,)	Capacity (No of samples)																
		01	05	10	25	50	100	250	500	1000	2500	5000	7500	10000	15000	20000	30000	50000
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1) Water																		
a) Ph: list of chemicals/reagents etc																		
b) EC: list of chemicals/reagents etc																		
c) Ph+EC: list of chemicals/reagents etc																		
d) Carbonates /Bicarbonates :chemicals/reagents etc																		
e) Chlorides::chemicals/reagents etc																		
f) Sulfates:chemicals/reagents etc																		
g) Nitrates:chemicals/reagents etc																		
h) Heavy metals:chemicals/reagents etc (Hg, Pb, Al, Ar etc)																		
i) Others																		
2) Soil																		
a) Ph: list of chemicals/reagents etc																		
b) EC: list of chemicals/reagents etc																		
c) Ph+EC: list of chemicals/reagents etc																		
d) Organic carbon: chemicals/reagents etc																		
e) Major nutrients (NPK): chemicals/reagents etc																		
e) Sec. nutrients (Ca, Mg, S)::chemicals/reagents etc																		
f) Micro nutrients :chemicals/reagents etc																		
g) Heavy metals (Hg, Pb, Al, Ar etc):chemicals/reagents etc																		
i) Others																		

Inputs	Unit (μg , mg, μl , ml, L, kg, etc.,)	Capacity (No of samples)																
		01	05	10	25	50	100	250	500	1000	2500	5000	7500	10000	15000	20000	30000	50000
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
3) Plant Tissue																		
a) Ph: list of chemicals/reagents etc																		
b) EC: list of chemicals/reagents etc																		
c) Ph+EC: list of chemicals/reagents etc																		
d) Organic carbon: chemicals/reagents etc																		
e) Major nutrients (NPK): chemicals/reagents etc																		
e) Sec. nutrients (Ca, Mg, S)::chemicals/reagents etc																		
f) Micro nutrients :chemicals/reagents etc																		
g) Heavy metals (Hg, Pb, Al, Ar etc):chemicals/reagents etc																		
i) Others																		
4) organic inputs & products																		
a) Ph: list of chemicals/reagents etc																		
b) EC: list of chemicals/reagents etc																		
c) Ph+EC: list of chemicals/reagents etc																		
d) Organic carbon: chemicals/reagents etc																		
e) Major nutrients (NPK): chemicals/reagents etc																		
e) Sec. nutrients (Ca, Mg, S)::chemicals/reagents etc																		
f) Micro nutrients :chemicals/reagents etc																		
g) Heavy metals (Hg, Pb, Al, Ar etc):chemicals/reagents etc																		
i) Others																		

DDH/SADH/ADH

Annexure - 3B

Estimated input requirements for analysis of plant nutrients in soil, water, plant tissue, organic inputs & products

- (1) Requirement of inputs to be worked out strictly as per SoP only, and the table should not include margin for loss during handling and contamination, which may be indicated separately outside the table in terms of % for each input category.
- (2) Even if in the past more inputs consumption than recommendation was recorded for various reasons, dont try to mask the same, and use this opportunity to correct and there by arrive at the precise input requirements as per SoP.
- (3) Inputs means consumptive recurring materials only
- (4) The list of inputs is indicative only. The officers shall include all the relevant inputs and it shall be exhaustive.

2022-23 Target: lab scheme-____lakhs KSHDA:____lakhs Total:____lakhs										
Inputs	Unit (mg, ml, L, kg, qtl, ton etc.,)	Input requirement details of 2021-22							Input requirement details of 2022-23	
		Supposed to be procured for the originally approved target of ____no of samples	Estimated consumption for the revised target of ____ no of samples	Actual purchase expecting no revision	Actual consumption (out of Col.5)	Balance stock (5-6)	Additional purchase during the year end (2021-22) for the 1st quarter of 2022-23	Total balance stock (7+8)	Actual requirement as per SoP for the approved target	Final quantity to be procured (10-9)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1) Water										
a) Ph: list of chemicals/reagents etc										
b) EC: list of chemicals/reagents etc										
c) Ph+EC: list of chemicals/reagents etc										
d) Carbonates /Bicarbonates :chemicals/reagents etc										
e) Chlorides::chemicals/reagents etc										
f) Sulfates:chemicals/reagents etc										
g) Nitrates:chemicals/reagents etc										
h) Heavy metals:chemicals/reagents etc (Hg, Pb, Al, Ar etc)										
i) Others										
2) Soil										
a) Ph: list of chemicals/reagents etc										
b) EC: list of chemicals/reagents etc										
c) Ph+EC: list of chemicals/reagents etc										
d) Organic carbon: chemicals/reagents etc										
e) Major nutrients (NPK): chemicals/reagents etc										
e) Sec. nutrients (Ca, Mg, S)::chemicals/reagents etc										
f) Micro nutrients :chemicals/reagents etc										

Inputs	Unit (mg, ml, L, kg, qtl, ton etc.,)	Input requirement details of 2021-22							Input requirement details of 2022-23	
		Supposed to be procured for the originally approved target of ____ no of samples	Estimated consumption for the revised target of ____ no of samples	Actual purchase expecting no revision	Actual consumption (out of Col.5)	Balance stock (5-6)	Additional purchase during the year end (2021-22) for the 1st quarter of 2022-23	Total balance stock (7+8)	Actual requirement as per SoP for the approved target	Final quantity to be procured (10-9)
g) Heavy metals (Hg, Pb, Al, Ar etc):chemicals/reagents etc										
i) Others										
3) Plant Tissue										
a) Ph: list of chemicals/reagents etc										
b) EC: list of chemicals/reagents etc										
c) Ph+EC: list of chemicals/reagents etc										
d) Organic carbon: chemicals/reagents etc										
e) Major nutrients (NPK): chemicals/reagents etc										
e) Sec. nutrients (Ca, Mg, S)::chemicals/reagents etc										
f) Micro nutrients :chemicals/reagents etc										
g) Heavy metals (Hg, Pb, Al, Ar etc):chemicals/reagents etc										
i) Others										
4) organic inputs & products										
a) Ph: list of chemicals/reagents etc										
b) EC: list of chemicals/reagents etc										
c) Ph+EC: list of chemicals/reagents etc										
d) Organic carbon: chemicals/reagents etc										
e) Major nutrients (NPK): chemicals/reagents etc										
e) Sec. nutrients (Ca, Mg, S)::chemicals/reagents etc										
f) Micro nutrients :chemicals/reagents etc										
g) Heavy metals (Hg, Pb, Al, Ar etc):chemicals/reagents etc										
h) Others										

Annexure - 4A

Standard input requirements for production of Mushroom spawn, RTF bags & Mushroom crop of different capacity

(1) Requirement of inputs to be worked out strictly as per SoP only, and the table should not include margin for loss during handling and contamination, which may be indicated separately outside the table in terms of % for each input category.

(2) Even if in the past more inputs consumption than recommendation was recorded for various reasons, don't try to mask the same, and use this opportunity to correct and thereby arrive at the precise input requirements as per SoP.

(3) Inputs means consumptive recurring materials only

(4) The list of inputs is indicative only. The officers shall include all the relevant inputs and it shall be exhaustive.

Inputs	Unit (mg, ml, L, kg, qtl, ton, no of test tube/petri plates etc.,)	1) Spawn qty in kgs 2) RTF bags in nos 3) Mushroom crop in kgs													
		4	5	7	8	9	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1) Mushroom spawn (kgs)		5	10	25	50	100	250	500	1000	2500	5000	10000	20000	30000	50000
a) Disinfectants by name															
b) Mother culture & sub culture i) Culture ii) Media chemicals by name iii) Others ect.,															
c) G1 & G2 spawn i) Culture ii) Media chemicals by name iii) Jowar & etc., iv) Others etc															
d) Commercial spawn i) Culture ii) Media chemicals by name iii) Jowar & etc., iv) Recurring packing material (covers etc.,) v) Others ect.,															
e) Others etc.,															
2) RTF bags for sale & demo (no of RTF bags)		1	5	10	25	50	100	250	500	1000	3000	5000	10000		

Inputs	Unit (mg, ml, L, kg, qtl, ton, no of test tube/petri plates etc.,)	1) Spawn qty in kgs 2) RTF bags in nos 3) Mushroom crop in kgs															
		4	5	7	8	9	11	12	13	14	15	16	17	18	19		
1	2																
a) Disinfectants by name																	
b) Commercial spawn qty																	
c) Recurring packing																	
d) Sealing material																	
d) Paddystraw																	
e) Others etc.,																	
3) Mushroom crop for demo & sale (kgs)		1	5	10	25	50	100	250	500	1000	3000	5000					
a) Disinfectants by name																	
b) Commercial spawn qty																	
c) Recurring packing material (covers etc.,)																	
d) Sealing material i) Cotton ii) Tying material (Rubber bend etc) iii) Any other input																	
d) Paddystraw																	
e) Others etc.,																	
Note: Normally, the RTF bags produced for sale & demo purpose could be utilized for crop production aswell. Hence, the additional input requirement may not be required or shown separately for mushroom crop production.																	

DDH/SADH/ADH

Annexure - 4B

Estimated input requirements for production of Mushroom spawn, RTF bags & Mushroom crop of different capacity for the year 2022-23

- (1) Requirement of inputs to be worked out strictly as per SoP only, and the table should not include margin for loss during handling and contamination, which may be indicated separately outside the table in terms of % for each input category.
 (2) Even if in the past more inputs consumption than recommendation was recorded for various reasons, dont try to mask the same, and use this opportunity to correct and there by arrive at the precise input requirements as per SoP.
 (3) Inputs means consumptive recurring materials only
 (4) The list of inputs is indicative only. The officers shall include all the relevant inputs and it shall be exhaustive.

1) Spawn qty in kgs 2) RTF bags in nos 3) Mushroom crop in kgs									2022-23 Target: lab scheme-____Kgs KSHDA:____Kgs Total:____Kgs						
Inputs	Unit (mg, ml, L, kg, qtl, ton etc.,)	Input requirement details of 2021-22							Input requirement details of 2022-23						
		Supposed to be procured for the originally approved target of ____Kg spwan	Estimated consumption for the revised target of ____Kg spwan	Actual purchase expecting no revision	Actual consumption (out of Col.5)	Balance stock (5-6)	Additional purchase during the year end (2021-22) for the 1st quarter of 2022-23	Total balance stock (7+8)	Actual requirement as per SoP for the approved target	Final quantity to be procured (10-9)					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11					
1) Mushroom spawn (kgs)		5	10	25	50	100	250	500	1000	2500	5000	10000	20000	30000	50000
a) Disinfectants by name															
b) Mother culture & sub culture i) Culture ii) Media chemicals by name iii) Others ect.,															
c) G1 & G2 spawn i) Culture ii) Media chemicals by name iii) Jowar & etc., iv) Others etc															
d) Commercial spawn i) Culture ii) Media chemicals by name iii) Jowar & etc., iv) Recurring packing material (covers etc.,) v) Others ect.,															
e) Others etc.,															

1) Spawn qty in kgs 2) RTF bags in nos 3) Mushroom crop in kgs									2022-23 Target: lab scheme-____Kgs KSHDA:____Kgs Total:____Kgs						
Inputs	Unit (mg, ml, L, kg, qtl, ton etc.,)	Input requirement details of 2021-22							Input requirement details of 2022-23						
		Supposed to be procured for the originally approved target of ____Kg spwan	Estimated consumption for the revised target of ____Kg spwan	Actual purchase expecting no revision	Actual consumption (out of Col.5)	Balance stock (5-6)	Additional purchase during the year end (2021-22) for the 1st quarter of 2022-23	Total balance stock (7+8)	Actual requirement as per SoP for the approved target	Final quantity to be procured (10-9)					
2) RTF bags for sale & demo (no of RTF bags)		1	5	10	25	50	100	250	500	1000	3000	5000	10000		
a) Disinfectants by name															
b) Commercial spawn qty															
c) Recurring packing material (covers etc.,)															
d) Sealing material i) Cotton ii) Tying material (Rubber bend etc) iii) Any other input															
d) Paddystraw															
e) Others etc.,															
3) Mushroom crop for demo & sale (kgs)		1	5	10	25	50	100	250	500	1000	3000	5000			
a) Disinfectants by name															
b) Commercial spawn qty															
c) Recurring packing material (covers etc.,)															
d) Sealing material i) Cotton ii) Tying material (Rubber bend etc) iii) Any other input															
d) Paddystraw															
e) Others etc.,															

Note: Normally, the RTF bags produced for sale & demo purpose could be utilized for crop production aswell. Hence, the additional input requirement may not be required or shown separately for mushroom crop production.

DDH/SADH/ADH

ಅಧ್ಯಾಯ-9

ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯಾಗುವ ಉತ್ಪನ್ನ/ಸೇವೆಗಳು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ರೈತರಿಗೆ/ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿರುವ ಮಾರಾಟ ಕ್ರಮಗಳು

1. ಸರ್ಕಾರಿ/ಅರೆ ಸರ್ಕಾರಿ/ ನೊಂದಾಯಿತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ರಿಯಾಯಿತಿ ಮಾರಾಟ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ ಫ್ರಾಂಚೈಸ್ (Concession sale, sale franchise):

ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಬಾಳೆ ಸಸಿಗಳು ಮತ್ತು ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ರೈತ ಉತ್ಪಾದಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು (FPO) ಮತ್ತು ಇತರೆ ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲು ಅನುವಾಗುವಂತೆ ಮಾರಾಟ ದರದಲ್ಲಿ ರಿಯಾಯಿತಿ ನೀಡಿ, ಆದೇಶ ಹೊರಡಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಬಂಧದ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೃಷಿ, ಜಲಾನಯನ, ಅರಣ್ಯ, ರೇಷ್ಮೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಇಲಾಖೆಗಳ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು ಹಾಗೂ ಕೃಷಿ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು, ಕೆ.ವಿ.ಕೆ. ಗಳ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರ/ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಿಗೆ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ನಿರ್ದೇಶಕರ ವತಿಯಿಂದ ಪತ್ರ ಮುಖೇನ ತಿಳಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಪತ್ರದ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದು, ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಇಲಾಖೆಗಳ ಜಿಲ್ಲೆ ಮತ್ತು ತಾಲ್ಲೂಕು ಮಟ್ಟದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ, ರಿಯಾಯಿತಿ ಮಾರಾಟದ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಅದರ ಲಾಭವನ್ನು ರೈತರಿಗೆ ತಲುಪಿಸಲು ಅವಶ್ಯಕಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು.

2. ನೊಂದಾಯಿತ ಖಾಸಗಿ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮೂಲಕ ರಿಯಾಯಿತಿ ಮಾರಾಟ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ ಫ್ರಾಂಚೈಸ್ (Concession sale, sale franchise):

ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಫ್ರಾಂಚೈಸ್ (sale franchise) ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ, FPO, TAPCMS ನಂತಹ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹಾಗೂ ಡೀಲರ್‌ಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲು ಇರುವ ಅವಕಾಶಗಳು ಮತ್ತು ಇದರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳ ಕುರಿತು ಕೂಲಂಕುಶವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಿ, ಸೂಕ್ತ ಶಿಫಾರಸ್ಸನ್ನು ನೀಡಲು ಈಗಾಗಲೇ ವಿವಿಧ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಈ ಸಮಿತಿಗಳು ಕೂಡಲೇ ವರದಿಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಲು ತಿಳಿಸಿದೆ. ವರದಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಕ್ರಮಗಳ ಕುರಿತು ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯದ ವತಿಯಿಂದ ನಂತರ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

3. ಬ್ರಾಂಡ್ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ (Brand development and marketing):

ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರಗಳು, ಅಣಬೆ ಬೀಜ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಬ್ರಾಂಡ್ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಹುಳಿಮಾವು ಸಸ್ಯಪೋಷಕಾಂಶ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯ ರೂಪುರೇಷೆ/ಕರಡು

ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಮಾದರಿ ಅಥವಾ ಸುಧಾರಿತ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಂಡ್ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಕ್ರಮಗಳು, ಪಾಲಿಸಿ ಬೇಕಾದ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳು, ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗಳ ಕರಡು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ವರದಿ ಸಲ್ಲಿಸಲು ವಿವಿಧ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಈ ಸಮಿತಿಗಳು ಕೂಡಲೇ ವರದಿಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಲು ತಿಳಿಸಿದೆ. ವರದಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಕ್ರಮಗಳ ಕುರಿತು ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯದ ವತಿಯಿಂದ ನಂತರ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

4. ಡಿಜಿಟಲ್ ಪಾವತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಕ್ರಮ – ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ಆದಾಯ ಖಾತೆ (Digital payment mode-New revenue account for biocentres): ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ

ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರಗಳು, ಸಸ್ಯ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು, ಅಣಬೆ ಬೀಜ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಮಾರಾಟವನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ನೇಹಿ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸುಲಲಿತವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಡಿಜಿಟಲ್ ಪಾವತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ನಿರ್ದೇಶಕರು ಈಗಾಗಲೇ ಯೋಜನಾ ನಿರ್ವಹಣಾ ಘಟಕ ವಿಭಾಗದ ಜಂಟಿ ನಿರ್ದೇಶಕರಿಗೆ ಸೂಚನೆ ನೀಡಿದ್ದು, ಅದರನ್ವಯ, ಯೋಜನಾ ನಿರ್ವಹಣಾ ಘಟಕ ವಿಭಾಗದ ಜಂಟಿ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಮತ್ತು NIC ಯ ಹಿರಿಯ ತಾಂತ್ರಿಕ ನಿರ್ದೇಶಕರು ದಿನಾಂಕ:25.01.2022 ರಂದು ಹುಳಿಮಾವು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ, ಡಿಜಿಟಲ್ ಪಾವತಿ, ದತ್ತಾಂಶ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಆಂತರಿಕ ಪ್ರಗತಿ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಡಿಜಿಟಲ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿ ಅಗತ್ಯ ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಸದರಿ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸೂಚನೆ ನೀಡಿದಂತೆ ಹುಳಿಮಾವು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಅಗತ್ಯ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ, ಜಂಟಿ ನಿರ್ದೇಶಕರು (ಬಯೋಟೆಕ್ನಾಲಜಿ) ರವರ ಮೂಲಕ ಯೋಜನಾ ನಿರ್ವಹಣಾ ಘಟಕ ವಿಭಾಗದ ಜಂಟಿ ನಿರ್ದೇಶಕರು ರವರಿಗೆ ಕೂಡಲೇ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿವರಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೇ ಸಲ್ಲಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಆಗುವವರೆಗೆ ಸತತ ಹಿಂಬಾಲಿಕೆ ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು. ದತ್ತಾಂಶ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಆಂತರಿಕ ಪ್ರಗತಿ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಡಿಜಿಟಲ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಫ್ಲೋ-ಚಾರ್ಟ್ ನಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ದಿನಾಂಕ:25.01.2022 ರ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿದಂತೆ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಕ್ರಮಗಳ ಕುರಿತು ಹುಳಿಮಾವು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರದ ಆಯಾ ವಿಭಾಗದ ಬಟವಾಡೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಉಳಿದ 5 ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುವುದು. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ, ಜಂಟಿ ನಿರ್ದೇಶಕರು (ಬಯೋಟೆಕ್ನಾಲಜಿ) ರವರ ಮುಖಾಂತರ ಯೋಜನಾ ನಿರ್ವಹಣಾ ಜಂಟಿ ನಿರ್ದೇಶಕರಿಗೆ ಏಪ್ರಿಲ್-2022 ರ ಅಂತ್ಯದೊಳಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು.

5. ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರಗಳ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (ಇಲಾಖಾ ಯೋಜನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅವಲಂಬಿತರಾಗದೇ): ಎಲ್ಲಾ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರಗಳ ಒಟ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದ

ಶೇ.80-90 ರಷ್ಟು ಇಲಾಖಾ ಯೋಜನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾರಾಟವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇಲಾಖಾ ಯೋಜನೆಗಳಡಿ ಅನುದಾನ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಮಾರಾಟ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಆದಾಯವು ಕುಂಠಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಸಾವಯವ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ್ಯೂ, ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಇಲಾಖಾ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಸುಸ್ಥಿರತೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಮಂಜಸವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸದರಿ ಪರಿಕರಗಳಿಗೆ ಬಳಕೆದಾರರಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಬೇಡಿಕೆ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಕುರಿತು ಕಳೆದ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಿಂದ

ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯದ ಹಿರಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವಿಷಧವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳಲು ನಿರ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಈ ನಿರ್ದೇಶನಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯ ಜಾರಿ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು.

- a) ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಮಾರಾಟವನ್ನು ಇತರೆ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳಾದ ರೈತ ಉತ್ಪಾದಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು (FPO), Hopcoms ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾಡಲು ಕ್ರಮವಹಿಸುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳಿಗೆ ಅವಶ್ಯ ಲಾಭಾಂಶಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯದ ವತಿಯಿಂದ ಸೂಕ್ತ ಆದೇಶ ಹೊರಡಿಸಲು ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು.
- b) ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಇಲಾಖೆಯ ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಇತರೆ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳು ಮತ್ತು ರೈತ ಉತ್ಪಾದಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲು ಅನುವಾಗುವಂತೆ, ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳಿಗೆ ಮಾರಾಟ ದರದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಜಿನ್/ವಿನಾಯಿತಿ ಕಲ್ಪಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆದೇಶ ಹೊರಡಿಸಲು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಮಂಡಿಸುವುದು. ಖರೀದಿ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನಾಧರಿಸಿ ವಿವಿಧ ಮಾರಾಟ ದರಗಳನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸುವುದು.
- c) ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಸ್ಯಗಳು/ಜೈವಿಕ ಗೊಬ್ಬರ/ಜೈವಿಕ ನಿಯಂತ್ರಕಗಳು/ಅಣಬೆ ಬೀಜ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಇಲಾಖಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲು ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸದೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೂ ಲಭ್ಯವಾಗುವಂತೆ ನರ್ಸರಿ ಮೆನ್ ಕೋ-ಆಪರೇಟಿವ್ ಸೊಸೈಟಿನಂತಹ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾರಾಟ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಕ್ರಮವಹಿಸುವುದು.
- d) ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧಿತ ಇತರೆ ಇಲಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಪರಿಕರಗಳ ಸರಬರಾಜಿಗಾಗಿ ಮಾಡಲಾಗುವ ಎಂಪ್ರಾನ್‌ಲ್ ಮೆಂಟ್ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಭಾಗಿಯಾಗುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು.
- e) ಮಾರಾಟ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಖಾಸಗಿ ಡೀಲರ್ ಗಳು ಮತ್ತು ಮಾರಾಟಗಾರರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅನುಷ್ಠಾನಿಸಲು ಅನುವಾಗುವಂತೆ ಅಗತ್ಯ ಎಂಪ್ರಾನ್‌ಲ್ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ, ಸಲ್ಲಿಸುವುದು.
- f) ಇಲಾಖೆ ವತಿಯಿಂದ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಫಲಾನುಭವಿ ಆಧಾರಿತ ಯೋಜನೆಗಳಾದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಮಿಷನ್, ಸಮಗ್ರ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಡಿ ಸಮಗ್ರ ಪ್ರೋಷ್ಕಾಂಶ ನಿರ್ವಹಣೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಜೈವಿಕ ಗೊಬ್ಬರ/ಎರೆ ಹುಳು ಗೊಬ್ಬರ/ಜೈವಿಕ ನಿಯಂತ್ರಕಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟ ಉತ್ತಮವಾಗಿದ್ದು, ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಂದ ಖರೀದಿಸಲು ರೈತರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಲು ಮತ್ತು ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯ ಸೇರ್ಪಡೆಯನ್ನು ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಲು ಕ್ರಮವಹಿಸುವುದು.
- g) ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಗಳು ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ನೋಂದಣಿ, ಪರವಾನಗಿ ಮತ್ತು accreditation ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆಯಲು ಕ್ರಮವಹಿಸುವುದು. CIB & RC (central Insecticide board & Registration committee, ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆ ಇತ್ಯಾದಿ.

6. ಬೇಡಿಕೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಸಸಿಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ:

(a) ಗಿಡಗಳ ಮಾರಾಟದ ಬೇಡಿಕೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಅಂಗಾಂಶ ಕೃಷಿ ಸಸ್ಯೋತ್ಪಾದನೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸೂಕ್ತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಯೋಜಿಸಿ, ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಬೇಡಿಕೆ ಇಲ್ಲದ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಅತೀ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಸಿಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಬೇಡಿಕೆ ಇರುವ ಮುಂಗಾರಿನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಗಿಡಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ತೀರ ಕಡಿಮೆ ಇರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಸರಿಯಾದ ಕ್ರಮವಲ್ಲ. ಸರಿಯಾಗಿ ಯೋಜಿಸದೇ ನಷ್ಟ ಸಂಭವಕ್ಕೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಡದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಬಟವಾಡೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮತ್ತು ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

(b) ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಾಳೆ ಸಸಿಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಳೆಯ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಜೂನ್ ನಿಂದ ನವೆಂಬರ್ ವರೆಗೆ ಬೇಡಿಕೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಣೆಕಟ್ಟು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶ, ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ ನೀರಾವರಿ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಅತೀ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಮಲೆನಾಡು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಚಳಿ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಅಂದರೆ, ಫೆಬ್ರವರಿ, ಮಾರ್ಚ್ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬಾಳೆ ತೋಟಗಳ ನಾಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಚಳಿ ಹೆಚ್ಚಿಲ್ಲದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನವೆಂಬರ್, ಡಿಸೆಂಬರ್ ನಲ್ಲಿಯೂ ಬಾಳೆಯನ್ನು ನಾಟಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಚಳಿ ಹೆಚ್ಚಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಡಿಸೆಂಬರ್, ಜನವರಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಳೆ ನಾಟಿ ಉತ್ತೇಜಿಸಬಾರದು. ಬೇಸಿಗೆ ಮಳೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಮೇ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿಯೂ ಬಾಳೆ ಗಿಡಗಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೇಡಿಕೆ ಇರಬಹುದು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಡಿಸೆಂಬರ್ ನಿಂದ ಮಾರ್ಚ್ ವರೆಗೆ ಬೇಡಿಕೆ ಕಡಿಮೆ ಇರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಏಪ್ರಿಲ್, ಮೇ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಬೇಡಿಕೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿ, ಬಾಳೆ ಸಸ್ಯೋತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಯೋಜಿಸುವುದು.

(c) ಹೆಚ್ಚು ಇಳುವರಿ ನೀಡುವ ಚಿನ್ನೆನ್ ಮತ್ತು ರೊಬಸಾ ತಳಿಗಳ ಭರಾಟೆ ಪ್ರದೇಶ ವಿಸ್ತರಣೆಯಿಂದಾಗಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಬಾಳೆ ತಳಿಗಳು ಸೊರಗಿ, ರಾಜ್ಯದ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯತೆಗೆ ಕುಂದು ಬರದಂತೆ ಎಚ್ಚರವಹಿಸಲು ಸ್ಥಳೀಯ ಬಾಳೆ ತಳಿಗಳಾದ ನಂಜನಗೂಡು ರಸಬಾಳೆ, ಏಲಕ್ಕಿ ಬಾಳೆ, ಪುಟ್ಟ ಬಾಳೆ, ರಾಜಾಪುರ ಬಾಳೆ, ಕೆಂಪುಬಾಳೆ, ನೇಂದ್ರನ್ ಬಾಳೆಯಂತಹ ತಳಿಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡಬೇಕು.

(d) ಬೇಡಿಕೆ ಕಡಿಮೆ ಇಲ್ಲದ ಅಥವಾ ಕಡಿಮೆ ಬೇಡಿಕೆ ಇರುವ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಪರ್ಯಾಯ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಉದಾ: ಖಾಸಗಿ ವಲಯದ ಉತ್ಪಾದಕರಿಂದ ರಫ್ತಾಗಿ ಎಕ್ಸ್ ಆಗಾರ್ ಬಾಳೆ ಸಸಿಗಳಿಗೆ ಬೇಡಿಕೆಯ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

7. ಹೊಸ ಬೆಳೆಗಳು ಮತ್ತು ತಳಿಗಳ ಸಸ್ಯೋತ್ಪಾದನೆ:

ಸಸ್ಯೋತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಳೆ ಗಿಡಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಇತರೆ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಲು ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು. ಉದಾ: ಬೇಡಿಕೆ ಇರುವ ಅಲಂಕಾರಿಕ ಸಸಿಗಳು (ಸ್ಥಳೀಯ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ರಫ್ತಿಗೆ: ನೇರವಾಗಿ ಅಥವಾ ಖಾಸಗಿ ರಫ್ತುದಾರರ ಮೂಲಕ). ಹಾಗೆಯೇ, ಅಲೂಗೆಡ್ಡೆ, ದಾಳಿಂಬೆ, ಕಬ್ಬು, ಸ್ವೀವಿಯಾ, ಅನಾನಸು, ಪಪ್ಪಾಯಿ, ಔಷಧಿ ಸುಗಂಧ ಸಸಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ. ಹೊಸ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಸಸ್ಯೋತ್ಪಾದನೆಗೆ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಮುನ್ನ ಬೇಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಖರ್ಚು ಆದಾಯದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಬಾಳೆಗೆ ಬೇಡಿಕೆ ಇಲ್ಲದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಅನ್ಯ ಬೆಳೆಗಳ ಸಸ್ಯೋತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು

ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಬೇಡಿಕೆಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದ ಆದಾಯವನ್ನು ಸುಸ್ಥಿರವಾಗಿಡಬಹುದು ಹಾಗೂ ವರ್ಷಪೂರ್ತಿ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯವನ್ನು ನಂಬಿದ ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೆ ಸಂಬಳ ಪಾವತಿಸಲು ಅವಕಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಗಳ ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಪ್ರದೇಶದ ಸೂಕ್ತತೆ, ಬೇಡಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ, ಯಾವ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಹೊಸ ಬಗೆಯ ಬೆಳೆಗಳ ಸಸ್ಯೋತ್ಪಾದನೆ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಕೂಲಂಕಶವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯಿಸಿ, ವರದಿ ಸಲ್ಲಿಸಲು ವಿವಿಧ ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಈ ಸಮಿತಿಗಳು ಕೂಡಲೇ ವರದಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿ ನಾಲ್ಕನೇ ವಾರದ ಅಂತ್ಯದೊಳಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಲು ತಿಳಿಸಿದೆ.

8. **ಪ್ರಚಾರ:** ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಸ್ಯಗಳು/ಜೈವಿಕ ಗೊಬ್ಬರ/ಜೈವಿಕ ನಿಯಂತ್ರಕಗಳು/ಅಣಬೆ ಬೀಜ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲು ವಿವಿಧ ಪ್ರಚಾರ ವೇದಿಕೆಗಳಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಲತಾಣ, ವೆಬ್‌ಸೈಟ್‌ಗಳ ಮುಖೇನಾ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಚಾರ ನೀಡಲು ನಿರಂತರ ಕ್ರಮವಹಿಸುವುದು. ಜೈವಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಸಸ್ಯ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು, ಜೈವಿಕ ಪರಿಕರಗಳು, ಶೇಷ್ಠ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಅಣಬೆ ಬೀಜ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಕುರಿತು ಪ್ರಚಾರ ವೇದಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಒತ್ತು ನೀಡುವುದು. ಅನುದಾನ ಅವಶ್ಯವಿರುವೆಡೆ ಇದಕ್ಕೆ ಯೋಜನೆ/ಯೋಜನೇತರದಡಿ ಅನುದಾನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಮತ್ತು ಈ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಗಡಸುಗೊಳಿಸುವಿಕೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಸಾವಯವ ವಿಧಾನದಿಂದ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ರೈತರ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಗಿಡಗಳ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಸಸಿಗಳ ಒಟ್ಟಾರೆ ಇಳುವರಿ ಪ್ರಮಾಣ ಮತ್ತು ನಾಟಿ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆ ಇರುವುದು ಬೆಳೆಗಾರರಿಂದ ತಿಳಿದುಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಅಂಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಚಾರ ನೀಡುವುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯವಿರುತ್ತದೆ.

ಈ ಮಾಹಿತಿ ಅನುಮೋದನೆಯಾದ ನಂತರವೇ 2022-23 ನೇ ಸಾಲಿನ ಕ್ರಿಯಾಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಎಂಪಿಕ್‌ಗಳಿಗೆ ಅನುಮೋದನೆ ನೀಡಿ, ಅನುದಾನ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ತೋಟಗಾರಿಕೆ-ಜಂಟಿ ನಿರ್ದೇಶಕರು
ಬಿ.ಬಿ. (ಬಯೋಟೆಕ್ನಾಲಜಿ)

ತೋಟಗಾರಿಕೆ ನಿರ್ದೇಶಕರು